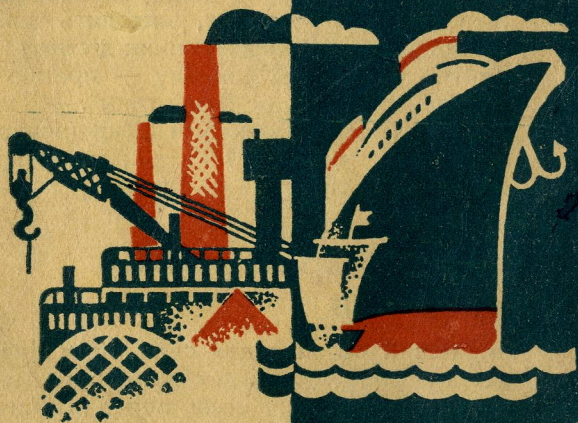

Торговельно-
промисловий
альманах

НАРОДНА ТОВариства
УКРАЇНСЬКИЙ СОЮЗ СПОЖИВЧИЙ
визволення України від залежності від іноземних урядів

ОРГОВЕЛЬНО ПРОМИСЛОВИЙ АЛЬМАНАХ

П.Кожун.

Видавництво
„Українська Преса“

видавець **Іван Тиктор**

ВИДАЄ:

щоденник

1. Новий Час

Львів, Боїмів ч. 4.

Місячна передплата 3 золоті. Точні передплатники дістають що місяця „ВЕЛИКУ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ“ по одному зшиткові за доплатою 40 гр. на кштити опакування й пересилки.

2. Наш Прапор

Львів, Руська ч. 18.

Ілюстрований часопис, виходить двічі в тиждень. Точні передплатники дістають безплатно що місяця книжку — премію Видання „Української Бібліотеки“. — Передплата разом із книжками „Української Бібліотеки“ місячно 1'95 зл., чвертьрічно 5'15 зл., піврічно 11'10 зл.

3. Народня Справа

Львів, Руська ч. 18.

тижневий часопис для села. Крім цікавого всебічного матеріалу дає допомоги за страти в худобі (52' — зл. коли передплатник доріже штуку, а 82' — зл. коли худобина згине сама). Також два рази в році уряджує велике льосування нагород у грошах, вартісних предметах і моргах поля. — Передплата місячно 0'90 зл. Чвертьрічно 2'50 зл., піврічно 5' — зл., річно 10' — зл.

ТОРГОВЕЛЬНО
ПРОМИСЛОВИЙ
АЛЬМАНАХ.

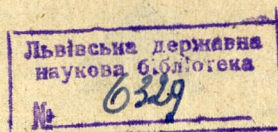
~~НАРОДНА ТОРГОВЛЯ
КРАСВИЙ СОЮЗ СПОЖИВЧИЙ
Кооп. з відповідальністю у Львові~~

З НАГОДИ 10-ЛІТТЯ ІСНУВАННЯ
„СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ КУПЦІВ“

10.406.
Львів. Бібліотека
АН УРСР

УД(24)08-03 а 43

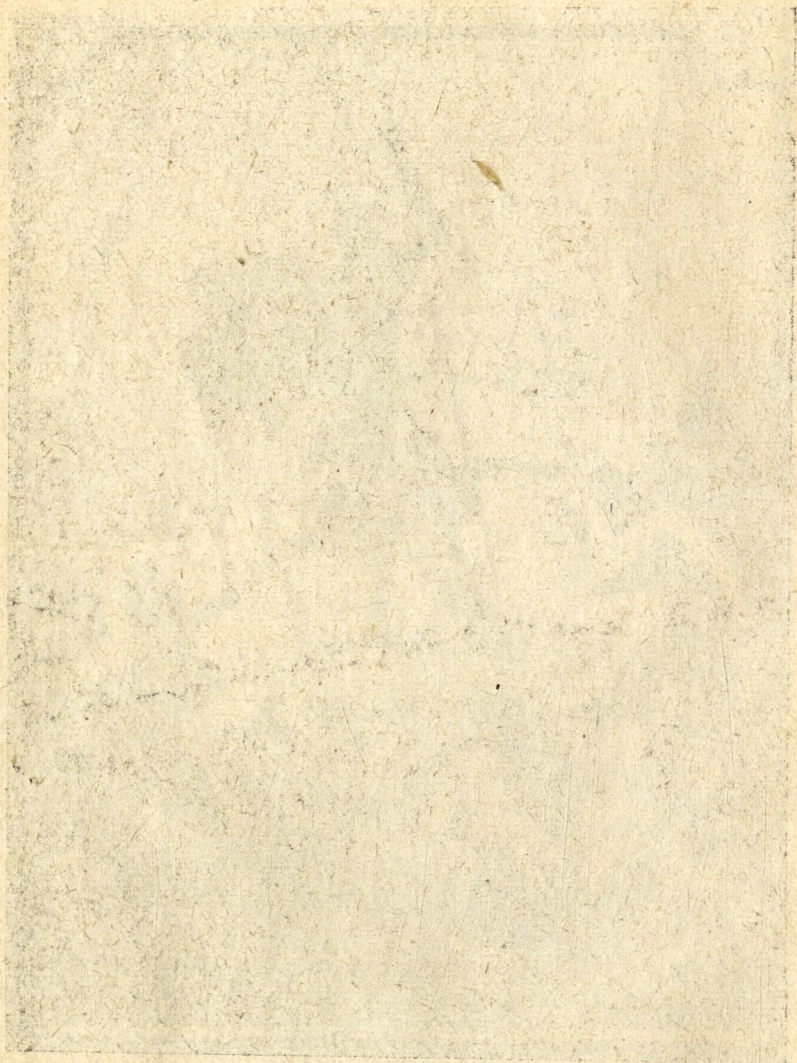
Наклад «Союзу Українських Купців».

Друк. Медичний — Тиктор, Львів, вул. Бляхарська 9. — Тел. 34-76.

Св. Юрій, Патрон Українських Купців.

(Репродукція з картини І. Іванця).

Вступне слово.

Перед десяти роками народилась в нас думка — зреалізувати ідею перших піонерів українського купецтва: створити станову купецьку організацію...

І ми її створили!

Спершу обмежувалась наша організація лише до самого Львова, згодом поширилась вона й на провінцію — і сьогодні в 10 ліття існування „Союзу Українських Купців“ — маємо під проводом центрального львівського Т-ва „С.У.К.“ — 10 філій в краю...

Організація наша не охоплює широких народніх мас, бо об'єднує лише — купців, (а від ост. Заг. Зборів і промисловців) — і тому саме приріст наших членів не є чисельно такий, який замічається в інших організаціях. Але признати кожний мусить, що, наколи 10 літ тому взад наших приватних купців і промисловців було можна почислити на пальцях, а сьогодні маємо їх тисячі, — то є це здобуток безумовно гарний.

Питання: чи це заслуга „Союзу Українських Купців“? — Так!

Бо ми не обмежувались лише до творення касинових товариств купецьких, де моглиб сходитися наші купці на товариські гутірки, — але ми вели пропаганду на сходинах, вічах і в пресі — за творенням щораз то нових торговельних станиць по містах, місточках і селах. А цю пропаганду вели ми — тихо, без гомону, — часто густо ширший загаль і не знав, що одна чи друга стаття в часописах, — що пропагувала — голошені нами кличі, була або інспірована нами, або таки написана одним з членів нашої „Пресової Секції“ при „С.У.К.“.

Значиться — треба це замаркувати — наші здобутки осягнули ми при зичливій допомозі української періодичної преси.

Мрією „С.У.К.“ від перших днів його існування було — мати свою фахову пресу... І хоч ми інспірували і співпрацювали при кількох торговельно-промислових органах, — та були це, на жаль, лише спорадичні зриви, які закінчувались невдачами...

Але друге десятиліття „С.У.К.“ — ми віримо в це, принесе здійснення нашої мрії — і ми таки матимем свою станову пресу, свою фахову літературу!

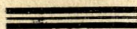
Завершенням 10 літньої діяльності „С.У.К.“ являється сьогоднішнє видання „Торговельно-промислового Альманаху“...

Наші купці і промисловці знайдуть в тім підручнику неодну хосенну працю, — пера звісних наших економістів, знайдуть нарис історії української торгівлі і промислу, знайдуть правні поради, і все проче — що треба знати кожному купцеві і промисловцеві...

Хай, покищо, цей наш Альманах буде завдатком — нашої фахової літератури... А коли загал громадянства, а з ним і наше купецтво — зрозуміє вагу друкованого слова, тоді, дасть Бог, „Союз Українських Купців“ матиме змогу видавати і свій періодичний орган і щораз то нові спеціально фахові підручники, на хосен і славу нашому купецтву і нашим промисловцям

Львів, 25. грудня 1933.

Гр. Гануляк.

Св. Юрій — Патрон українського купецтва.

Св. Юрій (Георгій) родився 260 р. по Р. Христа в Кападокії (Мала Азія). В молодому віці, за панування римського цисаря Діоклеціана, вступив до війська. За відвагу й хоробрість полюбили його зверхники й сам цисар, котрий одначе не знав, яку віру визнає Георгій. А треба знати, що тоді видані були дуже гострі розпорядки проти християн; переслідувано визнавців Христа, палено церкви і святі книги та піддавано християн найтяжчим мукам. Св. Георгій, бачучи ті переслідування — виступав нераз в обороні християн, доказуючи, що є лише один правдивий Бог, чим стягнув і на себе гнів Діоклеціана. Св. Георгій не побоявся гніву цисаря, роздав усе своє майно бідним, дарував свободу своїм невольникам і відважно станувши перед лицем римського володаря, домагався, щоб цисар перестав знущатися над християнами. За свою відданість християнській вірі св. Георгій поніс мученичу смерть, віддаючи покірно свою голову під меч ката.

Св. Георгія представляють як воїна на білому коневі, що списом проколює лютого змія. Легенда говорить, що недалеко міста, де похоронено св. Георгія, виходив з озера лютий змій і пожирав людей. За порадою поганських жреців — мешканці приводили щодня одну людину в жертву цьому змієві. Коли прийшла черга і на дочку царя й вона прийшла над беріг озера, очікуючи смерті, з'явився перед нею св. Юрій на білому коневі та вбив списом змія.

Св. Юрій вважається патроном войовників.

Чому ж і українське купецтво, котре так мало має спільного з мечем, вважає св. Юрія своїм патроном?

Слідкуючи по історичним запискам, довідуємося, що українське купецтво за княжих часів, гуртувалось при церквах в свої брацтва, які приймали назву того святого, котрому присвячена була дана церква.

Цілею таких брацтв була перш за все охорона своїх станових інтересів. Наші купці з княжої доби були одночасно войовниками. Коли треба було боронити рідний край, то купці замикали свої підприємства та йшли воювати. Коли воєнна заверуха притихала, наші купці-войовники кидали зброю, отвирали свої магазини й бралися знова за торгівлю. Купецькі магазини,

склади товарів, знаходились звичайно під церквами в підземеллях, під опікою духовенства, яка була для купців дуже вигідна, особливо тоді, коли треба було кидати свій варстат праці та йти воювати.

Продажа товарів відбувалася звичайно в притворі церкви, по богослуженні; священник був обов'язково присутній при вазі, за що купці давали на церкву певні означені датки. (Звідси походить назва: Kirchmesse — перекинуто по нашому на „кермаш“, котрою то назвою охрестив наш народ храмові крами при церквах, підчас відпустових свят).

Наші купці з часів, коли їх слава неслася далеко і широко по всьому світу, були більш вояками, ніж купцями, бо не лише йшли воювати на поклик князя, але часто густо приходилось їм боротися з різними ватагами диких орд, які чатували по всіх торговельних шляхах на купців — переїзжаючих або перепливаючих з товарами.

Тому то наше купецтво за княжих часів, самозрозуміла річ — вважало св. Юрія своїм опікуном. Св. Юрій, патрон воївників, а наші купці вважали себе одночасно воївниками.

Стільки говорять історичні замітки.

Нав'язуючи до старинної традиції — ми українські купці, нової доби, теж піддаємося під патронат св. Юрія.

Хоч ми сьогодні не воюємо зі зброєю в руці, всеж таки ми вважаємо себе борцями за кращу будучність нашого народу, воївниками на економічному полі, де хочемо здобути своїй нації повну матеріальну незалежність.

І якось наче щасливою прогнозою являється для нас ця обставина, що почин до станової організації українського купецтва вийшов зі Львова, що тут повстав центральний „Союз Українських Купців“, бо наколиб ми схотіли йти слідами наших предків то церквою, коло котрої, в часах сучасної Руїни, гуртуватисьме українське купецтво буде, архикатедральний храм Города Льва, а патроном його — патрон церкви — св. Юрій.

Лютий змій у постаті страшних злиднів і зневіри у власні сили охоплює наші душі і висисає найживотніщі соки з корінців нашого життя. Однак св. Юрій ось-ось з'явиться на білому коневі і гострим списом проб'є ненаситну пащу лютого змія.

Ми віримо в це, що „нам допоможе святий Юрі!“ і з тою вірою схилимо наші голови перед Побідоносцем св. Юрієм, взиваючи Його підмоги у наших змаганнях.

Г. Г.

Перші спроби станової організації українських купців.

Ще до світової війни, перед 1914 р., хоч мало було наших купців, а вже й та горсточка почувалась до станової солідарности, та думала про великі завдання, які повинно українське купецтво за всяку ціну виконати.

В 1906 р., дня 12. лютого, зіхалися галицькі й буковинські купці до Львова, щоб дати початок своїй становій організації, та спільно нарадитися над звязаними з тією справою питаннями.

Зїзд, який відбувся під проводом купця Я. Коритовського з Калуша, поручив Е. Мартинцеві та В. Вітинському зі Львова й І. Борисові з Перемишля виготовити статут станового товариства і внести до Намісництва для затвердження. Одночасно рішено: вести купецьку переписку в українській мові, вступати громадно в члени українських установ, давати жертви на українські цілі, звертати увагу молодих купців на бранжі не заступлені ще українським купецтвом і т. п. Присутні зобов'язалися підтримувати охочу до торгівлі молодь і приміщувати її на практику у своїх і чужих фірмах та зложили на основний фонд організації по 10 кор. австр.

В протоколі нема згадки про число учасників, але зі списка жертводавців на основний фонд бачимо, що були там такі наші купці:

Вітинський В. і Мартинець Е. зі Львова; Дригинич з Відня; Федорович І. з Кіцманя; Борис І. з Перемишля; Коритовський Я. з Калуша; Коцан М. з Бурштина; Козоріз з Любачева; Костів з Тернополя; Кривецький зі Заболотова; Курій з Буська; Левицький В. зі Стрия; Процишин Т. з Добромиля; Петровський з Делятина; Рачинський з Косова; Іванець з Надвірної; Стернюк І. із Заліщик.

Під протоколом підписані: Я. Коритовський, як предсідник, І. Борис та І. Стернюк, як заступники, а Е. Мартинець, як секретар.

До заснування станової організації перед війною не прий-

шло, бо число наших купців було замале, а до цього вони були розсіяні по цілому краю...

Всеж таки перші спроби піонерів нашого купецтва треба записати золотими буквами в історії розвитку української торгівлі, тим-більше, що були це часи дня нашої торгівлі дуже несприятливі, бо саме—ще тоді торгівля вважалась чимось негідним, понижаючим, а політично національні відносини тодішніх часів були цього роду, що треба було бути дійсно купцем з покликання—щоб тоді говорити про станову організацію українського купецтва.

Прийшла зрештою небавком фінансова скрута, а вслід за нею війна і пляни наших перших піонерів — пішли у забуття. Та не на довго.

Бо коли в 1918 році осередні держави підписали мир з Україною й коли на нашу багату землю стали напливати чужинці-купці, та принагідні спекулянти, навіязуючи торговельні зносини з Україною,—заворушилися і наші купці.

В тім часі появляється заклик у нашій галицькій пресі, підписаний купцем Евг. Рачинським з Ходорова, про потребу станової організації, а відтак оголошення про день зїзду укр. галицького і буковинського купецтва дня 25 лютого 1918 р. в домівці „Сокола“, в будинку „Дністра“ у Львові. Наряду отворив Евг. Рачинський, а на предсідника зїзду вибрано найстаршого віком купця з Бучача, Кліма Рогозинського. По довшій дискусії ухвалено, на внесення Рачинського, вибрати комітет із 7 купців, котрий занявсяби переведенням статистики купців і промисловців та виготовленням статута станового товариства, щоб довести до дефінітивного заснування Товариства. До Комітету вибрано Евгена Мартинця—Львів, Криштальського Михайла — Львів, Евст. Нагірного, інспектора „Народньої Торговлі“ — Львів, Саевича Омеляна, директора Ревізійного Союзу—Львів, Березовського Амброзія, професора Торговельної Школи—Львів, Рачинського Евгена—Ходорів, Бориса Івана — Перемишль. На фонд організаційний зложило 22 присутних по 10 к. ав. Всіх присутних було 30 купців. Комітет уконституовався в той спосіб: голова — Евген Мартинець, секретар—Іван Рачинський, скарбник—Михайло Криштальський.

Комітет занявся головню виготовленням статута. Було два проекти статуту, взоровані на подібних статутах заробкових стоваришень: Е. Мартинця і Е. Рачинського. Назву Товариства устійнено на „Український Купець“—краєве Товариство купців і торговельної молоді. Кооптовано до організаційного Комітету начальника складу „Народ. Торговлі“ Михайла Лазорка і віддано йому секретарство, як місцевому членові. Послідне засідання відбув Комітет дня 14-го жовтня 1918 р. Проектувалась тоді торг. організація для торгівлі з Україною, бо були тоді дуже гарні вигляди взяти в укр. руки торгівлю і „transit“ товарів через Львів на захід.

Прийшли памяtnі листопадові дні 1918 р.—праця згад. Ко-

мітету мусіла бути припинена. Щойно по світовій та українській війні, коли настали більш-менш унормовані відносини в краю, а з таборів полонених і шпиталів почали вертати наші інтелігенти, а виглядів на державні посади не було, почало виринати в нас питання: що робитимуть ці маси безробітних інтелігентів? Силою обставин треба було змінити спосіб думання й праці. Тут показалося наглядно, яке недоцільне було наше виховання, не пристосоване до практичного життя,—виховання наставлене лише на державні посади. Одні пішли до батьків на село, другі,—не маючи даху над головою й заробітку на щоденний хліб, взялися зразу за організацію варстатів праці на полі сільсько-господарської кооперації, котра в той час по селах розвивалася, треба лише було вхопити її в організаційні рами. Інші почали шукати способу покінчення студій, звертаючи увагу головню на науки практичні, щоб опісля створити собі самостійний варстат праці.

Перші піоніри української торгівлі в Галичині.

Іван Борис

Уродився дня 5. III. 1859 р. в Дрогобичі, як син незаможного селянина, на передмістю. Скінчив 2 кл. гімназії в монастирі ОО. Василян, потім іде на торговельну практику. Вже в хлопячих роках викazuje небуденний хист до купецтва і підприємчисті. Працює в різних підприємствах споживчої бранжі в Дрогобичі, Березові і у Львові. Його шефи незвичайно цінили

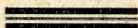

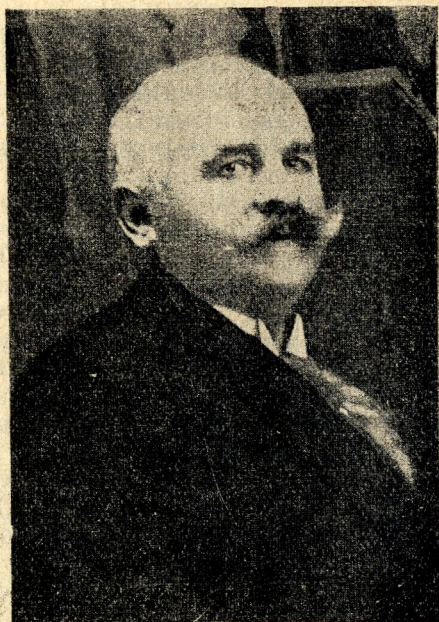
його хист і працьовитість. Він вже як молодий хлопець допрацьовується до керівничих становиськ. Одначе це Його не вдовольє, бажання іти все вище й вище заставляє Його всі вільні хвилини віддавати на читання і науку. Вкінці в 27. році життя то є у р. 1896 усамостійнюється і відчиняє свій власний sklep в Перемішлі. Вже в короткому часі стає одним з чільних купців поміж чужинцями, а першим серед українців, звертає на себе увагу

австрійських властей, які іменують його цісарсько-королівським радником при творенні торговельних судів. В 1909 р. бере участь в Першій Українській Хліборобській Виставі в Стрії, як фабрикант овочевих безалькогольних вин і соків т. зв. „Борисина“, за що одержує золоту медаль. В признанні трудів і заслуг. Відчинає крім того в 1911 р. фарбовий sklep, а в 1922 засновує фірму текстильних виробів „Мануфактура“ в Перемишлі. Він бачив головне недомагання нашого економічного життя, а саме — брак українського купецтва. Помимо того, що професори перемиської гімназії намовляли його, щоб своїх синів образував далше, він віддав їх до торговельних шкіл, бо хотів виховати українській суспільности справжніх купців.

Водночас працює суспільно і вибивається як визначний економічний діяч і передовий представник українського патріотичного міщанства. І так стає піонером організації перемиського міщанства „Міщанське Брацтво“, основником і досмертним директором „Міщанської Каси“, — одним з ініціаторів „Комітету Українських Купців“ у Львові (теперішній СУК) і організатором та головою його філії в Перемишлі. Співпрацював у багатьох наших центральних і льокальних установах як член Надзірних Рад і т. п., як: Народна Торговля, Сільський Господар, Народна Гостиниця і інших.

Його життєва енергія була така велика, що дозволила йому працювати, для добра Народу, до останніх хвилин життя. Помер дня 12. листопада 1923 р.

Евген Мартинець,
основник і перший Голова С. У. К.

Евген Мартинець

родився 30. XII. 1871 в Стопчатові. Як 14-літній хлопчина вступає на практику до „Народної Торговлі“ (1885 р.) і тут остає теж як торг. помічник. Від 1. VI. 1892 стає начальником складу Н. Т. в Стрию, а в рік пізніше в тому самому характері переходить до Львова, де як начальник складу Н. Т. — працює до кінця 1899 р. Від січня 1900 отирає власний sklep, який веде взірцево до кінця життя.

Його прізвище стрічається вже при перших сходах укр. купецтва в 1906 р., де він секретарює та бере в свої руки ініціативу організац. руху нашого купецтва. В 1918 р. — при нових спробах організації — знову Евген Мартинець, та вже як голова комітету. А коли в 1923 р. наші змагання організаційні — виматеріялізувались вже у такі конкретні форми, що можна було приступити до заснування станового Т-ва, — Евген Мартинець радіє, доживши тієї радісної днини, — про яку він мріяв від перших — молодечих літ — своєї купецької кар'єри. Нічого дивного, що Заг. Збір С. У. К. іменує його першим своїм Головою, віддаючи честь його праці та його довголітнім заходам біля заснування станової організації українського купецтва. Підорване здоров'я та різні особисті клопоти заставляють його перед 6 літами покинути наші ряди й усунутися в домашнє за-тише. Помер 1933 р.

Союз Українських Купців.

(З нагоди 10-ліття існування).

В повоєнній добі почала в нас перероджуватися психіка громадянства. Слово „купець“ не було вже чимось чужим, ani понижуючим, всі ми наглядно бачили, що лише людина вільного звання чи фаху є людиною незалежною, а всі так зв. „урядничі посади“ — і залежні і непевні і, що найважливіше: для нас замкнені! Отже силою факту вся наша безробітна інтелігенція почала думати про торгівлю і промисл та взагалі про вільні незалежні фахи.

І на той час саме припадає початок нашої станової організації.

I. Заснування „Союзу Українських Купців“.

Перший голова Е. Мартинець.

Заміри й стремління перших піонерів укр. купецтва, про які була мова, а які сягають ще 1906 року, щойно по 17 роках діждались більш-менш повної реалізації.

Дня 1. листопада 1923 року відбулися перші сходи членів основників Т-ва „Союз Українських Купців“, на яких рішено: виготовити негайно статут купецької організації і внести до влади для затвердження. Головою цього Організаційного К-ту, вибрано Євгена Мартинця, як такого, котрого прізвище фігурує вже на протоколі з'їзду українського купецтва в 1906 році, і котрий був Головою Орг. Комітету укр. Купців з 1918 року. Містоголовою вибрано Романа Зубика, секретарем Дмитра Конюха, скарбником Михайла Лазорка.

Перший Виділ Орг. К-ту мав завдання: внести статут до Воевідства, а відтак приготувати перші загальні збори зорганізованого вже в становому Т-ві купецтва.

До редакції статутів упрощено дра Степана Біляка, котрий при допомозі членів Виділу статут виготовив, а підписали його слідуючі члени-основники: Євген Мартинець, Роман Зубик, Михайло Лазорко, Олекс. Онисько, Дмитро Конюх, Данило Стецьків, Михайло Самосій, Іван Дейнека, др. Ст. Біляк, Вас. Вовк, Адам Чайківський, М. Арабський, О. Неципор.

Назву Т-ва усталено: „Союз Українських Купців“ у Львові. Воевідство по обмеженні обсягу діяльності Т-ва до трьох східних Воевідств (первісний текст статуту звучав на обсяг діяль-

Члени-основники "Союзу Українських Кудців"

Сидять (з ліва до права): Евґ. Мартиненко, Ром. Зубик. Стоять (з ліва до права): Ст. Лаврів, Д. Стецьків, Дм. Конох, А. Чайківський, М. Лаворко, Іван Дейнека.

ности в терені цілої Польщі), т. є. львівського станиславівського й тернопільського, затвердило статут С. У. К. в липні 1924. р.

Організаційний Комітет занявся тепер приготуванням до перших Загальних Зборів. Поміщено в пресі пропагандивні статті та заклик до нашого купецтва, вступати в члени Т-ва та пересилати спис наших купців і промисловців з цілого краю. День Загальних Зборів назначено на річницю перших сходин то є 2 листопада 1924 р. Кошти організаційної праці покривав Організаційний Комітет власними засобами.

Збори відбулися при участі 54 членів зі Львова і провінції під проводом голови організ. Комітету Євгена Мартинця, секретарював Дмитро Конюх, котрий здав звіт з праці організації. Комітету та виголосив реферат на тему „Значіння купецького і промислового стану в економічному житті народів“, а дир. Михайло Лазорко реферат про „Ціль і задачу станового Т-ва укр. купецтва“. Першим головою Т-ва вибрано Євгена Мартинця, заступником Романа Зубика, секретарем Д. Конюха, скарбником дир. М. Лазорка, господарем і бібліотекарем Адама Чайківського, членами Ради Станисл. Лаврова, Олександра Ониська, Данила Стецькова, Михайла Стедика усіх зі Львова та Василя Свища, купця з Надвірної, Миколу Коцана з Бурштина, Осипа Ярославича з Перемишля, Юркова Степана із Заліщик, заступниками членів Ради: А. Оклиша, Івана Дейнеку, Івана Ільчишина, Євгена Говиковича (всіх зі Львова). Провірні Комісія: Вол. Дригинич і Григор. Гануляк зі Львова та Євген Винницький зі Станиславова. На улаштування власної домівки зложили присутні 295 зол. і 6 доларів. Збори відбулися в кімнатах Міщанського Брацтва при вул. Руській ч. 3/1, де і приміщувалось наше Т-во до 3 грудня 1924, а від 3 грудня місто-голова Т-ва Роман Зубик — відступає Т-ву до безплатного користування дві кімнати у своїй реальності при Галицькій 12.

Перші літа існування С.У.К. знаменує захоплення й енергія у кожній праці, у кожному почині, бо між нами знаходяться ще й співпрацюють купці-піоніри нашої організації, купці старої дати, старої марки, як Іван Борис, М. Коцан, Евг. Мартинець, Р. Зубик, В. Свищ, М. Лазорко, котрих співпраця з нами, молодшим повоєнним купецтвом, підбадьорувала нас в праці.

Тут на кількох сторінках звіту годі подавати подрібно усі наші ухвали й постанови, годі вичисляти всі особи, які причинилися до одного чи другого успіху у нашій праці, тому обмежмися до загальних заміток і стверджень, що саме вдалося нам досягнути, а що не вдалося... Бо хочем і до помилок чи невдач признатися, щоб це було пересторогою для наших наслідників, як вести організаційну роботу, щоб не було в ній невдач, лише одні позитивні сторінки...

Перший рік існування С. У. К. під проводом Е. Мартинця приносить нам такі здобутки: Дня 8 грудня 1924 засновується перша філія С. У. К. в Перемишлі; а вже в пів року пізніше,

Перша Рада Т-ва "Союз Українських Купців" у Львові, 1934.

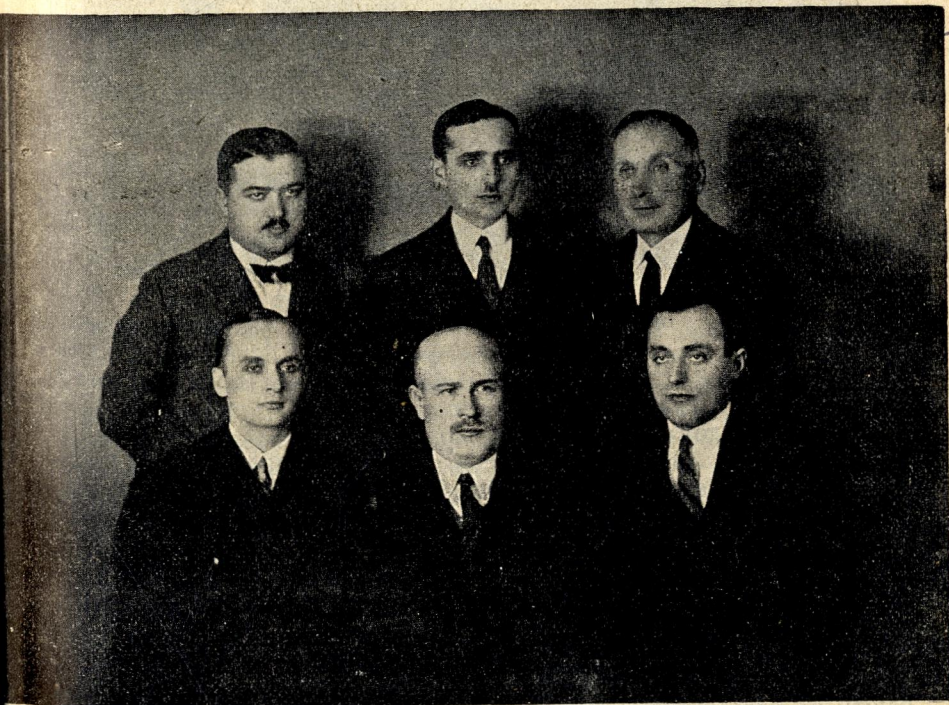
Національний архів
України
Львівська обласна
державна архівна
установа

бо 14 червня 1915 засновується друга філія С. У. К. в Станиславові.

Т-во коштом 360 ам. дол. винаймає власну домівку при вул. Мохнацького 6, куди переноситься 3. вересня 1925. Згадану готівку зложили члени Ради добровільними датками.

Заведено при Т-ві реєстр українських учнів-практикантів по всіх фірмах, рішено давати посвідки відбутої практики і **визволу на торг. помічника**. Замовлено у арт. графіка П. Ковжуна зразок емблеми (відзнаки) нашого Т-ва, котрий мавби бути уміщений на печатці, та інших зовнішніх відзнаках.

Зорганізовано торг. молодь в окрему секцію (13. грудня 1925) під проводом Е. Говиковича. При секції молоді урухомлено спортивний кружок, хор, мандолінову оркестру, бібліотеку, самопомічну касу, відчити і т. п. Виділ С. У. К. навязує контакт з часописом „Український Купець“ в Ч. С. Р. і надає часописові свою фірму, начеб то був орган С. У. К.; виглядало воно трохи дивно, що орган нашого Т-ва у Львові – виходить за границею, в Ч. С. Р. Та на щастя Виділ цю неfortunну ухвалу скоро змінив.

Виділ С. У. К., філія Перемишль.

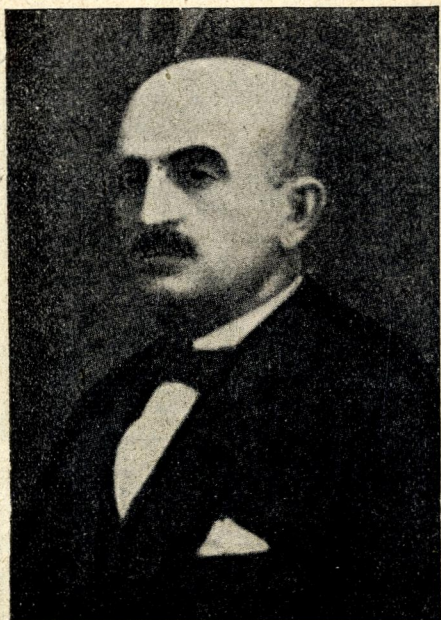
На других черг. Заг. Зборах, котрі відбулися 5 квітня 1926 р. і на котрих вибрано головою Т-ва Евг. Мартинця, — прийнято такі рішення: 1) З огляду на відсутність власного органу упросити Видавництво „Новий Час“ відступити стало, що місяця одну сторінку на поміщення звідомлень для членів і статті на теми торговельно-економічні. 2) Заініціювати анкету наших економічних установ в цілі оснування Краєвої Економічної Ради, котраб надавала напрям нашому економічному відродженню. 3) ввійти в контакт з управою торговельної Школи „Просвіти“, щоб дати відповідний напрям вихованню молоді. 4) Загал членів в місті і краю заінтересувати творенням Торг. Пром. Банку і його значінням для купецтва і промислу.

Виділ С. У. К., філія Станислав'в.

Виконуючи рішення Заг. Зборів — Виділ і Рада С. У. К. в 1926 приготувляли отворення „Торговельно-пром. Банку“, яке й остаточно відбулось 7. XI. 1926 р. Шерша Управа Т. Пр. Б. була така: Др. Альфред Говикович, Ярослав Кисілевський, Дм. Конюх, — як директори; О. Онисько, О. Стефанович, як заступники. Головою Надзірної Ради вибрано Евгена Мартинця, а місто-головою Мих. Хамулу.

Евген Мартинець проводив С. У. К-ови повних 3 роки, починаючи від перших організаційних сходин в листопаді 1923 р. На III з черги Заг. Зборах, які відбулися 23. січня 1927 — Евген Мартинець просить не брати під увагу його кандидатури на нового голову, а Заг. Збори, виконуючи його волю, вибирають на його гідного заступника — головою Р. Зубика.

Роман Зубик, другий Голова С. У. К.

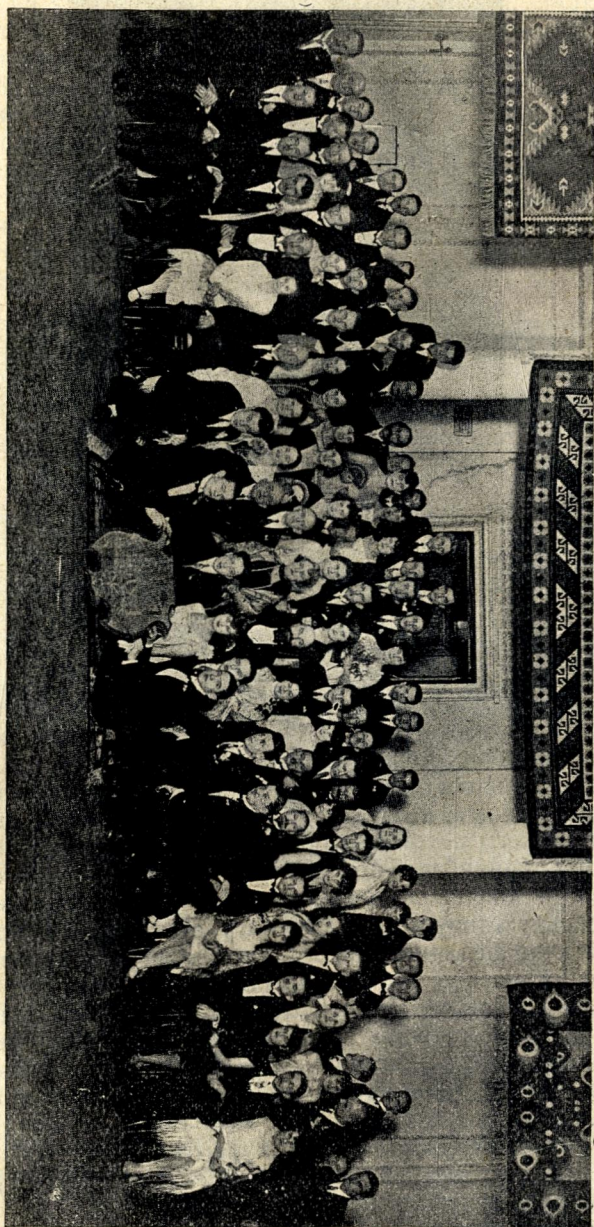
Роман Зубик

Походив з убогої родини і тільки власною працею й самоосвітою вибився на купця європейської міри. Та не лише між українським купецтвом грав він першу роль, але взагалі в нашому громадському житті був зразком діяльної людини і щирого українського патріота. Був членом Надз. Ради „Нар. Торговлі“, „Зем. Банку“, „Торг. Пром. Банку“ та інших установ. Як купець — дійшов до значного майна та поставив свою фірму на європейську стопу. Розуміючи вагу рідної преси підтримував її систематично реклямовими оголошеннями; не скупився ніколи там, де йшла річ про народні потреби. Мимомовно того, що працював понад сили в своєму підприємстві, знаходив завжди вільний час на працю по різних українських установах, де служив своєму народу фаховим знанням і досвідом, інтересуючись живо всіми нашими не лише культурно-освітними але й політичними справами.

Як провідник українського купецтва Р. Зубик стояв на становищі, що український купець має бути в першу чергу українцем, а щойно потім купцем.

Надмірна і всестороння праця — підорвала його здоров'я так, що в силі віку, бо в 58 р. життя, занеміг важко, та не судилось вже йому вирватись з обіймів важкої недуги. Помер свідомий цього, що гідно пройшов свій життєвий шлях...

Вечерниці С. У. К. в 1927 р. у вел. салі „Народнього Дому“ у Львові.

С.У.К. під проводом Р. Зубика. Роман Зубик був головою Т-ва, всього 1 рік т.е. від січня 1927 до січня 1928; несудилося нам бути довше під проводом людини, що дійсно репрезентувала наше Товариство. Роман Зубик не лиш сам був джентельменом в кожному слові, в кожному ділі, але й бажав, щоб такими були всі укр. купці. Ще одно побажання було в нього: мрією його було, щоб українське купецтво було так репрезентативне, як напр. польське, щоб ми при кожному публичнім виступі грімляльно виступали з прапором, щоб ми брали корпоративну участь при таких святах, як Йордан, св. Евхаристії і Зелені Свята, щоб ми і в забаві були зразком для других станів і тому Р. Зубик улаштовує у великій салі „Народного Дому“ репрезентативні купецькі вечерниці, на яких виступило гідно ціле наше купецтво зі Львова, старі й молоді, шефи й помічники — всі, як одна сім'я.

В 1927 р. заснувано 2 філії С.У.К.: в Коломиї й Самборі. На одно ще слід звернути увагу, що зроблено в 1927 р., а що характеризує діяльність Р. Зубика: При С.У.К. створено Секцію „Студентів Високих Торг. Шкіл“ (14. III. 1927), що мало на меті: дати змогу нашій молоді, котра студіює високі школи, організуватися при купецькому Т-ві, щоб мати і свою домівку на товариські сходини і стояти в контакті з купецьким світом. На тому ж засіданні Виділу С.У.К. рішено в Секції Торг. Молоді вести доповняючі курси самоосвітні для наших помічників і практикантів. З повище сказаного видно, що Р. Зубик був великим приклонником молоді, що бажанням його було виховувати сю молодь на купців не лише фахово здібних, але й відповідно освічених, з товариською оглядою і т. п. Та не судилося йому провести свої гарні пляни до кінця.

С. У. К. під проводом Гр. Гануляка від 1928—1934.

На Заг. Зборах 2 лютого 1928 вибрано головою Т-ва Гр. Гануляка, власника видавничого підприємства. Шестилітній безпереривний провід Т-ва дав змогу нашому третому Голові— виявити свої здібности в кількох напрямках.

Навязуючи до плянів свого попередника Р. Зубика — Гр. Гануляк звертає особливу увагу на торг. молодь, попираючи кожну акцію її провідника Е. Говиковича. Розуміючи вагу самоосвіти — радить створити бібліотеку при Т-ві, з якої моглаб молодь користати, та жертвує постійно до тієї бібліотеки літературні новини.

Як редактор з фаху — звертає Гр. Гануляк спеціальну увагу на пропаганду в пресі і завдяки йому — С.У.К. став популярним не лише в краю але й за границею.

Перейдім коротко важніші події з цього періоду діяльності Т-ва.

В 1928 р. отворено філію Т-ва в Стрию і перенесено домівку з Мохнацького 6 до середмістя на Підвалля 9, та виведено дозвіл міністерства на затвердження Статута з поширенням діяльності на цілу Польщу.

Григорій Гануляк

третій Голова С. У. К. і радник Торг. Пром. Палати.

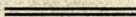
Григорій Гануляк

уродився дня 1. березня 1883 р. в Синяві, сяніцького повіту, на Лемківщині. По укінченню гімназії в Сяноці віддався всеціло журналістиці й видавництву. На полі видавництва виказав небуденний хист і псдивугідну підприємчивість. Видавав він книжки, картини та листівки. Популяризація української листівки це заслуга Григорія Гануляка. В часі від 1908—1912 р. видав він поверх два міліони кольорових листівок в 300 ріжних зразках, а на всесвітній виставі в Києві в 1912 році одержав за свої видання почесний дипльом.

Всесвітня війна знищила цілковито його підприємство. Однак Григорій Гануляк не з тих, що попадають в зневіру, не затрачує він творчих первнів своєї душі, лише в 1920 р. починає знова від самих основ, розбудовуючи наново своє видавництво. В перших повоєнних роках, в часі від 1920 - 1930 року видав поверх 200 книжок ріжного змісту і розбудовує й даліше видавництво листівок, котре так гарно розвивалося перед війною.

Водночас працює майже на кожному полі нашого народнього життя. Був довший час секретарем „Міщанського Брацтва“, головою „Театральної Комісії“ при Т-ві „Просвіта“, голо-

вою Надзірної Ради „Торговельно-Промислового Банку“, головою Організаційної Комісії Комітету Будови Церкви СС. Василянок при вул. Потоцького у Львові. Від 5-ох літ є радником Торговельно-Промислової Палати у Львові. Через 6 літ проводить безперервно „Союзом Українських Купців“, як його голова, розбудовує його від перших організаційних клітин аж до нинішнього стану, та поширює діяльність Союзу на цілий край. Все повний молодечого запалу і віри в кращу будучність, все охочий до громадянської праці в якій небудь ділянці нашого суспільного життя, все витревалий і послідовний в своїх замірах це — Григорій Гануляк.

Купці і Промисловці!

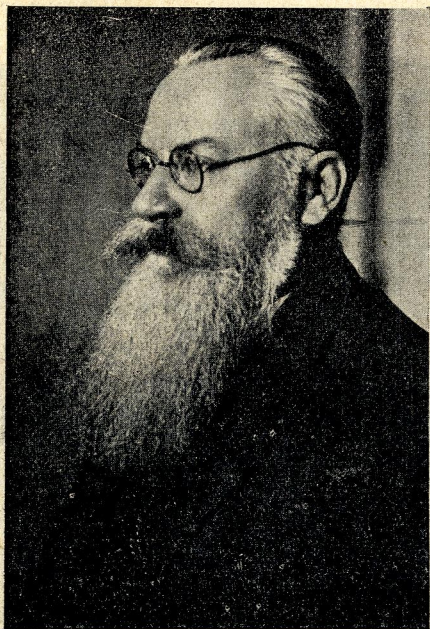
Вступайте в члени своєї становой організації „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ КУПЦІВ і ПРОМИСЛОВЦІВ“ у Львові!

Адреса Т-ва:

Львів, Ринок 10/II пов.

Рада С. У. К. 1928 р.

Микола Заячківський
Почесний член С. У. К. і Радник Торг.
Пром. Палати.

Сильвестер Герасимович
Радник Торг. Пром. Палати — від
укр. промислу.

Виділ С. У. К., філія Надвірня.

В 1929 році (на V. заг. зборах — дня 3. лютого) прийнято ухвалу, щоб рік річно святкувати — Патрона українського купецтва св. Юрія згідно з історичними традиціями. Перше свято Юрія відсвятковано торжественно 12. V. 1929 в храмі св. Юрія, де Високопреосв. Митрополит Кир Андрей відправив Службу Божу і виголосив відповідну проповідь. Заходами й жертвами членів Ради уфундовано картину арт. Іванця „Св. Юрій“.

В цьому році взято участь і переведено вибори до Торг. Пром. Палати у Львові, при чому завдяки ініціативі СУК. осягнуто 3 українських представників у Торг. Пром. Палаті.

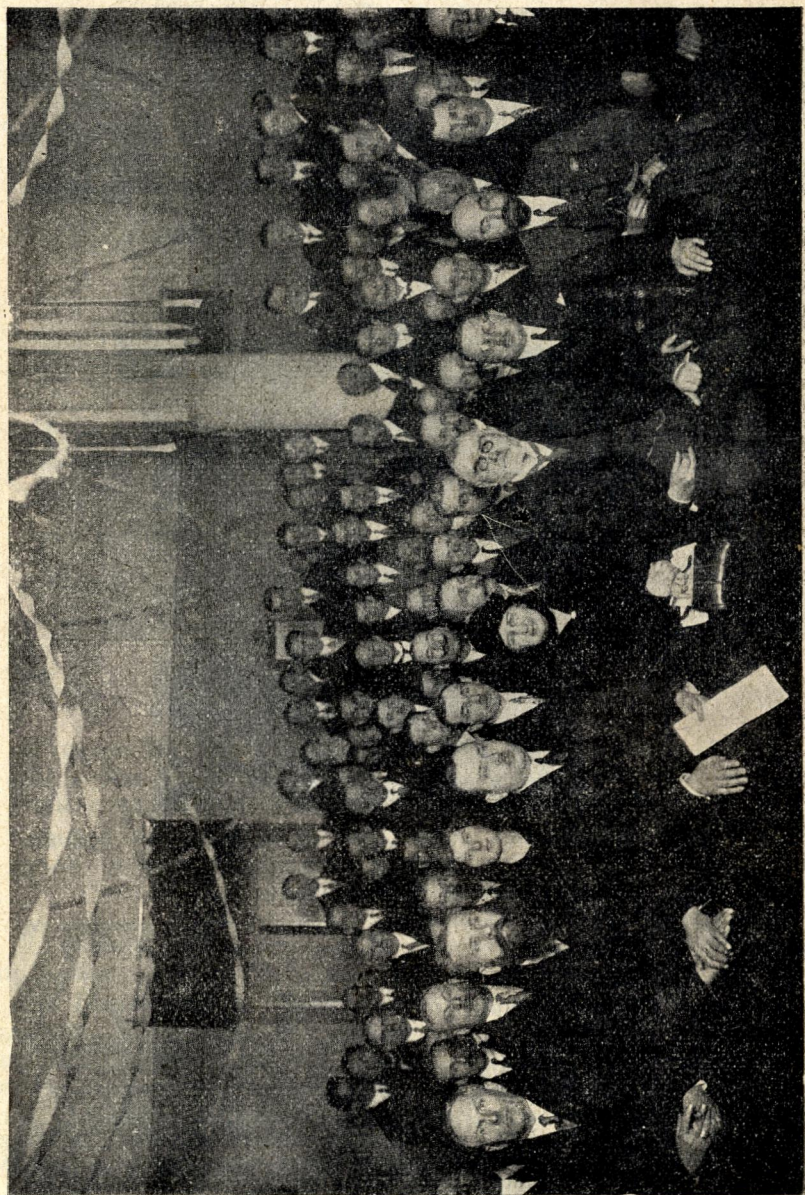
Перші три українські радники, які увійшли до Львівської Торг. Пром. Палати, є:

Григорій Гануляк,
Микола Заячківський,
Сильвестер Герасимович.

Створено при Т-ві секцію овочарів-будкарів, під проводом Мицика.

Уфудовано „Пропамятну Книгу“, в якій малисьби списувати важніші події Т-ва.

В цьому році заснувались філії Т-ва в Сокалі і Надвірній.

З'їзд українського Купецтва в 5-ліття С. У. К., 25. грудня 1929 р.
в салях „Укр. Бесіда“ у Львові.

Члени Виділу Гургка С. У. К. в Золочеві.

В міс. грудні ц. р. відбувся з'їзд українського Купецтва, як в 5 ліття існування Т-ва, на котрому то з'їзді було поверх 150 учасників — між ними представники 21 провінціальних міст.

В 1930 р. заснувались філії С.У.К. в Золочеві і Теребовлі. Секція Студ. Вис. Торгов. Шкіл. переорганізовується в Кооп. „Торговельник“ й переноситься до Акад. Дому.

В 1931 р. створено Секцію Корінників під проводом М. Коваліва.

Відновлено доповняючі самоосвітні курси — і для тієї ціли заангажовано проф. Пшепюрського.

В 1932 р. Переведено реєстр Купців страганярів і будкарів. Приймано участь у підготовці до світової вистави в Чикаго.

В 1933 р. переносить Т-во домівку з Підвалля до Ринку ч. 10 до 4 кімнат по „Рідній Школі“ та приготується до ювілейного з'їзду.

Пропускаємо всі такі події, як сходини, конференції, відчити, бо їх було більше, зазначаємо, лише: для оживлення роботи в Т-ві заведений був поділ праці на різні ділянки: Організаційна Секція під проводом Дм. Конюха мала на меті організаційну роботу. Пресова секція під пров. Гр. Гануляка — пропаганду в пресі. Імпрезова під пров. О. Стефановича — улаштовує відчити, сходини, забави (імпрези). Секц. Торг. мо-

лоді під пров. М. Говиковича і Секція Корінників під пров. М. Коваліва, — як також Секція Овочарів під пров. Мицика — це були секції автономні, з окремими управами і т. п.

Секретарем і як то говориться „душею т-ва“ був Дм. Конюх — від початку — по сьогоднішній день.

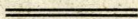

Дмитро Конюх
секретар С. У. К.

До Виділу і Ради — С.У.К. входили від 1923—1933 такі члени Т-ва:

Др. Білінкевич Б., Бучківський Ів., Винницький Е., Інж. Гавалко Ів., Гаврисевич М., Гайвас Л., Гірнякова Ол., Говикович Евг., Громницький І., Гудз Вас., Дейнека Ів., Дорожинський М., Дригинич Вол., Дружбяк Д., Думин Евст., Дуткевич М., Ігнат Е., Ільчишин І., інж. Кіндій Ст., Ковалів М., Коцан М., Лаврів Ст., Лазорко М. Левицький Зен., Ломага Ю., Мартиник К., Мельник І., Нагірний Евст., Окпиш А., Онисько О., Оришин Ст., Пасічник Гр., Проць М., Пшепюрський Б., Пявка Т., Радловський Ор., Свищ Д., Свищ В., Скопляк Яр., Стефанович О., Стецик М., Стецьків Д., Терлецький М., Тиктор І., Хамула М., Чайківський А., Юрків Ст., Ярославич О.

Слід зазначити, що члени Виділу і Ради С. У. К. сповняючи з подивугідною самопосвятою свої обов'язки, не лише радою і знанням служили своєму товариству. Часто-густо приходилось їм покривати всі матеріальні розходи Т-ва, які були нерідко доволі високі. Уфунлювання „Пропамятної Книги“, жертви на різні цілі (як нпр. шпиталь ім. Шептицького, будова церкви С. С. Василянко), образ Іванця: св. Юрій, купно домівки, улаштування домівки і т. п. коштували тисячі золотих, а на все це Т-во фондів не мало ніяких, лише члени Виділу й Ради добровільно складали свої пайки, часто доволі високі, бо по 50–100 зол., щоб лише зберегти престиж своєї станової організації. Цій жертвенності і солідарності членів взагалі, а зокрема членів Ради і Виділу — завдячує С. У. К. свій розвиток і свою живучість, яка не пригасала навіть за останні роки під час нечуваної депресії, викликаной економічною кризою на всьому світі,

Д.м. Конюх.

Дещо статистики та наші пляни на майбутнє.

Зареєстрованих в С. У. К. членів є: 1543 без помічної і практикуючої молоді. Перед 5 літами було 763, а разом зі студіюючою молоддю торговельної школи і практикантами 1023. Коли приймемо, що найменше одна четвертина членів затруднює помічників і практикантів, то досягнемо число 2000 осіб, крім родин власників тор.-промислових підприємств. На жаль, члени не подають точних даних про рух затрудненого в себе персоналу (окрім Львова). Отже за останніх 5 літ праці Товариство об'єднає вдвоє більше членів, ніж це було в першому п'ятилітті. З дальшої статистики побачимо, що так у промислі, як і у торгівлі охопили ми вже далеко ширше число банж. Числа подані є головню з 58 галицьких і волинських повітових міст і містечок і передмість та деяких поблизьких сіл, що стоять в контакті з міським купецтвом або промислом.

Товариство веде осібню перепис усього нашого купецтва і промислу так у місті, як і на селі в краю і за кордоном і подасть з часом докладну статистику нашого приватного купецтва без огляду на їх членство в СУК. Помічення, які зроблено при цій праці Товариством дуже цінні і цікаві. Іменно по цілому

світі стрічаємо наших купців, а то і промисловців преріжних бранж,—деякі навіть дуже засібні. Рівнож наше село, беручи за підставу матеріял, який посідаємо, не лишається позаду. Нема майже нині села, де не булоб одного — двох купців або промисловців. Так у місті, як і на селі підшколила нам кооперація людей до торговельного діла. Сміло можна сказати, беручи по одному купцеві пересічно на село, то буде 3700—4000

Михайло Лазорко, член основник С. У. К.

купців сільських, котрі викуплюють торг. патенти. (Берем лише галицькі села). Переглядаючи списки купців деяких сіл різних повітів, подибуємо в одному селі кілька приватних склепів мішаних товарів, або таких, що ведуть молочарський промисл, олійні, дахівкарні, бетонярні і різні преріжні домашні промисли, котрі і не береться під увагу.

Товариство зорганізувало до цієї пори 10 філій „Повітових місцевих Гуртків“ у слідуючих містах: Надвірна, Коломия, Станиславів, Стрий, Самбір, Перемишль, Сокаль, Золочів, Тереховля і Тернопіль. Статистика по бранжам представляється в той спосіб: Торговля: мішані товари: 404, кольоніяльно-споживчі 244 масарні і вудженини 186, обув 25, мануфактура 18, шкіра 8, електр. знаряди 9, харчівні і ресторани 81, готелі 2, книгарні 17, паперові товари 14, галянтерія 10, залізні товари 5, різні машини 6, безрог 27, агенти посередники 15, килими 2, меблі

13, набіл 4, мід 3, машини рільничі 3, видавництва 8, овочі 8, квіти 6, ярина 5, домовини 1, риба 1, клоче 1, полотно 1, машини до шиття 2, машини до писання 1, ровери 2, порцеляна 2, чай імпорт 1, образи, рами 2, церковні річи 5, годинники 3, цукорні 15, трафіки і часописи 32, збіже 6, опал 12, дрогерії 2, аптики 2, шутер 1, гурт соли 1, забавки 1, скло 1, посуда кухонна 1, старина 1, літниськові пенсіонати 5, коні 1, фарби 1, насіння 3, лічниці зела 1, каварня 1, мистецькі вироби 1, шоферське підприємство 1, похоронне заведення 1,

Осип Стефанович, Голова Імпрезвої Секції при С. У. К.

Промисл: Молочарський промисл 48, пекарні 42, будівельні підприємства 2, бетонові вироби 10, промисл шовковий 1, килимкарство 16, дахівкарні 7, млини 64, камінні вироби 1, повози 6, вироби різьбарські 2, варстати машиново-механічні 3, кошикарство 2, фабрика дзвонів 3, бочки 1, сита—решета 2, тартаки 11, оліярні 5, друкарні 4, трикотарня 1, футра 2, вода содова 1, цикорія 1, чорнило 1, шевський клей 1, шевська смола 1, картонові пуделка 2, графічне заведення 2, гарбарня 2, бюро афішове 1, косметика 3, муштарда 1, паперові вироби 2, кадила 1, хідники 1, паста до обуви 1, порошок до чищення металів і скла 1, шмір до возів 1, живець 2, цукорки 1, цукорняні вироби 2, мило тоалетове 1, пантофлі 2, малі гарбарні 19, гарбарня більша 1, полотно—цайги 1, цегольні 7, фабрика гіпсу

2, деревляна вовна 1, каміньоломи 1, господарські знаряддя 1, вапнярка 1, алябастрові вироби 1, мармоляда 5, млинки до збіж-
жа 1, перники 1, опет 1.

Міста з місточками представляються в числах членів обед-
наних до цієї пори в нашому товаристві так:

Березів 1, Броди 15, Бережани 16, Борщів 79, Бібрка 19,
Бучач 22, Володимир В. 10, Горлиці 1, Городок 21, Городенка
34, Грибів 1, Яворів 4, Ярослав 16, Долина 19, Доброміль 7,
Дрогобич 39, Дубно 10, Жидачів 24, Жовква 20, Заліщики 22,
Збараж 11, Зборів 17, Золочів 38, Здолбунів 12, Калуш 33, Ка-
мінка 27, Коломия 30, Копичинці 25, Косів 38, Кременець 6,
Львів 233, Ліско 9, Любачів 15, Луцьк 6, Мостиска 35, Надвір-

Михайло Ковалів — Голова „Секції Корінників“ при С. У. К.

на 84, Перемишль 77, Підгайці 24, Перемишляни 16, Переворськ
8, Рогатин 39, Рава Р. 21, Рудки 15, Рівне 7, Самбір 19, Ста-
рий Самбір 5, Новий Санч 4, Снятин 37, Сокаль 19, Станисла-
вів 56, Стрий 76, Сянік 1, Тереховля 15, Тернопіль 20, Товмач
11, Турка 14, Чортків 13.

Так виглядає наша торгівля і промисл об'єднаний у стано-
вій організації СУК. Далеко він ще неповний — та зусилля То-
вариства йдуть в цім напрямі, щоби заповнити бракуючі ще
бранжі і приєднати всіх до свого Товариства.

Длятого намічена праця товариства на будуче піде у слідуючим напрямі:

1) У кожному повітовому місті зорганізувати філію нашого станового товариства так для членів міста, як і сіл.

2) На найближчих чергових Загальних Зборах змінити назву Т-ва „Союзу Укр. Купців“ на назву „Союз Укр. Купців і Промисловців“, длятого, що прибуває постійно так число купців як і промисловців у місті і на селі.

3) Притягнути до нашої організації купців і промисловців з сіл до повітових організаційних центрів.

4) Видавати фахову літературу та місячник — журнал для купецтва і промислу, подаючи всі потрібні інформації і поради, як також фахові відомости і давати фаховий дошкіл та взагалі поширювати пропаганду торгівлі і промислу, вказуючи на необняті у нас ділянки. Виховувати членів на добрих громадян і суспільних діячів. Звертати увагу молоді на фахові школи і пр.

5) Пропагувати між членами спільноту інтересів членів своєї організації і народу.

6) Пропагувати ощадність хочби найдрібнішу у своїх фінансових установах.

7) Закладати при повітових організаціях самостійні каси для дрібних щадниць і кредиту за спільною порукою.

8) Робити закупи гуртові у складах „Народної Торгівлі“ на місці, — де таких нема створити власні гуртівні для членів за спільно зложеним капіталом, головно для бранжі споживчої. Товариство доложить усіх зусиль щоби ціни і спосіб обслуговування та кредиту зі сторони „Народної Торговлі“ були вдовольняючі для членів.

9) Зтруднювати якнайбільше помічників і практикантів, українську безробітну молодь, головно з торговельною фаховою школою.

10) Створити секцію молоді при повітових організаціях і дати торг. молоді фаховий дошкіл — товариську огляду і національне виховання.

11) Створити приюти при бурсах для торговельної молоді.

12) При отворюванню варстатів праці чи підприємств давати членам поради чи дане місце і бранжа відповідні, як це робить Промислова Рада у Львові.

13) Вести пропаганду поміж членами купцями, щоби приймали на склад виробу промислові, в першій мірі своїх промисловців.

14) Наладнати звязок з кооперацією, бо ситуація у нас того рода, що багато купців є членами кооперативних установ або навпаки багато кооперативних робітників працює у станових наших організаціях.

15) Приєднювати членів для „Торг. Пром. Банку“ у Львові — гуртувати дрібні наші капітали в своєму банку — для підтримки наших варстатів праці.

16) Товариство буде на будуче давати практичні поради й інформації через нашу пресу для охочих посвятитися торговельному званню.

17) Т-во хоче врешті зорганізувати страганнярів, будкарів і овочарів, яких буде поважне число, а досі вони є лишені самим собі...

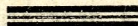
Цим закінчуємо підсумки нашої праці за 10 літ зі спокійною совістю, що праця гуртка людей не пішла на марне. Правда наше куцество і наш промисл під нинішну пору і під тяж-

Евген Говикович, Голова Секції Торг. Молоді при С. У. К.

кий час скрути це назагал мізерота, з малими виїмками. Не засоби́ли нас батьки і предки віковими ошадженими у тій ділянці капіталами і досвідом, ми сини гречкосіїв й урядництва ставимо щойно перші кроки по віковій перерві в торгівлі й промислі-

Ми свідомі нашого завдання і вступаємо в друге десятиліття з піднесеним чолом і серцем повним запалу та ентузіязму, тримаючи контакт зі всіми свідомими одиницями нашого стану, по усіх закутках землі... Одна велика і спільна нам усім мета: Добро Народу!

Десятиліття „Союзу Українських Купців“.

Дня 25. грудня 1933 святкували ми торжественно наше десятиліття існування — по слідуєчій програмі.

Архієрейське Богослуження в св. Юрі відправив Преосвященний Никита Будка в асисті Впреп. о. Ковальського і Впр. о. Лаби. Преосвященний Никита виголосив глибоко обдуману промову, відповідно до свята, підчеркуючи, що білянс наш мусить бути активний, тому, що ми замикаєм його з Богом.

Після Богослуження в св. Юрі — зішлись учасники свята — в числі 104 — в салях „Української Бесіди“, при вул. Рутівського 22, де голова Т-ва Гр. Гануляк отворив другу частину ювілею, вітаючи Гостей та Членів Т-ва сердечними словами й бажаючи зборам найгарніших успіхів в їхній праці.

До почесної Президії Зборів запрошено ВПП. Олену Левицьку, Михайла Лазорка, Ст. Лаврова — зі Львова, та І. Івашкова зі Стрия.

Опісля відкриває Голова Т-ва Надзвичайні Загальні Збори членів Т-ва, з денним порядком:

Іменування Почесних членів Т-ва.

За заслуги понесені для народу, а зокрема для його господарського піднесення — Заг. Збір іменує Почесними Членами Т-ва:

1) Їх Ексцеленцію Митрополита Кир Андрея гр. Шептицького,

2) Президента Дра Костя Левицького,

3) Меценаса Дра Степана Федака,

4) Професора Дениса Коренця,

5) Радника Миколу Заячківського,

6) Вп. Олену Левицьку,

7) Вп. Ст. Лаврова.

Серед невмовкаємих оплесків читав Голова Т-ва імена Почесних Членів, котрим одночасно вручено виконані мистецтвом Ковжуном — грамоти. Зогляду на неприсутність Їх Ексц. Митрополита Кир Андрея, вибрано в цей мент спеціальну делегацію, яка поїхала до Митроп. палати, щоб вручити грамоту нашому Князеві Церкви.

Їх Ексц. Митрополит зволив ласкаво прийняти почесне членство нашого Т-ва і через делегацію прислав Зборам Свій привіт та Архієрейське благословення.

Від іменні присутних на салі Почесних Членів виступив наш Достойний Президент Др Кость Левицький з сердечною промовою, якою загірав членів С.У.К. до організації під прапором свого Т-ва.

Відтак слідуєть привіти. Присутні на салі Гості, Представники різних установ, та делегати наших провінціональних гуртків — складають С.У.К. свої побажання, а врешті відчитує

3) Юв. З'їзд закликає українське купецтво і промисл до масового об'єднання у своїй становій організації, якою являється „Союз Українських Купців“.

4) Юв. З'їзд взиває до всебічного поширення виробів українського промислу, так приватного, як кооперативного, та звертає увагу купців по містах на те, що центральною закупочною гуртівнею споживчих товарів є „Народна Торговля“.

5) Юв. З'їзд постановляє: щоби Виділ С.У.К. з огляду на дотеперішню безплановість у закладанні торг. підприємств виробив план, на підставі котрого маються закладати ці підприємства як щодо бранж, так і дільниць міста і щоби став постійним інформатором та дорадником у цих справах.

6) Юв. З'їзд звертає увагу всіх українських торгов.-пром. фірм на необхідність побільшення затруненої у своїх підприємствах молоді з метою виховання більших кадр наших фахових сил.

8) Юв. З'їзд стверджує необхідність солідарної матеріальної допомоги початкуючим підприємцям, тому поручає Виділові С.У.К. виготовити проєкт допомогового фонду й приступити до його реалізації.

8) Юв. З'їзд стверджує необхідність належного вивінування „Торговельно-Промислового Банку“ через масове вступлення в члени тієї кооп. кредитової установи та складання в ній своїх ошадностей.

9) Юв. З'їзд взиває С.У.К., щоби для оживлення нашого „Купецького Банку“ постарався про дешевий кредит, з якого користають вже інші подібні організації.

Після закриття з'їзду відбувся спільний комерс — при учаси Преосв. Кир Никити о. Будки, Впр. о. прал. Куницького і Гостей, присутних на З'їзді.

Цим завершено десятилітню діяльність С.У.К.

Львів, 25. XII. 1933.

Г. М.

Причинок до історії українського купецтва

Історія українського купецтва є до тепер дуже мало істориками просліджена і багато сторінок цієї історії лишилося досі незаписаними. Всеж таки записані картки історії вказують нам, що на українських землях цвило колись славою і блеском українське купецтво.

Однак в часах національної неволі знищено його зовсім.

Колиби хто в 60, 70 і 80 роках минулого століття безпосередно по знесенні панщини зійшов цілу Галичину, Буковину і Закарпаття, себто територію замешкалу українським населенням тодішньої Австрії, то мабуть не знайшовби був визначнішого купця-українця.

В українській тодішній пресі мало є згадки про українське купецтво.

Раніш і в тодішніх часах на наших землях купцями лишилися майже виключно жида, а в більших містах, як, напр., у Львові був невеликий відсоток поляків а також німців, які тут з давен давна осіли. У 80 рр. минулого століття перший галицький економічний журнал „Господар і Промисленник“, що виходив під редакцією бл. п. Аполлона Ничая, гуртував біля себе не велике число тодішніх українських галицьких купців і промисловців між ними кілька визначніших одиниць. У Львові найстаршим українським купцем був Михайло Димет*), якого sklep находився в ринку, приблизно в тім місці, де тепер є sklep „Комета“, дальше Теофіль Луцький у Львові, К. Рогожинський в Бучачи, Теодор Досеньчук в Підгайцях, дещо пізніше Ярослав Коритовський в Калуши, Іван Борис в Перемишлі, Евген Рачинський в Ходоріві.

Цей, хоч ще слабкий купецький гурток, під проводом невеликого числа української інтелігенції, намагався оснувати купецький центр і створити самостійну українську купецьку організацію, яка протиставилася би чужонаціональному купецтву... І так спільними силами засновано в р. 1883 „Народну Торговлю“.

З заснуванням „Народної Торговлі“ наступив зворот на краще. Під впливом „Народної Торговлі“ зглядно її основників, бл. п. В. Нагірного і А. Ничая, велася в тодішній українській пресі широка пропаганда творити український купецький стан і засновувати по містечках і селах крамниці. В тій цілі Тов. Просвіта і Тов. ім. М. Качковського видали членські книжечки.

Першу написав др. Кость Левицький, другу Аполлон Ничай, в яких заохочували і поучували як закладати крамниці.

*) Омелян Огоновський у своїй „Історії української літератури“ говорить, що Михайло Димет перший прїїзв з Києва до Львова кілька приїїрників Шевченкового „Кобзаря“, про якого до того часу ніхто в Галичині не звав.

Та все це було лише пропагандою...

Натомісць „Народна Торговля“, отвирала майже що року крамницю за крамницею, виховувала і підготовляла будучих купців теоретично і практично до самостійности. Рік річно виходило з „Народної Торговлі“ деяке число добре, як на тодішні часи, підготовлених кандидатів на самостійних купців. Тодішні управляючі органи Н. Т. були зовсім слушно тієї думки, що Н. Т. крім свого статутного завдання має бути також „школою“ для кандидатів купецького звання, має ширити аміловання до торгівлі, і досконалити у людей купецький хист. На жаль, в більшій частині нашого свідомого громадянства тих часів справа торгівлі, як економічно суспільного чинника, майже не мала зрозуміння, купецтво уважалося за щось менш вартне і чуже для нашого народу. Можна було навіть стрінутися з погордою до цього стану**).

Тому нічого дивного, що багато кандидатів по кількалітньому вишколі в „Народній Торговлі“, покидали купецьке звання і шукали кар'єри в державних або в інших урядах.

Багато з них осягнуло навіть досить гарні становиська, напр. Степан Милянєвський був майором в інтендатурі австрійської армії, Андрій Майка оберлейтнантом а Павло Кернякевич вищим урядником Намісництва. Ті, що лишилися вірними своєму званню, пішли за тодішнім кличем „творити український купецький стан“, отвирали свої власні торговельні підприємства та брали живу участь в громадянському життю, вибиваючись часто на провідні місця. До них належать: Євген Мартинець у Львові, Іван Стернюк в Заліщиках, пізніше в Чернівцях, Степан Юрків в Заліщиках, Василь Свищ в Надвірній, Микола Коцан в Бурштині, Филип Іванець в Кіцмані, Йосиф Федорович в Кіцмані, Василь Робак в Коломиї, Евстахій Юзичинський в Бережанах, Рудольф Рекшинський в Коршові, Онисько Олександрер та Микола Терлецький у Львові. Деякі знову виїмігрували до Америки, де провадять також торговельні підприємства. Кількох перейшло опісля до кооперації, приміром: Іван Стернюк, теперішній інспектор Р. С. У. К., Роман Петрицький дир. ПСК в Копичинцах і ін. Все це були кадри з відповідним практичним і теоретичним вишколом.

Щойно повоєнне лихоліття з твердою школою життя звернуло увагу нашого громадянства на те, що економічний добробут народів і одиниць не узмістовлюється лише в урядництві, хліборобстві та дрібнім ремеслі. Життя та його тверді вимоги вказали на торгівлю і промисл, як на необхідний чинник розвою господарського життя українського населення.

Ми є свідками, як молоде покоління, енергійне і спосібне до творчої праці, стративши надію на державні посади, не оглядаючись вже на давні пересуди старшого передвоєнного

**) Про кооперацію, як суспільну організацію консументів, у нас тоді мало хто думав.

громадянства кинулося творити свої власні варстати праці. Бувші старшини, інженери, доктори прав та професори станули за лядою або при продукційній машині. Інші знову, покінчивши переважно за границею теоретичні і практичні студії, приступили „голіруч“ разом зі старшими передвоєнними кооператорами до віднови старих або заснування нових кооперативних установ.

В наслідок поширення власної торгівлі і споживаої кооперації та національної свідомости населення, ростуть і розвиваються кооперативні і приватні промислово виробничі варстати праці та фабрики; „Суспільний промисл“ для виробу цукорії, „Продукція“ для перерібки сирих овочів на мармеляду, фабрика для виробу мила і туалетових миль „Центросоюзу“, кооп. „Пласт“ для виробу дріжджевого і ванілевого порошку до печива та для пакування меленого коріння, окремі насінні відділи „Народної Торговлі“ для пакування насіння городовини і цвітів та для пакування чаю, кави і какао, хемічна фабрика О. Левицька і Ска для виробу пасти і шварцу до взуття, та синки до білля і вапна. Фабрика „Керос“ інж. Дурбака і Синів для виробу свічок, фабрика „Фортуна Нова“ для виробу цукорків, чоколяд і тісточок фабрика „Міка“ для виробу муштарди, фабрика „Альое“ для виробу пасти до зубів і косметиків і т. д.

По містах, містечках а навіть і по селах заройлося від приватних купців і крамарів, які кинулися до купецтва, основуючи власні варстати праці. Елемент цей не все є добре підготовлений до торговельного діла, все таки багато з них працею і заповідливістю осягає значні успіхи. Головні їх недомагання: незнання податкових і торговельних законів та торговельних звичаїв, недостача технічного вишколу в обслузі, невміння уладження skleпу у доборі асортименту товару, брак відомостей про товарознавство і т.п. Через те багато з них падає і тратить навіть вложену в підприємство готівку.

Тому „Союз Українських Купців і Промисловців“ як станова організація, повинна зорганізувати відповідні курси для тих своїх членів, які, не маючи практичного ні теоретичного вишколу, хочуть отворити торговельні підприємства або їх вже отворили. Найкраще булоб зорганізувати відбуття практики таки в тих членів купців, які на це погодилисяби.

Слід звернути увагу, що українське купецтво поза споживчими skleпами — в іншій branжі майже не заступлене.

Справлення помічених помилок

Підпис під ілюстрацією на стор. 11 (першої частини) має бути: Перша Рада Т-ва „С.У.К.“ у Львові, **1924**, а не 1923.

На стор. 32 тієїж частини у статті Д. Конюха, 20-ий рядок з долини який звучить: „Дня 12/II. 1928 отворено при Банку відділ товаровий:“ — є непотрібний, просимо його ви-черкнути.

Статистика купецтва і промислу у статті Д. Конюха може бути сьогодні невірна і не точна, бо число наших членів росте з дня на день, а годі що дня вносити зміни й поправки у статтю, написану в 1933. Треба ще узгляднити й те, що автор брав під увагу лише тих купців і промисловців які є зареєстровані в СУК.

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

THE HISTORY OF THE UNITED STATES
FROM THE FIRST SETTLEMENTS
TO THE PRESENT TIME
BY
JOHN F. JOHNSON
NEW YORK
1850

THE HISTORY OF THE UNITED STATES
FROM THE FIRST SETTLEMENTS
TO THE PRESENT TIME
BY
JOHN F. JOHNSON
NEW YORK
1850

**ЩО
ТРЕБА ЗНАТИ
КОЖНОМУ
КУПЦЕВІ й ПРОМИСЛОВЦЕВІ.**

Рекляма в торгівлі і промислі під сучасну пору.

Сьогодні можемо ствердити загальне у нас явище прихильності цілої нашої суспільноти для кожного нашого нового купецького чи промислового підприємства, ба навіть нескриваної радості і чинного солідаризму. Також колишне легковаження саме таких підприємств, а зокрема погорда для фізичної праці належать до давно минулих часів. Що більше, сьогодні бажання незалежити себе саме шляхом розбудови підприємства в купецтві чи в промислі, а не підпірати чужі підприємства власними плечима, є тужливим бажанням тисячів.

Та всетаки підносяться в нас постійно голоси, що так ще мало хто з помежи наших людей кидається до цього діла. Що більше, хоч і набирають наші молоденькі підприємства сил, але їм бракує ще дуже багато до того, що характеризує такі підприємства других народів. Між іншими характеризує наших підприємців та ціха початкуючих, яку можемо окреслити назвою купецька стидливість, несміливість і то саме тоді, коли характеризує весь купецький світ криклива самохвальба. Два контрасти.

Але не дивуйтеся тому, що хоч багато людей хотілиб бути купцями, то всетаки так незначно росте їх число. Купцем може стати кожний, так як кожний може навчитися грати на фортеп'яні, навіть той, що не має слуху. Але як гра його буде без душі, без глибших почувань і він ніколи не буде мистцем, так також правдиве купецьке звання є мистецтвом, що вимагає таланів. І як кожна мистецька гра вимагає не лиш спосібностей, але й студій та постійних практичних вправ, так також сам купецький талан не робить ще нікого мистцем, без належного практичного вишколення. А цього в нас нема. Купецьке звання в дійсному значінні цього слова це безумовно мистецтво. Його головною ціхою не купити і продати, але вміти знаходити і зеднувати собі постійних відборців. Себто робити своєму підприємству постійно такий розголос, щоби здобуваючи йому добру опінію, мати щораз більше відборців, словом робити собі належну рекламу.

Вміти? Ось вибралось двох нас на гриби. Мій товариш і я. Після двох годин сходимось. Він зібрав уже повний кошик, а я, хоч також не дармував, майже нічо.

— Як ти це робиш? — питаю.

— Ось так: Згинається і таки під моїми майже стопами стинає два прегарні гриби, яких я не видів, так, що мало не сто-

лочив ногами. Він видів, а я хоч дивився також, не вмів видіти.

А зеднувати відборців? Ось в повіт. містечку двох конкурентів, заступників двох машинових фірм. Одному з них ведеться дуже добре, а другому ледво кінці сходяться.

— Що це таке, що тобі йдуть інтереси так добре, а я немаю щастя?

— Коли вже маю бути з тобою щирий, то скажу тобі правду, дарма, що ти є моїм конкурентом. Два тижні тому був у тебе заступник фабрики млинків і віялок. Тебе не було дома. Він заждав до слідуючого дня, щоби з тобою поговорити про заступництво цього товару на повіт, але ти не мав часу з ним говорити. Колиж вкінці він з тобою уже мав нагоду говорити і предложити тобі оферту, ви не могли довго погодитися щодо поруки і винагороди, аж в кінці ти відповів йому, що надумавешся і до 14 днів він дістане відповідь.

Після розмови з тобою він, невдоволений з висліду, пішов просто до мене, а за пів години ми погодилися і я розписавши по повіті повідомлення продаж до сьогодні 15 машин. Саме сьогодні минає час, коли ти мав дати після надуми відповідь. Не моя вина, що я собі його зеднав, а не ти.

У нас складається причини недорозвитку цих ділянок не на що інше, а на брак грошей. Ясне, що без сотика годі відкрити крамницю чи нше ремісниче або промислове підприємство, а хто довгами зачинає, то йому годі випрокувати сьогодні добрі успіхи в майбутньому. Йому треба щойно доходити до них ощадністю зі заробітків. (Тільки не ощадністю на їді, бо це підкошує енергію!). Алеж хіба є вже купцем той, що улаштує за гроші крамницю на те, щоби визбуватися закуплених товарів? Хібаж люде з околиці лиш ждали на те, щоби він відчинив підприємство і щоби в нього саме купувати?

Неодно можна вже зачинати з малою квотою.

А Форд каже: Жадоба гроша є найпевнішим середником до того, щоби не прийти до гроша. Бо гроші, це нагорода за підприємчивість.

Значить головним мотором є не гроші, а купецький хист здобувати собі реклямою відборців.

Ще на заході, навіть для початкуючих, є готові вигоди витворенні з розвитком господарського життя. Початкуючий підприємець має там можливість зголоситися до реклямового бюро і за належну невелику нагороду дістане всі інформації про мешканців, околицю, про те, як має уладитися, бюро навіть допоможуть йому розреклямуватися як слід, словом є вже улаження, які пустять його у вир життя за невеличку відносно винагороду.

У нас ще цього нема, дарма, що таке бюро булоб для одного дуже потрібне. А нема, бо питання, чи удержалосьби, а ще важніше, чи є в нас фахівці, що змілиб попровадити таке бюро і прийти з належною піддержкою. У нас нераз нема навіть з ким порадитися. Тому наші початкуючі підприємці бо-

яться, а ті що відважились, мусять опертись лиш на власний хист започаткування, ведення і розрекламування. А це не так легко. А не легко ще й тому, що нераз з розмислом купці своїм практикантам зле радять, бо бояться майбутніх конкурентів. Не легко ще й тому, що довкруги аж кишить від реклям і то головно реклям наскрізь нечесних, підступних. Від хати до хати ходить сьогодні повно покутних агентів, здеклясованих крізою, спритних і хитрих купців, що тайком розносять і продають по хатах товар, дешевенький хлам, часто прибраний у гарний на око вид. А око часто скорше купує, ніж сама потреба. І в цілому світі йде сьогодні гігантська рекляма. Радія, кіна, літаки, телефони, поштові листівки, навіть поштові значки, залізниці, безліч реклямових бюр, ось уривок з середників реклями нам просто ще недоступних.

Але в цьому розгарі боротьби за клієнта-відборця маємо одно недоцінюване в нас добро, якого другі не мають, а саме: Сьогодні наш нарід безумовно патріотично настроєний, розуміє клич свій до свого і хоче купувати у свого, а з другої сторони так ще мало наших підприємців серед гущі чужих, що легко доброму купцеві підійти до відборців, зеднати собі і вибитися на визначне місце і усунути чужих доставців, наколи лиш добре себе розрекламує і буде солідно працювати, так, що йому не можуть бути страшні всі ці шумні реклямові засоби чужих фірм.

Згадали ми про нашу купецьку стидливість у реклямі. А рекляма це так природне явище! Від непамятних часів аж досі робить собі кожна людина рекляму. Дикі племена знані з розмальовування собі лиця, вбираються в пестрі пера, одяги то-що. А й сьогодні бачимо те саме, дарма що в інших видах, та лиш на те, щоби другим приподобатися, все одно де, в церкві, в кіні, в театрі чи на вулиці. Усі пануючі, королі, деспоти, вожди, навіть ті, що погорджували масами, навіть ті, що маючи в руках власть, могли вигублювати в пень тисячі людей зовсім безкарно, дбали за добре ім'я серед цього саме загалу. На те будували собі фараони вічно трівкі піраміди, на те держали і ще досі держать за свої чи державні гроші надворних істориків, письменників, поетів, малярів, щоби розносили та увіковічнювали їх славу, щоби зеднували їм маси, щоби робили їм рекляму. А сьогоднішні диктатори: Сталін, Муссоліні, Гітлер, є чи не першими мистцями у робленні собі реклями. Не треба хіба довго доказувати, що цілі народи роблять собі рекляму носіїв вселюдської культури, а закривають перед світом свою найбільш кровожадно диковинну ролю заборців. А церковні організації? Не треба їхати аж до Америки, щоби видіти їх системи само-реклам. Правильність реклями видимо навіть у наших церковних дзвонах, що мають за завдання настроювати вірних навіть поза Домом Божим до побожного настрою.

Колиж рекляма так звязана з цілим суспільним життям народів, то тим більше природною konieczністю є вона для купця

і то так далеко, що від неї залежить добра чи зла доля підприємства. Саме тому не сміють наші молоді підприємства забувати за значіння реклами і занедбувати її.

Купецьке звання вимагає від одиниць великого пожертвування праці, сильної волі, недоспаних ночей, не знає ні 8 годинного дня праці, ні вакацій, і держить у постійному напруженні, як вивязатися зі зобовязань, а нераз при цілоденному виголоднінні наказує мати веселе, приязне лице для відборців. Та здобуття госп. самостійности, саме одиноко в цій для нас доступній ділянці, це нагорода, це неоцінена сатисфакція. Без цієї праці навіть геній нічо не вдіє.

Але хто не знає оцінити вартости реклами для свого підприємства, хто не видить, що реклама так конечна для нього, як сірник до розчинення вогню, той не може рахувати на успіхи, не може братися до купецького звання.

Але як повинна виглядати реклама? Це питання аж надто широке, щоб відповісти на нього у цій статті. Бо кожна бранжа вимагає іншого способу реклами, навіть кожне індивідуальне підприємство у тій самій бранжі. Зовсім інакше буде рекламувати себе малий крамар споживчих товарів, інакше гуртвник, а ще інакше торговець блакитних чи кольоніальних товарів, або великоміський купець у порівнанні до маломістечкового чи сільського. Таке обговорення цілости вимагало б окремої грубої книжки. Тому поспробуємо подати лиш у загальних накресленнях, яких рекламних засобів уживають сьогодні другі, щоби виробити собі поняття, що нам потрібне.

І на ці теми можна сьогодні переповідати безліч прикладів.

Ось в Кольонії над Реном звернув мою увагу вечером вогонь, що вибухав з даху високого будинку, а з нього спадала час до часу світляна стрілка, яка кінчалась словом: тут. Мимоволі пішов я подивитися, що там є, та побачив за великими вітринами магазин з пожарничим приладдям. Цей образ і цей магазин є до сьогодні в моїй пам'яті. Очевидно це незрівняна реклама для пам'яті, викликана діланням на зорові ефекти.

Взагалі світляна реклама сьогодні незвичайно поширена. У великих містах просто розливається безліч світла в різних кольорах. Хто хоче бачити зразок освітлення, хай загляне при нагоді побуту в Берліні хочби до знаного в купецькому світові готелю Екецельзіор. Вже з залізничного двірця впроваджує вас службовий порт'єр не через виходову браму, де всі тиснуть, але окремим входом у рясно освітлений тунель, якого вихід міститься вже в прегарному обширному вестібюлю готелю. Тут маєте просто всі вигоди, яких хочете, навіть крамниці, навіть банк вимінний, білетову касу, власний дневник готелевий, а вже про каварню, таншу і дорожчу реставрацію і всі готелеві вигоди й згадувати нема що.

Ясне, що й найменші підприємства звертають сьогодні увагу на доцільне освітлення, навіть по селах при крамничках

висить лампа перед входом, для вигоди приходячих і відходячих покупців, так що і чужинцеві легко вечером зорієнтуватися. А в нутрі добре освітлений льокаль веселить людей, підчас як слабо освітлений навіває сумом. А смутний настрій це воріг для кожного підприємця.

Недавно закінчена виставка в Шікаго, оперта на купецьких основах бізнесу, самовиплатности без ніяких підмог чи субвенцій, скінчилась повним фінансовим успіхом, дарма що коштувала п'ять років підготовки і мільярди гроша, бо була так розрекламована, що її відвідало понад два мільйони людей, а спритніші виставці робили на самій виставі добрі інтереси в транзакціях, а вже про свої транзакції і про навязання знайомств з цілим світом на майбутнє хіба самі моглиб сказати.

Вистави це сьогодні першорядний засіб реклами. від цих великих почавши, аж до тих щоденних віконних. І в нас немало було вже спроб менше і більше вдалих вистав. Не улаштовували їх ще наші купці, промисловці, чи ремісники, але були це мішані виставки з більш хліборобським характером, займалась ними в більшості кооперативна організація, але маймо надію, що приватні підприємці, купці, ремісники, схотять також розрекламувати себе цим шляхом.

Звичайні виставки магазинів грають немаловажну роль. Сьогодні для влегчення загальної можності видіти, де і що є до набуття, будуються будинки так, що вони виглядають майже цілі скляні, а в освітленні видко з вулиці товар і рух в склепі як на долоні.

Великанські товари магазини доступні всім, без обов'язку купна, без того, щоби хтось підходив до глядача питаючи, що хоче купити, зглядно, пощо зайшов, улашжені з усіми вигодами от хочби з вигодою дістатись ліфтом безплатно на найвищий поверх чи зіхати вділ. Відпочивкові салі при звуках музики і інших приємностях вже не є сьогодні рідкістю.

Навіть не великі магазини в малих місточках а навіть селах звертають бачну увагу на доцільні вивіски і на віконні виставки, яких завданням або вказувати на те, що там у нутрі є великий вибір, або вказувати на цінн, чи на якість товару, а тоді і ці виставки належно достосовані.

Такі віконні виставки це штука, до якої беруться справжні артисти з добрим почуттям краси, смаку, густу, знання людських вподобань. Бож віконна виставка це не є склад товарів, але має звертати увагу чи на щось тому, що гарне, чи тому, що корисне. До того треба її час до часу змінити, а це вимагає також і часу і хисту, а не кожного власника на це стати. Тому сьогодні є вже спеціалісти, які займаються виключно лиш улаштовуванням таких виставок у магазинах. Сьогодні вони звертають увагу на належне наставлення зеркал, дають навіть клітки з пташками чи з малпочкою, з рухомих манекіном, а то навіть людину садовлять за вікном, яка постійно показує новий товар.

Колись знали ми лиш про кінські перегони. Сьогодні фабри-

канти самоходів виказують на перегонах якість своїх виробів і кожний платить великі квоти за те, щоби взяти участь у перегонах в якомусь краю і мати можливість здобути рекорд справності для реклями. Мало цього, бо вже й магазини з товарами перестали стояти на місці і рухаються, шукаючи відборців. Сьогодні є окремі магазинові поїзди, що виїжджають в дорогу, здержуються на стаціях, вагони-крамниці відчиняються і дають дооколичним мешканцям можливість оглядати і купувати потрібний їм товар, без витрат часу і гроша на їзду до міст по закупна. Що більше, у деяких містах переносяться товарові магазини на самоходи, а їх власники їздять по вулицях і продають товар. У нас таких рухомих крамниць ще нема, за те є повно згадуваних уже вище пішоходів-купців, що йдуть від дому до дому, від села до села і доставляють товар. Їх у нас повно вже по цілому краю, на жаль це у переважній більшості непевні одиниці, з якими краще не мати нічого до діла. Наших людей між ними нема.

Подорожні агенти купецькі, т. зв. райзендери, це знова окрема бранжа купців посередників, які попри належне формування загальне і фахове відбувають окремі курси, для належного вишколення. Знання чужих мов тут необхідне. Цеж ходяча жива рекляма, до того дорога вона, тим більше, що засобом комунікаційним є у переважаючій більшості навіть не залізниці але самоходи, а то й літаки. Тому й вимоги до них поважні. Очевидно грає тут ролю в першій мірі їх чулисть на психологію людей і штука підходу до них. Це не раз справжні купецькі дипломати.

Але головною реклямою для підприємства є сам таки купець, чи взагалі підприємець. Годі тут розводитися про такі індивідуальности, як Форд, що силою своєї енергії, невтомної праці, й організаційного талану довів до того, що його ім'я знає у всіх закутках світу завдяки одному лиш предметові, продукції самоходів, — чи про такого творця, як Сіменс, якому світ завдячує інсталяцію електрики. Цей Сіменс, що в самому лиш Берліні займає сьогодні коло 200.000 персоналу, а його заведення це окреме місто Simens Stadt, це потомок тих батьків, яких перша кузня притулена до високих фабричних заводів на пам'ятку того, якто перший з них виковував молотом долю і силу цілого німецького народу.

Не будемо тут говорити також про чеського фабриканта взуття Батю, та про багатьох інших великанів промислового чи купецького світу, що зачинили від маленького, серед найгірших обставин, а вміли таку надавати рекляму своїм продуктам, що злучивши її з енергією, завзятістю і силою умовою творчости, дійшли до просто геніальних вислідів. Але заговорім про ту широку масу середняків і ще менших, що їх всюди повно, а в нас також.

Ми вже згадували про велич готелю Ексцельзіор в Берліні. А його власник? Колишній студент філософії і син бідного шинкаря. Не мав за що удержуватись і докінчити студії, тому

зачав заробляти на життя і на науку, як кельнер. Колиж дещо доробився, винаймив собі в Гамбурзі невеличку гаркухню. Фільософію скінчив. А саме це образування причинилося до того, що він став для других практичним педагогом, як твориться господарські підприємства. А ми ще й досі ті з середньою чи вищою освітою не раз встидаємося бути реставратором чи купцем. В готелю є гарна бібліотека для гостей, читальня, до того ще видає він свою газету для гостей, а висилає її через довший час усім, хто там заїхав. Очевидно для реклами, бо даром кажуть, що газета для купця це посіяне зерно для господаря. Господар-підприємець спить в ночі спокійно, а зерно-реклама кильчить і промовляє до кожного, хто захче хочби з нудьги читати. Колись союзниками були воїн і купець, сьогодні союзниками є часопис і купець.

У нас ні в сотій часті недоцінюють підприємці газети так, як у других народів. Тому й ще досі немає її ні купці, ні ремісники чи промисловці. Навіть не спішається анонсуватись. Не анонсуються, бо — мовляв — і без анонсів йде добре. Колиж йде зле, то також не анонсуються, бо зле йде, грошей на анонс брак. Звичайно всі твердять, що з анонсів нема користи. В цьому твердженні може бути правда лиш в такому випадку, коли хтось помістить один—два анонси і вже хоче вислідів. Таке апічне трактування не може допомогти. А газетна реклама це сила.

Є люди, які читають в газеті лиш політичні статті, другі зюва зачинають від новинок, але багато є таких, що переглядають перш завсе анонси. Є газети, яких головним завданням саме анонси. Збирання анонсів це також штука, так як і їх уміщування в належному місці, належними черенками і змістом. Хто цього не вміє, до нього купець з анонсами не піде. Але й добрий купець не ховає того, що вміє і хоче, але старається через газету дати про себе знати. Тому дивними виглядалиб на заході ті підприємці, які не користають з такого добродійства, як газети, але навпаки, користають повними пригорщами, так як користають з них політики, дипломати і пр.

Але не всім потрібні анонси. Непотрібні вони, навіть недоступні малому крамареві на селі, чи навіть у місті. Йому зате конечні інші способи реклами. Ось молодий початкуючий крамар закладає свій крам на безлюдному роздоріжжі для більше шляхів. Першим його завданням дістати адреси всіх з цілої околиці, хто лиш туди переїзджає. Він веде докладні записки в книжці про всіх, про їх маєтковий стан, їх інтереси, він знає у кого коли весілля, хрестини, імянини, головню не забуває за дітей. Він вміє при цій нагоді кожній молодій парі, чи з нагоди хрестин зложити бажання, а в добавку запропонувати їм до купна щось, таке, що їм направду й на думку у першій хвилині не прийшло і всежтаки потрібне. Він вже наперед знає від других про всі відносини і сам спішить з листовними чи устними порадами. Його невдовзі знають у цілій околиці, він вже має і заїздний відпочинковий дім і порадию, при його крамі є вже

кузня і колодій, з часом створюється ціла невеличка кольонія всякого роду підприємців, його співробітників, від нього залежних. Він стає не лиш крамарем, але посередником між консулентами і продуцентами, а для полагоджування всіх тих справ він має окремого кореспондента. Словом листова система у повному значінні. А нема листа на який не відповів би він як слід. До цього допровадив на протязі трьох років один американець.

Не шукав гущі людей, а безлюддя. І створив місто.

І цей приклад не для всіх підходить. Але кожний купець навіть найменший старається бути правдивим дорадником для села, до того кожний повідомляє своїх відборців про кожну новість, яку може відборцям зафферувати,

Але візьмим, що і це для не одного злишне. Тоді реклямою буде вже найменше він сам, його крамниця чи майстерня. Він знає своїх конкурентів, старається пізнати їх лихі сторони та довідається на що люди нарікають і старається оминати цього. Але ніколи не буде нарікати перед відборцями на своїх противників, ніколи не буде ганити їх товарів бо тим кидає на самого себе погане світло, відпихає від себе. Також ніколи не буде нарікати перед відборцями на біду, на кризу, бо люде не лкблять слухати скрахованих людей. Навпаки веселий усміх, привітне слово, надійний тон на краще майбутнє, це правдива рекляма для купця, бо до нього в друге буде приємно зайти. Купець не вдається в довгі розмови, не лиш тому, що другі нетерпеливляться, але, що може знудити клієнта. Кожний відборець прийме радо пропозицію відіслати товар хлопцем, але з запевненням, що хлопцеві невільно брати ніяких нагород за дорогу. Ці „трінк-гельди“ відстрашують. Обслужити — лиш дійсно добре, бо раз зле обслужений не лиш сам не приїде в друге, та ще й других здеморалізує.

Очевидно добрий купець знає наскрізь свій товар і його ціну, знає де що лежить, складає так, щоби все творило гармонійну цілість, приємну для ока, складає найкращий на переді у видному місці, усуває все те, на що відборці нарікають.

Ясне, що інакше уладжується крамницю для робітничої кляси, а знову інакше для урядничих чи богатих верств. Уже неодному впало в око, що де зовнішній вигляд обставлений зеркалами, масою світла, словом — блеском, туди не хоче зайти робітник, бо йому здається, що тут йому задорого, він чується тут не між своїми і навпаки. З того одначе не виходить, що для робітників має крам бути брудний, неосвітлений. Навпаки має бути якнайбільш привітний, бо лиш такий може бути доброю реклямою.

Добре є, коли відборець може в крамниці собі сісти, а око може опертись на чомусь гарному, чи йому потрібному. Добре воно також, коли на деяких товарах є ціни, якщо вони дійсно конкуренційні, а в конкурентів дорожчі. Також оплатиться да-

вати написи на якийсь новий, свіжий товар, а навіть давати його з написами на виставу.

Статистика виказала, що на купно ходять у подивляючій більшості жінки. Тому перш завсе у них треба старатися про добру опінію, догоджувати їм. Просити сидати, їх дитині давати забавку до руки, а навіть щось дарувати, бо тоді дитина сама приведе маму в друге, бо звісно, що мами не сміють дітям опертися. На дітей звертається тепер всюди як найбачнішу увагу. У великих підприємствах є для дітей навіть спеціальні улаштування. А вже давно покинено звичай, що обслуговується вперед старших, бо дитина може заждати. Передовсім дитина має свою значно чутливішу амбіцію і вдячність за гарне з нею поступовання, до того не наразиться на те, що мама може на неї насварити.

Жінки люблять ходити по крамах, навіть не з наміром купити щонебудь. Купець цього не бере їм за зле, навпаки радо показує. Цеж його виставка, якою він може і повинен перед усіми похвалитися, хто лиш хоче оглянути. А всежтаки жінка навіть без наміру купна може дещо купити.

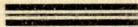
Очевидно важне це діло, мати в крамі товар. Дуже прикро вражає крам, коли не має того товару, який повинен бути, бо вдруге його клієнти оминають.

Сьогодні всі кладуть велику вагу на зовнішній вигляд, на чистоту, свіже повітря, взагалі на гігієну, на належне опакування товарів. Опакування, здається маловажна річ, є сьогодні поважним способом реклями. Етикети на пачках, торбах, на око маловажні, вони вбиваються в пам'ять.

Також поважну роль грають афіші. Очевидно такі, що дійсно вбиваються читачам чимось в пам'ять. Вбивалися у нас в пам'ять афіші *sukker kageri*, але лиш зі смішного боку, бо ніхто сьогодні не повірить, що такі афіші причинялися до більшої консумції. Але моглиби причинитися афіші з оголошенням, що „від сьогодні цукор потанів“.

Ось жмуток прикладів і заміток про сьогоднішню рекламу. А на цю тему є вже в світі цілі томи книжок, інструкцій, улажується спеціальні курси.

І в нас требаби розвести для купців та інших підприємців цілу низку курсів про рекламу, щоби причинитися до оживлення ще так молодих, а так необхідних ділянок нашого господарського життя.

Нарис історії української торгівлі в княжій добі.

Вступ.

У життю первісних народів торгівля, чи взагалі виміна, не відіграє більшої ролі. Живуть вони майже виключно з того, що самі витворять або заграблять в часі воєнного походу у ворога. Пізніше, коли внутрішні відносини в краю настільки устійняться, що є вже деяка безпека приватної власности, появляються мандрівні купці, чужинного походження, що на власних плечах, чи на хребті коня розносять від оселі до оселі рідкі товари, міняючи їх за краєві достатки. Для більшої безпеки лучаться отті чужинні купці в довгі купецькі валки (каравани) та під безпосередною охороною володаря краю або церкви уладжують в означених місцях та в означенім часі ярмарки.

З часом, коли населення такого краю пізнає користи з побуту чужих купців і з ними освоїться, вони осідають в догіднім місці і стають посередникам між місцевим населенням а далекими краями, з яких походять. Поволи десятками, а часом і сотками літ втягається місцеве населення у незвичайне для нього купецьке заняття, перестає бути предметом визиску, витискає або асимілює чужих купців і цілий оборот товарами у нутрі краю та у зовнішніх торговельних зносинах бере в свої руки.

Такий є звичайний розвиток торгівлі в європейських народів. Значіння її, як одного з головних проявів активності і живучої сили народів, — величезне. Досить згадати, що свою волю диктують світові такі торговельні та промислові народи, як Англія, Зєдинені Держави, Франція і Німеччина, та що головною причиною майже усіх конфліктів і воєн поміж державами є нині господарча експанзія держав, глядання нових ринків збуту товарів та закупу сирівців. Зате чисто хліборобські країни стають звичайно предметом визиску для держав з розвиненою торгівлею рідко коли доходять до більшого значіння.

У цілковитому господарському занепаді, без спромоги розвинути широкі торговельні зносини, знайшлася тому 1000 літ Західна Європа. Араби оволоділи тоді Середземним Морем — головним торговельним шляхом тодішнього світу, та перервали торговельні взаємини західних країв із Сходом. Вернули вони з мусу до хліборобства, а виробництво обмежили до заспокоювання найконечніших потреб власного господарства. Тому то і вся влада дісталася в руки заможної аристократії, а селяне зійшли до ролі підданих. Огорнула всіх знеохота, ниділи багатства.

Тоді то головна вага культурного світа перенеслася на східні межі Європи. Головним осередком культурного життя стала Візантія, міліонове місто з незвичайно рухливим населенням. Займалося воно не лиш торгівлею, але і промислом. Візантія

стала першорядною пристанню та промисловим і політичним осередком. Панує на морю, без якого не може жити. Піддержує весь час живий корабельний рух з берегами Чорного та Середземного Моря, удержує торговельні зносини з Україною, Малою Азією, Балканом та італійськими містами. Володіння над східною частиною Середземного Моря не здає навіть Арабам.

А що діялось в той час на українських землях?

Українська торгівля в київську добу.

Вже в передхристиянських часах побереже Чорного Моря вкрилося низкою міст — грецьких колоній. Це чужинні, грецькі купці заклали свої оселі, щоби торгувати з населенням українських степів: Скитами, що займалися скотарством і хліборобством. Так було сотки літ. На місцях Скитів осіли Слов'яне, Українці. Їхні князі наймали на свою службу славних в Європі бурлак з далекої Скандинавії, званих на Заході Норманами, у нас Варягами. Був це народ дуже рухливий, а його життєва енергія передалася місцевому, українському населенню. І от нараз картина змінюється. По буйних українських степах проходить майже рік за роком княжа дружина бояр, а долі Дніпром мчуться жваві чайки — ідуть у далекі походи. Куди? За чим? Пригляньмося, що каже історія.

У початках IX віку, заки ще стали писатися перші рядки української історії, записано в хроніках могутньої Візантії, що „руська рать“ (лицарська дружина) зі своїм князем Бравліном спустошила грецькі оселі на південнім побережжю Криму. А за цією першою вісткою ідуть дальші, щораз частіші, щораз більше докладні, історично певні. У 860 році українська дружина, що прибула на 200 великих човнах, облягла сам Царгород; а потім записано великі походи князів Олега, Ігоря, Святослава Завойовника, Володимира Великого і Володимира Ярославича. Походи морські на Візантію та її володіння у Малій Азії, походи у далекі степи, на міста купецьких Хозар, Булгар над Волгою, на побережжя Каспійського Моря (Дербент, Табарістан і др.) і в далекі краї Кавказу, у якого підніж стояло окреме тьмуроканське українське князівство, твердиня ладу, висунена далеко на Схід на шляху із Києва у Багдад, центр арабської торгівлі.

Якаж була ціль тих походів? Чи може грабити ходили українські князі чужі землі, щоби награвленим добром наживатися? Історичні джерела кажуть щось іншого! Вислідом походів Олега на Візантію є торговельні трактати, з яких показується, що в Царгород приїздило сотки українських купців для торговельних справ і для них вимусив Олег на Візантії великої ваги привілеї:

1. Призначено українським купцям на побут у Візантії окреме передмістя, де могли закласти свою торговельну оселю.

2. Цісарський уряд у Візантії обов'язався давати купцям з Києва, Переяслава, Чернигова, Любеча і других міст, де сиділи князі під владою Олега, **місячину**, тобто повне удержання (хліб,

вино, мясо, рибу, овочі, а навіть лазню, деб милися). Такі права мали крім українських ще лиш купці Венеції і Генуї.

3. Давати **харчі на поворотну дорогу і корабельний вивід**: якорі, вітрила, вирівки.

4. Запевнював повну **свободу торгівлі** всіми товарами, якими захотілиб торгувати, та що найважливіше:

5. Свободу від мита (цла).

А коли Візантія по роках ломить ті умови, спадають на її землі нові страшні походи Великого князя Ігоря на тисячах човен, що вогнем і мечем нищать побережжя Чорного Моря. І знову війну кінчає торговельний договір, який обмежував в дечому привілеї наших купців. Гості (купці), після того договору, мусять привозити зі собою княжі грамоти з їх списком і лиш тоді користають з місячини, коли привозять зі собою товари. Живуть на передмістю, торгівля їх обмежена: не можуть купувати більше паволоки, як за 50 зол. кожний. Списано нові карні постанови після українського і грецького права. За те Русь обов'язалася не нападати на Корсунь, грецьку оселю над Чорним Морем, та її захищати. Умову цю заклали світлі князі, що були під рукою Ігоря, його посли та гості, від імені великого князя, усіх князів, бояр і усіх людей руської землі.

Як бачимо, на ґрунті торговельних інтересів обох сторін виникла ця боротьба, в якій стрінулася стародавня візантійська монархія з молодою українською дружинною державою. Свої походи далекі Чорним Морем на Південь і степами на Схід робили творці і володарі української держави не на те, щоби грабити околиці Царгороду чи Хозарську купецьку державу, а щоби військовою силою добути на них упривілейоване становище в торговельній конкуренції для своїх, українських купців. І дала це Олегова умова, а в інших умовах запевнено рівноправність обох народів, налагоджено спадкові справи обох сторін, запевнено допомогу човнам, що їх море кидало на беріг чужої території, створено грецько-українське морське право.

Ще один примір на те, що в походах перших вже українських князів головним чинником були торговельні інтереси України: ось син Ігоря великий князь київський Святослав Завойовник заняв Болгарію над Дунаєм. А коли мати його Ольга, перша княгиня християнка на Україні, взиває його вертати у Київ, він не хоче покинути Болгарії, хоче жити у Переяславці: „Бо тут є середина землі моєї, бо тут усі добра сходяться: з Греції паволоки, золото, вино і овочі різні, з Чехії й Угорщини срібло і коні, з України шкіри (футра), віск, мід і челядь!“ Отже о новий міжнародний торговельний ринок тому князеві—лицареві ходило.

І так у тому саме часі, коли краї Західної Європи задихаються, коли нидіє їх торгівля, бо їхні володарі не в силі пробити їй вікно до світа, — українські князі розвивають небувалу діяльність на те, щоби своїй українській торгівлі промостити військовою силою далекі шляхи у Візантію на півдні, в Хозарію, Бул-

гарію, Персію і далекий Багдад на Сході. А князь Ярослав Мудрий добивається доступу собі навіть до Балтійського Моря і буде там город свій Юріїв, — нинішній Дорпат.

Значить торгівля ця мусіла у тому часі високо стояти, якщо оплачувалося князям чинити для неї аж такі заходи.

Внутрішній обмін товарами поміж поодинокими землями та поміж містом а селом розмірно невеликий. Головним предметом внутрішнього обміну, а то і привозу зовні була сіль, яку доставляла головно Галичина та береги Чорного і Озівського Моря. Споживчих товарів доставчало мисливство, бжільництво, риболовство, скотарство, рільництво, садівництво і городництво на цілому просторі українських земель так, що не було потреби внутрішньої торгівлі тими товарами, а місцевий промисл заспокоював найконечніші потреби. Лише в разі голоду в якійсь землі являлася потреба спроваджувати харчі зі сусідних або і дальших земель. (Новгород в часі голоду спроваджує збіжжа навіть з Київa).

На заграничний експорт доставляли українські землі головно мід (що в тих часах заступає цукор), віск, футра та невольників. Такі дарунки посилав княгиня Ольга візантійському цісареві Константинові Багрянородному. Велику силу товарів на збут давали добре загосподарені земельні маєтки князів та данини в натурі (як лині в Совітах), що їх побирали князі від населення замість грошових податків. Літопис згадує під 1146 роком, що в стадах Чернигівських князів (Ігоря і Святослава) було 4.000 коней, в одному лиш селі на гмні було 900 стогів збіжжа, а в иншій дворі було в пивницях 1000 сотнарів меду і 80 посудин вина. А візантійський цісар Константин Багрянородний пише, що кожного року у листопаді виходять київські князі на полюддя (збирання данини) з усією дружиною до новгородців, деревлян, дреговичів, кривичів, сіверян і инших підвладних племен, а як спливе крига з Дніпра, вертають у Київ.

Деякі експортіві товари, головно футра, скуповували українські купці на півночі, багато скір доставчали і княжі лови, що були в тих часах не лиш забавою, а і господарським підприємством. Торговля челяддю (невільниками) була широко розвинена на Україні в поганських часах. Жидівський подорожний Венямин Тудельський розказує, що в Царгороді був окремих український ринок для продажі рабів. Часті війни давали багато невольника, якого перепродувано у Візантії і на Сході. Головними доставцями були очевидно князі.

Деяких товарів на експорт доставляв і наш промисл, хоч вісток про це не багато. Знаємо, що були в Києві організації ремісників, знаємо теж, що на київських ринках збували монахи київо печерської Лаври клобуки та панчохи свого виробу.

Привожено за те зі Сходу (через Хозарію, Візантію або прямо з Арабії) дорогі матерії (паволоки, шовки), золоті мистецькі вироби, дороге каміння, металеві вироби, намиста, шкляні прикраси, мечі, вино і дорогі овочі, перець і коріння; з Заходу при-

возилась головню збруя (шеломі і сулиці), від кочових орд на степу: коні і худоба.

Вивозиться на Захід переважно товарі східного походження (ткани, посуду, металеві вироби, овочі і коріння), а з товарів краєвих головню **футра**. Вивіз футер мусів приймати величезні розміри, бо маємо записано у західних джерелах, що один монастир в Регенсбургу побудовано в $\frac{1}{2}$ XII віку за футра, які впросив собі чернець того монастиря в дарі у київського князя.

Перші форми торгівлі на Україні, записані в літописі, це виміна товару за товар. Так Новгородці міняються з Уграми шкірою за залізо. Від самого початку відбувається торгівля на ринку (базарі), якого значіння як прилюдного місця підчеркують приписи „Руської Правди“. Тут проголошувано втечу раба, крадіж коня, збруї і одягу, — тут відбулося 1068 року перше віче київських бояр і міщан, зворохоблених проти київського ведикого князя Ізяслава.

Про розміри тої торгівлі в княжій добі свідчать ті скарби, які нині викопується на Україні, головню в найближчих околицях Дніпра. Земля колись була неначе банком, в який ховалася гроші і цінности, головню в часах небезпечних нападів. І ось находимо на Україні великі кількості срібної та золотої монети, гроші видавані першими українськими князями і гроші чужинні. І власне ті другі мають для пізнання розмірів української торгівлі та її засягів величезне значіння. А находимо в землі на Україні гроші з IX і X віку арабські, грецькі, саменідські, самаркандські, Ховарезма, Хіви, Бухари і Ташкенту. Це вказує на сильні взаємини з арабськими, грецькими і туркестанськими країнами.

Гроші ці діставалися на Україну двома шляхами: або через **торговлю**, або як добич в **походах**. Цей другий шлях знають і Араби. Вони то торговельні шляхи прокладали собі мечами, а завойована країна ставалася їх ринком. Східна частина Ітіля, головного міста Хозарії і столиця Булгар „Булгари“ стали теж центром арабської торгівлі. А побіч них, побіч Арабів, станули в обох тих містах шатра наших купців, як рівних побіч рівних. А побіч срібної та золотої монети Арабів, Греків, та других східних народів являється вчасно й наша, українська, переважно срібна монета: **гривня**, що мала в собі 20 **ногат** або 25 **кун** або 50 **різан**. Монети ті маємо з часів Володимира Вел., Ярослава Мудрого, Святополка, Володимира Мономаха і других князів (X—XII вв.). Нахідки наших срібних монет доволі багаті, зате гривні золота стрічається рідко.

Велике значіння для розвитку торгівлі має організація капіталу і кредиту. **Капіталів** на Україні було доволі в руках князів, церкви та бояр, що їх значну частину в більших торговельних осередках творили заможні купці і промисловці. Бракувало вправді, як і на Заході, доброї організації дешевого кредиту, якаб пускала в обіг великі капітали, зібрані в банках з дрібних ощадностей, одначе торговельний приватний кредит був досить широко розвинений: товар давався на кредит навіть загранич-

ним купцям, а операції велися часто за позичені гроші. Цікаву вістку про те маємо з Новгороду: розграблюючи майно посадника Дмитра люди забирають у нього **векслі** на величезні суми. А постанови „Руської Правди“ і торговельних умов свідчать не лиш про правну охорону кредиту але й про його широке примінення.

Спеціальною опікою права тішитися заграничний кредит: при конкурсі купця-банкрота покривається претенсії „**гостя**“ (заграничного купця) зараз по претенсії князя, а решту ділиться між місцевих купців. Друга важна постанова відноситься до купця-банкрота і бере його в опіку, якщо купець не завинив, себто коли потоне його корабель, пропаде товар підчас війни або від вогню. Тоді вірителі не можуть жадати конкурсу зараз; купець має тоді право сплачувати свої довги ратами, „бо шкода від Бога, а він сам не винен“. Колиж він стратить своє майно з власної вини (піяцтво, карні справи, недбальство) вірителі мають вибір: або дати йому прольонгату або жадати конкурсу.

Ще инша постанова звільняє торговельний кредит від тяжких формальностей, обовязуючих при звичайній позичці. Звичайна позичка в висоті над 3 гривні вимагає свідків; між купцями дозволяється кредитові операції без свідків необмежно і для піддержання претенсії вірителя вистає його присяга.

Велике було ризико купецьких виправ з товарами і по товарі в далекі краї, тому і **високий** побирано **відсоток** від торговельного кредиту. Побирано відсотки місячно (при дуже коротких речинцях) за $\frac{1}{3}$ року і річно. Висоти тих відсотків до початку XII віку не знаємо. Про те, що були високі, догадуємося з того, що Кияне, озлоблені на жидів і тисяцького та соцьких за лихву і підвищення цін соли (якої довів з Галичини спинала війна) уладили 1113 року погром у Києві. Тоді новий вел. князь Володимир Мономах установив законну провізію на 20 до 40% річно. Хтож бравби по 50% річної провізії тратив по двох роках право домагатися дальших відсотків, а по трьох роках такої провізії тратив право до позиченого капіталу. Такіж високі або й вищі були в тих часах відсотки і в Західній Європі.

Великою перепоною для торгівлі були **мита**. Не мали вони нинішнього характеру посередного податку, а були це радше оплати за користування шляхами, місцями на базарах, та за услуги княжих людей. Побирали їх княжі митники на торгах при торговельних транзакціях, вимагаючих присутности митника, на зводжених мостах городів, на торговельних шляхах, мостах і перевозах через ріку. Мито Грекам усунула умова Олега: українські купці були вільні від мита в Царгороді. Не так було спершу на Сході. Хозарському каганові в Ітілю платили наші купці десятину (10% вартости товарів) „на всіх шляхах, на морях і річках“. А знищення хозарського каганату не виправдало княжих надій. Місто усунути перепони і відкрити далекий, східний шлях українській торгівлі, знищено державу, яка хоронила українські степи перед заливом диких орд.

Поважною перешкодою для торгівлі був **брак доброї комунікації**. Транспорт був тяжкий і небезпечний, а тому і дорогий. Найкращими були водні шляхи в долину течією, тяжші в гору. Водною дорогою відбувався транспорт значно скорше, як сухопутними шляхами та можна було висилати на раз великі кількості товару. А в нас, на Україні, водних шляхів, сплавних рік з допливами, не бракувало. Верхівя рік лучили **волоки**. Були це місця, на котрих витягано з ріки човна на беріг, підкладано під них валки та в такий спосіб перекочувано човен на другу річку. Будовано також мости та греблі і прорубувано дорогу через ліси. „Теребіть путь і мостіть мости“! — ось наказ київського князя перед походом на північ. Війна дає почин новим шляхам, але війна їх також нищить. В зимі, коли ріки замерзали, оставала лиш сухопуть. Глибокі сніги нераз змушували купців завертати, не одна купецька валка так і замерзала в снігу. Та це наших купців не спиняло. Валки купців ідуть сухопутем поволи: з Курська до Києва (500 км) ідуть купці три тижні, тобто 24 км на добу. На шляхах їх чаїлася ще одна небезпека: напади диких кочових орд у степу. Тому лучилися купці у довгі купецькі валки, наймали збройну дружину або просили охорони в князя і рушали в небезпечну дорогу. Часом, коли степ ставав дуже небезпечним, а прийшла у Київ вістка, що з Олеші, української пристані при усті Дніпра, вирушила валка „гречників“ (укр. купців, що торгували з і реками), рушали українські князі з цілою дружиною в степи, щоб дати купцям охорону.

Найважливішим торговельним шляхом України була водна „**путь з Варяг у Греки**“, що лучила Балтійське море з Чорним. Ішов той шлях горі ріками і озерами від Балтійського моря на полудне до Дніпра та Дніпром до Чорного моря. „**Волоки**“ заступали нинішні канали та лучили горішні біги рік. Поклали той шлях варяжські і новгородські дружинники та гості. Значіння того шляху було тим більше, що допливи Дніпра лучать його з широкими просторами північних земель України: Десна з Чернігівсько-Сіверською областю, Припять з Волинню і Поліссям.

Цікаво розповідає про подорож купецьких валок на тому шляху візантійський цісар Константин Багрянородний: „Човна Руси, що плывуть до Візантії, ідуть з Новгорода, Смоленська, Любеча, Чернигова і Вишгорода. Всі воии плывуть Дніпром за водою і збираються в місті Київі. яке зовуть Самбатас. А підвладні їм словяне: Кривичі, Лютичі та инші рубають в зімку на своїх згірях дерево на одnodеревки (човна з одної колоди), обробляють їх доки розтане лід, а як крига спливе, спускають їх у близькі озера“. Звідти спускають їх Дніпром до Києва і продають купцям. Купціж беруть зі старих своїх човнів весла, керми і всяку снасть і так ладять їх в дорогу. Тимчасом зіздаться з різних земель купці з товарами. В місяці червні рушають човни з Києва. Ще три дні дожидають під Витичевом відсталих і плывуть долі Дніпром. тільки стережуться Печенігів, що по різних місцях засідались і нападали на купців. Наближившись до дні-

прових порогів витягають човни на беріг, лишають їх під сторожею, а самі переносять товари на плечах та ведуть берегом невідьників скованих, щоб не втекли. Потім волочуть або переносять човен і спускають знова на воду. Так поводяться перед кожним порогом, а минувши їх щасливо відпочивають на острові св. Юрія (Хортиці) та під великим дубом приносять богам в жертву хліб, мясо і кури. Другу ніч ночують ще на Дніпрі, на острові Березань, де приправляють вітрила, щогли і керми і плывуть попри беріг Чорного моря до устя Дністра, Дунаю в болгарській землі і до Візантії. — Річка Самара творила розгалуження дніпрового шляху в сторону озівського моря.

Дещо менше значіння мали три інші водні шляхи, що ішли ріками: Донцем, Богом і Дністром. Останній з них дійшов до більшого значіння в XII віці, коли дніпровий шлях став небезпечний, а над Дністром повстала могутча держава Ростиславичів і Романовичів (галицьке князівство).

Велике значіння мали також сухопутні шляхи, що майже всі також збігалися у Києві. Вели вони з Києва на Схід до Курська, на Захід через Білгород і Здвижень на Волинь, та через Васильків, здовж північної грані Поділля у Галицьку волость, а відтіля у західні краї Європи. Крім тих знає Літонис ще три „дідовські“ (стародавні) шляхи: **грецький** на Крим і в Царгород, — **солоний** в галицьке Підкарпаття (або на Сиваш) та **залозняний** на Подоння. Окремі торговельні шляхи лучили другі українські міста зі собою, як Чернігів з Тьмутороканю, Галич з Холмом та Берестям.

У звязку з оживленою торгівлею повстають міста, яких багато існує вже в хвилі повстання української держави, а більшість їх при варяжському шляху. Біля них горнулися сільські посілля. Вони стали посередником між місцевою продукцією а чужинними ринками, а обвівшись для власної безпеки мурами і валами, стали оборонним захистом для околичного населення та центрами адміністрації.

Головним торговельним центром України став через своє щасливе географічне положення **Київ**. Але не лиш України. На київському торжищі сходилися в ту пору великі шляхи цілої Східної Європи. Туди, з браку іншої дороги ішли транзитом товари Далекого і Близького Сходу через Балтійське море або Галичину на Захід, а вироби західного ткацького і металевого промислу у Візантію і на Схід. До Києва стягаються що року купецькі валки з товарами з цілої України і звідтіля розвозяться по краю заграничні вироби.

Цьому торговельному характерові завдячує Київ свою велич і значіння. Через нього входить Україна у сферу впливів світового ринку, ростуть багатства міст, громадаються капітали в князів, бояр, монастирів і купців. Гріш доходить до глибини народнього життя. Народне господарство стає на високому, не знаному на Заході, поземі. Русь після арабських джерел (Ібн Фодляр)

це воїни і купці з великими капіталами, — це в очах чужинців країна городів і торгівлі.

А Київ? Київ це „суперник Візантії і преславна окраса східної церкви“ і з ним не може рівнятися ніяке західно-європейське місто, — каже сучасний Німець, Адам Бременський, а другий Німець, Тітмар мерзебурський, пише у своїй хроніці, що в Києві самих церков більше як 400 і вісім базарів і незлічима сила народу. Із літопису знаємо по імені 30 церков і 2 базарі: „бабин торжок“ перед великокняжим двором, та „торговище“ на Подолі, над Дніпром, де була і пристань для товарів довозених водою. А населення тодішнього Києва числять на 100.000 людей.

На київських базарах бється живий торговельний рух. Кияне це не типові словяне-хлібороби, це лицарі-купці, майстри і промисловці. Княжі бояри це не лиш лицарі і великі земельні власники, як це було на Заході, але головню торговельні підприємці. Навіть князі займаються торгівлею. А побіч них, побіч київських купців, бачимо у Києві цілі оселі чужинців: Арабів, Хозарів. Греків, Жидів, Вірменів, Новгородців з півночі, Поляків, Угрів, Чехів, Чимців, Італійців з Венеції, Генуї і Пізи, а навіть далекі Французів. Спершу переважають представники Сходу і Полудня, згодом (XII в.) ростуть оселі західних купців, а з тим щораз тіснішими стають звязки з північно італійськими містами та містами середньої Європи (Регенсбург, Еннс, Відень і Прага), а Регенсбург має навіть у Києві свою торговельну контору під віданням купця Гартвілла.

А побіч Києва вже в перших віках української держави гуртується купецьке життя у низці інших міст, з яких найважливішими є Чернігів, Переяслав, Курськ, Іскоростень, Гомель, Волинь, Буськ і Червень, а згодом Галич, Володимир, Луцьк, Холм і Львів та Тьмуторокань над Озівським морем.

Українські купці виказують у тих часах неаби яку живучість. Вони не чекають на товарі, які привезуть їм чужинці, самі складають великі купецькі валки (каравани) і під княжою охороною рушають в далеку дорогу. По всіх важніших осередках Сходу бачимо їхні торговельні оселі. Знаємо вже які права мала оселя українських купців у Візантії. Арабський письменник з XII віку Ібн Хардадбе пише, що Русь з далеких словянських областей іде у Чорне море, продає футра бобрів, чорнобурих лисиць, мечі і інші товарі, а візантійський цісар бере з них десятину. Массуді каже, що по Чорному морю плавали лиш українці і тому називає це море українським.

Спершу торгівля з Греками обмежувалась до грецької оселі на Криму: Корсуня (Херсонез); тут були товарі дешевші та зате гірші від візантійських. Тому скоро навязали наші купці безпосередні торговельні зносини із самою Візантією та її двома стаціями над Чорним морем: Білобережжям у гирлі Дніпра і островом св. Єлєвтерія. Тут, над Чорним морем, при устю Дніпра заклали українські купці власну торговельну пристань **Олеше**, де жили „гречники“. Стає вона центром транзитової торгівлі

і неначе морською пристаню Київ, а потім Галича. На значіння Олеші в заграничній торгівлі вказує дбайлива опіка українських князів та факт, що на італійських мапах з XIV віку навіть Дніпро зветься по імені Олеша.

Другою українською пристаню був т. зв. „Руський порт“ або „Руське село“ при устю Дону до Озівського моря, третьою згадуваний вже княжий город **Тьмутарокань** при устю ріки Кубані. До нього, як оповідає Рюйсброк, доходять великі кораблі з Візантії і звідси висилають візантійські купці свої барки аж до устя Дону. А арабський географ Едрізі пише, що „місто це дуже людне і багате; в нім є **базарі і торги** з цілого східного краю а також і з далеких країв“.

Наші купці ідуть також на Схід, торгують з Хозарами і Булгарами, а через них або й прямо з Арабами. Багато про це маємо вісток у арабських письменників і подорожних.

Ібн Хардадбе (IX вік) розказує, що українські купці торгували в містах на побережю Каспійського моря, а іноді везли на верблюдах свої товари аж у Багдад, столицю арабського каліфату. В Ітілю, хозарському місті при устю Волги до Каспійського моря, наші купці займали тоді половину (східну) міста; приїздили вони сюди з Дону та їхали на Каспій. Тут мали вони навіть свого суддю, великі багатства та попит на дорогі футра в багдадських каліфів. Ібн Фодляр (X вік) пише, що сам бачив „русів“, що приїхали зі своїми товарами до Ітілю, помістилися не в самому місті, а над берегом Волги та продавали свої товари за диргеми і динарі. Зноваж арабські і перські купці довозили на Україну розкішні предмети, прикраси, матерії і мечі, але більше ще вивозили з України.

Ішла також жива торгівля українських купців з найближчими сусідами від Сходу і північного Сходу: Хозарами і Булгарами над середною Волгою. Осередками тої торгівлі були міста Ітіль і Саркел та пристань над Каспійським морем: Семендер у Хозарії, а місто Булгар у Булгарії. Туди ішли наші каравани, а хозарські і булгарські купці являються в українських містах.

Українська торгівля в галицько-волинську добу.

Ті тісні взаємини України зі Сходом починають в половині X віку рватися. Торговлю із близьким Сходом знищили походи українських князів: Ігоря і Святослава на Хозар, Булгар та Каспійське побережжя і упадок Саменідської династії. Живі торговельні зносини між Україною й Арабами, що вдержалися впродовж кількох століть (VII—XI) не багато довше проіснували. Розпався багдадський каліфат, араби навязали безпосередні торговельні зносини із Західною Європою і торгівля з Україною устала, тим більше, що кочові орди на українських степах грабили купецькі каравани. Дещо пізніше (в половині XII в.) вриваються і зносини Київ з Візантією. І тут головною причиною була втрата степів, які заняли печенізьські, половецькі а згодом татарські орди, а тим самим втрата важних торговельних шляхів,

що вели на Схід і на Південь. До того і сам центр української торгівлі над Дніпром: Київ, пограблений і зруйнований варварським нападом суздальського князя Андрія Боголюбського (1169 р.) і Татар (1240 р.) сильно підупав, а київські купці були зруйновані. Зникають українські торговельні оселі у східних містах та у Візантії, росте значіння чужих купецьких колоній в Києві. Чужинці знова беруть майже усю торгівлю в Києві в свої руки. а Київ з торговельного осередка стає лише одним з посередних звен транзитної торгівлі. Ще в XIII віці стрічається згадки про наших (київських) купців бодай над Чорним Морем, пізніше і тут вони зникають. Зникли також із упадком візантійського цїсарства в 1204 році і грецькі оселі на побережу Чорного моря, а місце їх займають італійські купці з Генуї (у Кафі), Венеції (у Сурожу) і Пізи (при устю Дона) та вдержуються тут до кінця XV віку.

Тоді висувається на перше місце торгівля України із Заходом, а рівночасно головний центр торговельного, а також політичного життя пересувається у західні області України: до Галича, Володимира, Луцька, Холму, Львова та других міст, яких в той час (XII—XIV віку) було тут більше як 50. Про торгівлю Києва із Заходом ми вже згадували. Додаймо тут, що першу вістку про неї маємо вже з X. віку. Це єврейський письменник Ібрагім Ібн Якуб згадує при описі міста Праги, що до нього прибували з товарами між іншими і українські купці.

В українській торгівлі галицькі та волинські купці і міста грали спершу підрядну ролю: посередників у зносінах Києва зі західно європейськими землями та доставців соли. До тих транспортів, що ішли через Галичину з Києва, добавляли князі, дружина і купці західно українських міст чимало своїх товарів, що їх здобували з даней, війни, торгівлі і промислу: футра, віск, мід, худобу, сіль і др. Торговля сіллю, що її доставляли кладні на Підкарпатті, з центром у Коломиї, велася на широку міру. В Печерському Патерику згадується, що коли не пушено галицьких купців, не було соли в усій українській землі.

Але досить скоро, ще перед упадком київської торгівлі, протеребили західні українські землі і свої власні шляхи до тих торгів, звідки приходили візантійські і східні товари на київський ринок, до грецьких портів Чорноморя. Примушують до цього галицьких купців політичні відносини у XII віці, в часі, коли між галицьким а київським та волинським князівством приходить до частих конфліктів і воен. Галичина у XI і XII віці сильно рушається на полудне та завдяки своїм князям стає кріпкою ногою на чорноморському побережу і над Дунаєм.

А за зелізними полками галицьких князів ідуть довгі валки та вантажні кораблі галицьких купців. Вже в половині XII віку князь-ізгой Іван Берладник захопив на Дунаю два галицькі кораблі і „забрав товарів много“. Торговельний рух на Дністрі з кожним роком росте. Над ним повстає новий великий центр української торгівлі, княжий город **Галич**, що на деякий час

притъмив славу Києва. Розсівся він на просторі одної милі на правому березі Дністра, держить сотки суден на Дністровому шляху, заклад при устю Дністра, на місци старої Тіри, свою пристань Білгород, як Київ Олешю, — а на Дунаю купецьку оселю: Малий Галич (нинішній Галач), центр української наaddenнайської торгівлі.

А коли в 1223 році збираються на Дніпрових порогах послки українських князів проти татар, галицькі „вигонці“ під проводом Юрія Домамирича і Держикрая Володиславича прибули на 1000 суднах. Якаж могуча мусіла бути флота княжого Галича! А як живий рух на Дністрі! Король Данило підчас одного походу за Дністер стрічає вози, що ішли „к'плаву“, — до Дністрової пристані, щоб перевантажити товари на судна; а нище на Дністрі стрічає „лодя із Олешя“, судна, що з Олешя прибули на усте Дністра і Дністром пішли в гору. Повезли чорноморські продукти, рибу і вино у Галич.

Навіть перехід торговельних пристаней Чорного моря в руки Італійців, а степів під володіння Татар, не припинив торгівлі західних земель із Сходом. Упало значіння Олеші, але Білгород, Каффа і Кіля навіть у руках Генуенців остали до кінця XV віку важною торговельною стацією, звідки приходили в Галичину і Волинь предмети східної і полудневої, левантійської торгівлі, якими Галич, Володимир, Луцьк і Львів торгували з своїми блищими сусідами, або висилали через Польщу в німецькі краї разом з місцевими продуктами.

Дуже тісні торговельні взаємини лучили Галицьке і Волинське князівство також з Молдавою, звідки спроваджується т. зв. татарський товар: перець, цитрини, шовк, шкіряні окраси, упряж та головно пізніше — цілі стада волів. Не бракувало галицьких купців і в Польщі, де власна торгівля ще не розвинулася та куди навіть українських майстрів і малярів спроваджується. Маємо також вістки про галицьку і волинську торгівлю з Ятвягами і Угорщиною, а в торгівлі із західними, головно наaddenнайськими містами, західно українські міста скоро здобули перевагу над Києвом і другими українськими містами.

Та незвичайно велике значіння для західно-української торгівлі мало німецьке поселення при устю Висли в другій половині XIII віку. Буг і Висла служили дуже вигідними дорогами на Волинь і до Галичини і пруські міста, головно Торн, Кульм і Данціг розвивають широкі зносини з західно-українськими землями. Завдяки політичним і торговельним договорам, які заключували і відновлювали західно-українські володарі, від короля Данила починаючи, з пруським орденем, пруські міста стали посередниками для галицьких і волинських міст в торгівлі з Фляндрією, що розвинула в той час дуже інтензивний ткацький промисл, — і взагалі з побережжам Північного моря.

Таким чином ма місци давньої „пути з Варяг у Греки“, перерваної остаточно татарською навалою, повстає в половині XIII віку нова торговельна артерія: Чорне море — Білгород — Галич —

Львів—Володимир, — пруські міста—Фляндрія, північна Франція і Англія, що має те саме завдання: звязати водною дорогою Чорне й Балтійське море. Зазначена вона і на старій катальонській мапі з 1375 року, на якій при Львові є зазначено, що сюди приїждять східні купці і далі їдуть через німецьке море до Фляндрії. Сею дорогою ідуть на північ і товари східні (передусім шовк і коріння) і продукти українські (футра, мід, віск), а з півночі західні ткацькі вироби, головню сукно.

Вже в 1286 році маємо документ, який вказує на вживання тої дороги. Це грамота Володислава Локтика, ленчицького і куявського князя, видана на просьбу купців з Торуня і Хелмна, що перебували на Русі. Князь дає їх човнам свобідну дорогу через свої землі. А з 1320 року маємо грамоту галицько-волинського князя Андрія громаді міста Торуня. Князь дає нею торунським купцям полекші в митах, обіцює подвійне відшкодування за всякі шкоди, якіб вони понесли на його землі та запевнює що всі права, які вони мали за часів його батька Юрія будуть служити їм і на далі.

Головним осередком торгівлі з пруськими містами був Володимир, столичний город Волині, про який вже 1231 року мав сказати угорський король, що „такого города не бачив навіть в німецьких краях“. Та володимирські купці не все користали з посередництва пруських купців у торгівлі із Заходом. З листа громади міста Володимира до громади міста Штральзунда (1324 р.) показується, що наші купці ходили не тільки до пруських міст, але й далі, до першого джерела пруської торгівлі — до **Фляндрії**. В листі сім читаємо, що володимирські горожане Бертрам Русин і його брат Микола закупили собі у Фляндрії 88 штук сукна: 14 іпрського, решта турнейського і поперінгського, а корабель на якому везли свій товар розбився біля Рігену; володимирська громада поручає штральзундській, щоби вставилася за нашими купцями, аби їм те сукно віддано.

Узол торговельних шляхів західних українських земель лежав в околиці Львова, на вододілі Дністра і Буга. Тут стала одна з перших столиць галицького князівства: Звенигород. Тут перетинався з водним Чорноморсько - Балтійським шляхом шлях сухопутний з Заходу на Схід, що йшов від Києва попри північну грань Поділля до Звенигорода, а звідти через Городок і Перемишль до Кракова і Вроцлава на Шлеську, або на південь, через Сянік на Угорщину. Шляхів на Угорщину було більше, а вели вони через карпатські провали: яблоницький (від Коломиї, осередка торгівлі сіллю), вишківський (з Галича), ужоцький (через Стрий), лупківський і дуклянський (через Сянік).

Над тими шляхами, або в найближій околиці їх, вирости перші українські міста, а політика галицьких і волинських князів дуже сприяє їх зростови. Вже князь Ярослав Осмомисл звертає пильну увагу на розбудову міст у своїй волості і взиває до них чужинних купців. Ще більше дбає про них король Данило, що після татарського погрому другу частину свого володіння при-

значив на скріплення своєї волости, на відбудову господарського життя, на будову нових городів в місце давних, зруйнованих. А потреба нових городів була велика. В руїнах лежав прастарий Київ і Володимир, Тербовля, Белз і Звенигород, а недавня столиця галицько-волинського князівства, Галич, стратив зовсім своє значіння. Існування Галича, як торговельного осередка було пересуджене. Долішній біг головної торговельної артерії — Дністра — захопили степові орди, витиснені з південних степів України. Заборола галицького замку розбито таранами татарської навали, а положення на звичайному татарському шляху на Угорщину не давало запоруки на будуче,

В роках 1249 – 1255 повстає ряд нових городів: улюблена столиця Данилова, нездобутний Холм, Угровеськ, Данилів і багато інших, яких імен не знаємо, а між ними і Львів, збудований для Данилового сина Льва, тоді вже виручника батька та князя на перемиській землі. Будуючи городи дбає Данило не лиш про їх стратегічне значіння, але й про їх господарчу будучність. Тому то коли будувється Холм, король Данило „начав призивати пришельців Німців на Русь і чужинців і Ляхів; і ішли день в день і у ночі, — і майстри всякі збігались: з татарщини сідельники і лучники і тульники (майстри, що робили сагайдаки) і коваалі заліза, міді; і срібла і було життя та наповнилися двори кругом города, по полях і селах“. Велику притягаючу силу мусіли мати західно-українські міста під рукою Данила, коли нове, ще незнане, місто могло стягнути стільки народу.

Так було і зі Львовом. Заложений на самому європейському вододілі у жереловищах Полтви, там де подільська височина переходить у височину Розточа, в захисному, окруженому лісами місці, недалеко Звенигорода, перебрав скоро ролю Києва: головного посередника в торговельних зносинах між Заходом а Сходом. На вістку про заложення нового города почали стягатися під княжу гору (на Підзамче) передусім будівничі, теслі, столярі і другі ремісники, що думали найти працю при будовах. Поселявались під городом хлібороби, пекарі і різники, шевці і кравці, ковалі і мечники; завелись пасіки на лісних полянах, а з ними продукція меду і славного в пізніших часах львівського воску. На південних схлонах львівських горбів розвелись винниці, а численні та рибні стави дали початок рибному промислові і торгівлі. Багаті в звірину були ліси в околицях Львова. Не лиш на заяців, оленів, вовків і диків, але й на медведів, бобрів (Бібрка) і зубрів (Зубря) полювали колись під Львовом наші князі, та для пильнування звірини і помочі в ловах держали тут окрему службу, тих козільників та сокільників, по яких нині лиш назви сіл осталися. Так повстали тверді основи під розбудову львівського промислу, головної умови розвитку живої торгівлі. А добре положення міста в узлі світових торговельних шляхів стягнуло під Львів чужинних купців, ремісників і промисловців. З далекого Сходу прибули Жиди і Татаре, Молдавани і Сарацени та Вірмени, яких вигнали з власного краю страшні переслідування.

Турків-Сельджуків, із Заходу Німці, а може і другі сусідні народи (Угри, Чехи, Поляки). Заманила їх до нового города свобода, багатства краю, вигляди на торговельні успіхи та привілеї, які обіцявав їм король Данило. Так було і по других містах.

А наплив своїх та чужих поселенців був так великий, що не могли вони поміститися ні у пригородку на горбі ні поза валами, так, що вже князь Лев казав теревити для них ліси у долині Полтви нище пригородка і призначив це місце на властиве **місто** — осідок торгівлі і ремесла. Закладаючи це „підгороддя“ призначив князь для кожної нації окрему діляницю. Німці осіли автономною громадою з власним війтом і магдебурським правом біля костелика Матки Божої Сніжної і св. Івана Хрестителя; Вірмени і Татаре по північній стороні замкової гори біля своїх двох церков: св. Якова і св. Анни; Жиди і Сарацени дещо далше від города, там де і нині їх найбільше, над самою майже Полтвою. І ті купці судилилися своїм власним правом і вибирали свою старшину. Чужинці ті мали такеж значіння, як колись у Києві: держали звязок із своїми краями, привозили з відтам товарі до Льова і тут ними торгували.

Та найбільш було поміж львівськими „містичанами“ на підгороддю таки Українців. Вказує на те велика кількість українських церков, з яких до нині залишилися лиш три (св. Миколая, св. Пятниць і монастир св. Онуфрія), по четвертій остала памятка в площі св. Теодора, а з інших осталися самі назви. До тодішнього Львова належало також Знесіння з окремою парохією. Зате монастир св. Юрія, славний пізнішими святоюрськими ярмарками, стояв далеко за містом, на горі серед лісів, укріплений як малий замок. І тут як і у Києві українське населення мало не лиш чисельну перевагу над чужинцями, але і перше місце у львівській торгівлі. Так було бодай до часу панування в Галичині і на Волині останнього князя, Юрія Тройденевича, що масово спроваджує до міст своєї волости купців-чужинців, головно Німців і Поляків, що користаючи з надзвичайної княжої ласки захопили в свої руки майже всю зовнішню торгівлю, яка сягала вже тоді до Генуї, Норимбергії, Торуня, Кракова і Чорного моря.

Ми свідомо задержались довше над внутрішніми відносинами у новозаложенному Львові тому, що Львів вже в княжій галицько-волинській добі стався одним з перших осередків української торгівлі, і тому що подібні відносини були і в других містах західної області. Всюди, де живішим товчком бється торговельний рух бачимо дбайливу опіку князів, стрічаємо більші або менші оселі чужинних купців та зріст впливів німецького купецтва, яке в княжих часах дістає самоуправу („магдебурське право“) у Володимирі, Львові і Сяноку, а може і других містах. Таке саме явище стрічаємо в тому часі і в сусідних західних державах, на Угорщині, в Чехії і в Польщі, де німецьке міщанство Кракова підняло в тому часі навіть грізний бунт проти польського князя.

У 1340 році трапилась у Володимирі страшна подія, що сталася причиною упадку галицько-волинської держави. Дня 7 квітня отроєно останнього князя західної волости, Юрія Тройденовича. Рівночасно по містах були великі заворушення проти чужинців; багато їх покинуло свої достатки і подались на Захід. Тоді то приверув лад в краю начальник перемиського города, боярин Дмитро Дедько, що девять ще літ правив Галичиною, як сторожкий опікун або староста землі руської. Звернув передусім увагу на господарчу відбудову краю, а головню Львова, що найбільш потерпів у тих заворушеннях та війнах. Чужинних купців, що після жажливих подій у Львові стали оминати місто, успокоював листами: „Хто хоче їхати у руську землю, може як за давних князів безпечно приходити до Львова, нікого не боячися. Колиб хто хотів прибути на життя, дістане горожанство для себе і своїх дітей, на рік свободу від повинностей, як і давніше бувало і всі інші права... А шкоди пороблені Львовянам по смерти руського князя обовязуюся заплатити“... І заграничні купці заспокоїлись, віджила торгівля, зріс добробут міщанства.

Як велике значіння мала торгівля зі Сходом для західних країв бачимо із тих заходів, які чинять угорські, пруські, шлеські і польські міста, щоб здобути доступ до Володимира і Львова. В своїому листі до Дмитра Дедька упоминається король Людовик за угорськими купцями з Кошиць, що галицькі митники беруть з них мита більші як з польських і інших чужосторонніх. Бо польські (краківські) купці дістали рівночасно з торунськими купцями (1320 р) привілей від князя Андрія, яким кромі затвердження давніших прав та безпеки перед надужиттям митників знижено їм мито побиране у Володимирі, з 3 грошей від кожного коня до одного гроша. Таким чином краківські купці могли легко суперничати з угорськими і торунськими, а перед вроцлавськими купцями хоронили їх нові мита і труднощі, завдані королем Казимиром на дорозі до Руси. Даремне скаржилися Вроцлавяне на ту кривду цісареві Карлові IV. Дістали вправді від нього дозвіл арештувати польських купців, що появились в межах чеського королівства, але доступу до Львова і Володимира таки не добились. А занявши остаточно Галичину (1352 р.), не допускає Казимир до Львова взагалі ніяких інших купців з Заходу кромі польських, щоби всі величезні зиски з української східної торгівлі зробити монополем краківських купців.

Цей акт польського володаря не лиш замикає світлу добу розвитку української торгівлі, але й є найкращим мірилом того значіння, до якого вона дійшла в своїй власній державі.

Правна порада.

I. Вимоги промислового права що до розпочаття підприємства.

Промислове право знає три роди підприємств: **перший**, який для свого правового існування вимагає простого повідомлення промислової влади; **другий**, що потребує, щоби ще перед урухомленням влада прийняла це до відома та затвердила проєкт урядження підприємства, а **третій** може бути проваджений тільки по одержанню дозволу (концесії) влади.

Закон вичислює кільканадцять промислів (напр. комінярський промисл, електричні інсталяції, готелі, торг старою одежою і т.д.) які вимагають концесії Воевідства.

Попереднє затвердження проєку урядження потребують ті підприємства, що впроваджуються в рух механічною силою (електрика, пара і т.п.), або своїм положенням чи способом виробництва у високій мірі загрожують життю і здоров'ю людей.

Всі інші підприємства зачислено до вільного промислу, провадження якого узалежнено тільки від простого повідомлення промислової влади I. інстанції. Промисловою владою є Староство (у Львові—Магістрат) I і II інстанції, а Воевідство—II-ї інстанції.

Повідомлення Староства про розпочаття вільного промислу може бути dokonane одночасово з урухомленням підприємства і повинно мати в собі такі дані: а) рід промислу з можливо докладним означенням предмету підприємства (напр. торгівля мішаними товарами); б) місце провадження підприємства (місцевість, вулиця, № дому); в) ім'я, прізвище, вік, державну приналежність і місце замешкання власника підприємства. Закон не обов'язує, щоби до повідомлення долучувати метрику і посвідку про громадянство, хоча деякі староства того вимагають. Натомість ремісники повинні представити „доказ здібности“—ремісничу карту. Староство обов'язано видати **підтвердження зголошення**, яке служить доказом правового управління до ведення підприємства; заступило воно колишню австр. промислову карту.

Підприємство повинно мати на зовні вивіску (шильд). Про занехання підприємства так само треба повідомити пром. владу.

II. Час торгу і праці.

Крамниці можуть бути відчинені 10 годин денно, а крамниці споживчі й ятки—12 годин. Торг дозволений до 19 години, а в су-

боту й дні передсвяточні—до 20 години. Перед латинським Різдвом в днях 13 до 23 грудня та перед латинським Великоднем дозволено торгувати до 21 години. У лат. Великодню суботу і лат. святий вечір дозволено товг до 18 години веч. По селах в літні місяці (1. VI до 30 IX.) Староство може дозволити торг до 21 години.

Заборонено працю в підприємствах в неділі і такі латинські чи польські державні свята: 1) 1. січня (Новий Рік), 2) 6. січня (3-х Королів), 3) 2. лютия (Введення), 4) 3. травня, 5) 2-й день Великодня, 6) Вознесення, 7) Боже Тіло, 8) Сош. св. Д., 9) 29. червня (Петро і Павло), 10) 15. серпня (Успення), 11) 1. листопада (Всіх Святих), 12) 8. грудня (Непор. Зач.), 13) 25. грудня і 14) 26. грудня (Різдво).

У лат. вербну неділю та неділю, що припадає в часі між 18 і 24 грудня дозволено торг між 13 і 18 годиною.

Молочарські крамниці і крамниці з квітами можуть торгувати в неділі і свята на протязі 3 годин, але перед год. 10. Харчевні й реставрації можуть бути відчинені у всі неділі й свята.

Праця працівника не може продовжуватися довше, як 8 годин денно. Існують малі з того виїмки і то за підвищену заплату.

III. Виставлювання цін.

Крамниці, де продаються предмети загального вжитку, повинні мати: а) виставлений на виднім місці ціnnик з вичисленням товарів загальн. вжитку і продажних цін. Ціnnик має мати дату спорядження його і бути підписаний власником. б) На кожнім товарі заг. вжитку повинна крім того бути виставлена ціна його і то так, щоб була видна покупцеві.

IV. Приписи відносно чистоти в крамницях, бюрох і т. п.

Крамниці, бюро та всякі помешкання, до провадиться праця, повинні бути чисто вдержувані та мати такі уладження:

а) витирачку до ніг при вході;

б) шафку на верхній одяг працівників, або бодай вішалку;

в) плювачку з плином на виднім і приступнім місці. Над плювачкою треба вивісити напис розміром 30 см на 30 см такого змісту: „Плювати тільки до плювачки. Слина є розсадником сухіт. Хто плює на підлогу підлягає адм. карі на підставі зак. з 28. VII. 1919 р. про поборювання пошестних та інших наглих недуг, а саме грошевій карі до 1000 зл. або арештом до 3-х місяців.

в) вмивальник по можности з біжучою водою, рушник, мило і т. п.;

г) в бюрох мають бути уладження, що забезпечилиби папери і княжки від порохів і куряви.

Відповідальна за помешкання особа повинна стежити, щоби:

- а) помешкання було спрятане, заметене, вичищене з порохів і провітрене з початком і по закінченню занять;
- б) підлоги, стіни, вікна, двері були чисті та щільні;
- в) одяг і обува не чистилася в помешканню;
- г) пляшечки наповнювалися щодня свіжим плином;
- д) всяке сміття, забруджені, гниючі і т.п. предмети негайно усувалися;
- е) печі і лямпи не коптіли й не чаділи.

V. Санітарні приписи щодо торгу мукою і печивом.

1) В дрібнім торзі муку треба переховувати далеко від усяких предметів споживи, що виділюють специфічний запах, як оселедці, сири і т. п. Набирати муку можна тільки окремою шуплею. Торбини на продажу муки повинні бути з чистого паперу. Торбинок з уживаного паперу, напр. газетного, вживати не можна.

2) Крамниці, в яких продається печиво, не можуть міститися в сутеринах і мають бути віддалені бодай на 10 метрів від виходів і гноївки. В містах, де є каналізація, віддаль може бути 5 метрів.

3) Стіни крамниць з печивом повинні бути білені, а також повинні мати двометрову лямперію (двометровий пас замальований олійною фарбою, або оббитий дошками, так щоби можна було легко змивати). Столи до продажу, якщо не мають мармурових чи скляних верхів, а також полиці на печиво, повинні бути з дерева не смільного, гладкі, без шпар і дір.

4) Печиво повинно бути забезпечене від дотику руками покупців, від мух та від усякого заневищення в той спосіб, що повинно бути вміщене під скло. Місце, де переховується хліб, повинно утримуватися в постійній чистоті.

5) В дверях крамниці виставляти печива не можна.

6) Крамниці, де продаж печива становить додаткову частину підприємства, повинні мати для печива окреме місце здалека від інших товарів.

7) Пакувати печиво можна тільки в чистий папір, а не в записаний чи задрукований.

8) Не може продавати печива особа хора на заразливую хворобу чи сухоти в формі небезпечній для оточення, або особа з заразливою чи викликаючою відразу шкірною хворобою, а також особа, що стикається з такими хорими. Колиб особа захорувала підчас праці, повинна Управа таку особу від праці негайно усунути. Крамарі повинні носити білі чисті фартухи з рукавами та мати чисті руки.

9) Крім того обов'язують загальні приписи відносно чистоти підлоги, сплювачки, порохів і т. п. Якщоб показалися в крамниці миші, щурі, хробаки і т. п., треба їх негайно й радикально знищити.

VI. Промисловий податок.

Промисловий податок вплачується в трох формах: а) викуплення промислового свідоцтва, б) оборотового податку і в) реєстраційної карти (для складів).

А. Промислові свідоцтва.

На кожне підприємство перед урухомленням його треба викупити в скарбовім Уряді промислове свідоцтво. Є два роди промислових свідоцтв: одні — для підприємств торговельних, а другі — для промислових, т. є. продукційних чи виробничих. Ціна промислового свідоцтва залежить від **місцевости**, де підприємство провадиться і **категорії** самого пром. свідоцтва. Всі місцевости поділено на 4 кляси і так поділено наші землі:

I. кляса — Львів.

II. кляса — міста: Борислав, Дрогобич, Коломия, Перемишль, Рівне, Станиславів, Стрий, Тернопіль, а також цілі повіти: дрогобицький і львівський.

III. кляса — 1) Бересть, Кобринь, Лунинець, Пинськ, Пружани (Берест. Ск. Палата).

2) Повіт Новий Санч (Краків. Ск. П.).

3) Володимир Вол., Дубно, Кремянець, Луцьк, Остріг (Вол. Ск. П.).

4) Городок Ягайлонський, Жовква, Мостиска, Рава Руська, Риманів, Самбір, Сокаль Сянок, Яворів (Львівська Ск. П. II.).

5) Бережани, Борщів, Броди, Бучач, Долина, Заліщики, Золочів, Калуш, Камінька Струм., Перемишляни, Підгайці, Рогатин, Снятин, Тереховля, Чортків (Львів. Ск. П. II.)

6) Біла Підляська, Грубешів, Замістя, Красностав, Томашів, Холм (Люблин. Ск. П.).

IV. кляса — всі інші місцевости.

Промислові свідоцтва для торгов. підприємств діляться на 4 категорії, а ціну видно з оцей таблиці:

Категорія	Кляса місцевости			
	I.	II.	III.	IV.
	з о л о т и х			
I.	2000	2000	2000	2000
II.	330	270	200	130
III.	65	50	40	25
IV.	25	20	15	10

Промислові свідоцтва для підприємств промислових діляться на 8 категорій.

В таблиці подаємо ціну 4-х нижчих категорій:

Категорія	К л а с а м і с ц е в о с т и			
	I.	II.	III.	IV.
	з о л о т и х			
V.	200	200	200	200
VI.	100	80	60	40
VII.	50	40	30	20
VIII.	12	10	6	4

До тих основних цін свідоцтв дочислюється: 10% надзвичайного додатку; б) до 25% на самоврядування і в) 30% на фахові школи.

На товарний торг викуплюється:

Пром. свідоцтво I. кат. для підприємств торговельних викуплюють гуртівники, що продають товар більшими партіями, переважно купцям промисловцям.

Пром. свідоцтво II. кат. на деталічний торг всякого роду товарами меншими партіями, коли продається як купцям так і споживачам. А навіть дрібний торг вимагає II. кат., коли предметами торгу є шляхетні товари, як дорогоцінні каміння і метали, аптики, порцеляна, косметика, ровери і т. п.

Пром. свідоцтво III. кат. для дрібного торгу всякого роду товарами (крім шляхотних), а також мясо з вирубом виключно споживачам, коли крамниця складається з одної кімнати, а працює в ній крім господаря чи заступаючого його дорослого члена родини не більше одного дорослого наємного торговельного помічника. Коли би крім тих осіб працював ще хоча б один дорослий член родини, тоді викуплюється II. кат.

Пром. свід. IV. кат.—дрібний торг товарами в такім невеликім помешканню, що зза свого вигляду і характеру не може бути названий кімнатою.

На реставрації, цукорні, харчівні, молочарні викуплюється пром. свід. I. кат., коли zatrudняється поверх 20 осіб, II. кат. при числі zatrudнених 10—20 осіб, а коли подається спиртні напитки, то навіть тоді, коли zatrudнено менше 10 осіб. III. кат. викуплюється у всіх інших випадках, коли нема вишинку трунків.

Категорія пром. свідоцтв для промислових підприємств залежить від кількості робітників. VIII. кат., коли число працівників виносить від 1 до 4 включно; VII. — при числі поверх 4 до 9, а коли вживається механічної сили — від 4 до 7; VI — при числі поверх 9 до 15, а при мех. силі — від 7 до 10; V — при числі робітників поверх 15 до 50, а при мех. силі — 10 до 25.

Б Податок від обороту.

За „оборот“ в підприємстві товарового торгу приймається суми за продані чи виміняні товари, а також товари, відпущені на кредит. В промислових підприємствах, що виробляють продукти з власних матеріалів — за оборот приймається сума проданих за готівку чи на кредит, або виміняних виробів. Колиж вироби робляться з чужих матеріалів — оборотом є сума одержана за роботу.

Висота оборотового податку в деяких випадках залежить не тільки від роду обороту, але й від того, чи провадить підприємство торговельні книги. Нижче (в скобках) подано висоту податку для тих, що не провадять книг.

Від обороту вимірюється такий податок;

- а) при гуртовім торзі — 0,5% (1%)
- б) при дрібнім торзі — 0,75% (1%)
- в) млинів й оліярень — 1% (1,75%)
- г) ремісничі майстерні, що їх власники мають ремісничі карти 1% (1%)
- г) пром. підприємства, що переробляють видобуті чи закуплені сировини . . . 1,75% (1,75%)
- д) пром. під-ва, що перерабляють чужий матеріал 2% (2%)
- е) комісові під-ва — 4% (4%)

Треба заважити, що для оборотового податку міністерство скарбу впровадило простіше книговодство, яке заступає торговельні книги в розумінню торговельного права.

В. Зізнання про оборот

До дня 15 лютого кожного року всі торговельні підприємства I і II. кат., всі промислові підприємства I—V кат., а також особи правні, що провадять підприємство, обов'язані зложити до Скарбового Уряду зізнання про оборот на друках, що їх безплатно видає той уряд, а то під загрозою кари від 50 до 500 зл. Всі інші під-ва мають право складати такі зізнання. Коли зізнання поперто правильними торгов. книгами, то Скарбовий Уряд не має права виміряти податку від вищої суми, як зложено в зізнанні.

Проти неправильно виміреного оборотового податку можна внести до 2 тижнів від одержання платничого наказу відклик до Відкличної Комісії податку оборотового за посередництвом місцевого Скарбового Уряду.

Зачети на оборотовий податок.

Підприємства I і II. кат. торг. I—V кат. пром., що провадять торговельні книги, а також правні особи, обов'язані вплачувати оборот. податок за кожний місяць до 15 числа слід. місяця. Всі інші платники мають вплачувати що найменше $\frac{1}{5}$ частину виміреного за минулий рік податку в таких речинцях: за I-ше чвертьріччя до 15 липня, за II-ге до 15 серпня, за III-те до 15

листопада, а за IV-те чвертьріччя — до 15 березня. Можуть вони вплачувати що місяця по $\frac{1}{15}$ часті минулорічного податку.

Реєстраційні карти.

На кожний склад, призначений для переховання товарів, їх сушення, переладовування і т. п. викуплюється реєстраційну карту. Основна ціна її виносить 10 зл., а до того дочислюється: 10% надв. додатку, до 25% на самоврядування і 30% на фахові школи.

VII. Доходовий податок.

За дохід в торговельних чи промислових підприємствах вважається цілий прихід по потрученню з нього коштів „осягнення, заховання і забезпечення” доходу, а також потручення на зужиття будинків і машин. До коштів осягнення зачислюється також кошти на виживлення членів родини, що стало працюють в торг. чи пром. підприємстві. Отже, щоби знайти дохід підприємства треба від цілорічного приходу відчислити кошти на робочу силу, нормальну напругу машин, помешкання, кошти зужиття машин, (до 10% їх первісної вартості) і будинків (до 2% перв. вартості), видатки на сирівець, поїздки, рекляму і т. п. Хто веде правильні торговельні книги, то доходом до оподаткування служить **білянсовий зиск**, якщо білянс зложено згідно з приписами закона про доходовий податок. Колиж книг не ведеться, то звичайно за дохід практика приймає 10% усталеного обороту.

Якщо так обчислений дохід не перевищує 1500 зл., то дохід вільний від податку. Вищі суми оподатковується так:

1)	При доході зл.	1500—1550	—	податок	31 зл.
2)	„	„	1550—1600	„	33 „
3)	„	„	1600—1700	„	37 „
4)	„	„	1700—1800	„	41 „
5)	„	„	1800—1900	„	45 „
6)	„	„	1900—2000	„	50 „
7)	„	„	2000—2100	„	54 „
8)	„	„	2100—2200	„	59 „
9)	„	„	2200—2400	„	67 „
10)	„	„	2400—2600	„	75 „ і т. п.

Крім того дочислюється від підстави виміру кризовий додаток у висоті: При доході зл. поверх 1500—3600 зл. — $\frac{1}{2}\%$
 „ „ „ „ 3600—10.000 „ — $1\frac{1}{2}\%$
 „ „ „ „ 10000—36.000 „ — 2% і т. д.

До 1. травня кожного року треба зложити до скарбового уряду зізнання про дохід за минулий рік. Вимірова влада не має права виміряти доходовий податок від суми вищої, як подано в зізнанню, не зажадавши наперед вияснень від платника в справі своїх сумнівів.

Проти неправильного виміру дохідового податку прислуговує платникові право відклику до Відкличної Комісії дохідового податку за посередництвом скарбового уряду. Речинець — 30 днів від доручення платничого наказу. Речинці заплати податку: половину податку, що обчислює сам платник, платиться до 1 травня, а решту — до 1 листопада.

VIII. Дохідовий податок від платень.

Платня працівника, що не перевищує суми 2.500 зл. річно, не підлягає дохідовому податкові. Від вищих платень обов'язує така скаля: При річній платні 2500 до 2600—2%, 2600 до 2700—2,1%, 2700 до 2800—2,2%, 2800 до 2900—2,3%, 2900 до 3000—2,4%, і т. д. Податок цей має стягнути працедавець і відпровадити до скарбової каси в речинці до 7 днів від дня виплати платні.

IX. Надзвичайна маєткова данина.

Запроваджено цю данину на час від 1933 р. до 1937 р. Підставою до виміру служить **оборот**, усталений два роки перед виміром данини. Отже на 1934 р. підставою виміру служитиме оборот підприємства за 1932 р.

Коли оборот не перевищував 20.000, то підприємство є вільне від данини. При обороті поверх 20.000 зл. до 50.000 зл. данина виносить 0,4‰ (0,04‰) від обороту, а при вищій обороті—0,6‰ (0,06‰). Та міністр скарбу має право підвищувати ці ставки.

X. Торговельні відділи при Окружних Судах.

При тих Окружних Судах, де є великий торговельний рух, утворено **торговельні відділи**. Особливістю їх є те, що до колегії входить крім фахового судді-предсідника два судді не фахові, іменовані Міністром Справедливости зпосеред кандидатів, виставлених Промислово-Торговельною Палатою.

До торговельного відділу Окр. Суду передаються такі справи:

- а) спори про вживання фірми і про набуття торговельного підприємства;
- б) спори поміж зареєстрованою спілкою та її учасниками, управителями та іншими органами; спори учасників між собою, оскільки спори ці впливають з відносин спілки, а також спори учасників з управою.
- в) Справи з біржових чинностей, про охорону патентів, товарових знаків, з нечесної конкуренції.
- г) Справи з таких чинностей, що є торговельними для обох сторін. Коли справа є торговельна тільки для одної сторони, то про внесення справи до торговельного відділу рішає позовник.

XI. Про суди праці.

Суди праці впроваджено по більших містах (у нас — Львів, Дрогобич) для вирішення цивільних спорів поміж працедавцями і працівниками, коли вартість спору не перевищує 5.000 зл., і для таких карних справ, що випливають з порушення приписів щодо охорони праці. Характеристичною рисою тих судів є те, що цивільні справи розглядаються не самим фаховим суддею, а колегією, що складається: з судді-предсідника, що є фаховим суддею і 2-х лавників, один з круга працедавців, а другий — працівників. Лавників іменує Міністр Справедливості.

Спори до 200 зл. суд праці рішає остаточно. Коли сума спору перевищує 200 зл., тоді проти рішення суду можна внести апеляцію до Окружного Суду за посередництвом суду праці.

XII. Реєстровий купець.

Від дня 1 липня 1934 р. кожний купець, що провадить „більше“ підприємство повинен зареєструватися в суді. Такий купець повинен зголосити до суду: свою фірму, осідок, предмет підприємства, дані щодо здібності до правних ділань. До зголошення треба долучити удостоверений підпис купця.

Фірму одноособового купця становить його прізвище і бодай перша літера його імені.

Що треба розуміти під „більшим“ підприємством має означити Міністр Пр. і Т.

XIII. Про явну спілку.

Від дня 1 липня 1934 р. входять ужиття нові приписи щодо явної спілки, які обов'язуватимуть в цілій Польщі. Явну спілку можна заснувати для провадження „більшого“ підприємства. Яке підприємство вважатиметься за „більше“ має означити Міністр Т. і Пр. Для заснування Спілки треба, щоби спільники заключили умову на письмі (австр. торг. право цього не вимагало) і зголосило до судового реєстру такі дані: а) фірму, осідок і предмет підприємства, б) імена і прізвища всіх спільників та відомості про те, чи спільник є здібний до правних ділань, в) імена і прізвища осіб, що є управлені до репрезентування спілки і спосіб того репрезентування. Кожна зміна цих даних повинна бути також зголошена. До зголошення долучується удостоверені підписи тих спільників, що уповноважені до репрезентації спілки.

Спільники за зобов'язання спілки відповідають, перед її вірителем цілим своїм майном і то солідарно. Спілка розв'язується: а) з причин, передбачених в умові, б) за згодою всіх спільників, в) вразі смерті хочаб одного спільника або оголошення над ним конкурсу і т. д.

XIV. Тиха спілка.

Тихою спілкою називаємо таку, коли хтось бере участь в підприємстві купця своїм вкладом. Особа ця називається ти-

хим спільником. Умова про тиху спілку може бути устна або письмenna і це зголошується до реєстру, Тихий спільник бере участь в зисках і стратах підприємства. Від участі в стратах умова може звільнити тихого спільника. З кінцем року купець повинен обрахуватися і розрхуватися зі спільником. Такий спільник має право жадати відпису білянсу, а також переглядати книжки і рахунки Тихий спільник не відповідає за довги купця перед його вірителями. Розв'язується спілка відповідно до умови, або за обопільною згодою, в разі ліквідації чи збуття підприємства, конкурсу над одним зі спільників і т. п. Так само як і спілку явну, нормує від дня 1.VII. 1934 р. справи тихої спілки нове польське торговельне право.

XV. Спілка з обмеженою відповідальністю.

Основною ознакою цієї спілки є те, що кожний спільник в цілі ведення спільного підприємства вносить до спілки свій уділ, а особисто не відповідає за зобов'язання спілки.

Закладовий (уділовий) капітал спілки не може бути нижчий від 10.000 зл., а уділ не може бути менший від 500 зл.

Для повстання спілки треба:

- 1) заключення умови про спілку і то в формі нотаріальній,
- 2) внесення цілого закладового капіталу,
- 3) встановлення керуючих органів спілки,
- 4) впису до судового реєстру.

XVI. Торг спиртними напінками, в тім і пивом.

На торг спиртними напінками, що мають в собі понад 4,5% алкоголю треба мати концесію від Скарбового Уряду Акциз і Монополів. На кожне воєвідство усталено кількість місць детайлічної продажі алкогольних напінків. Львівське воєв.—2.150, станиславівське — 800, тернопільське — 1000, волинське — 725, поліське — 250 і т. д.

Щодо пива кріпости, що не перевищує 4,5% не треба жадного дозволу чи концесії. Треба тільки: а) щоби торг цей був зголошений до Староства (у Львові—Магістрату), а також б) був викуплений акцизовий патент, який коштує: для місць продажі, що продають пиво тільки в зашкленних начинях (фляшках) без споживання на місці: в місцевості 1-ї кляси—50 зл., 2-ї —25 зл., 3-ї — 15 зл.

Коли ж пиво не продається тільки в шкляних начинях, але подається на місці до споживання, тоді ціна патенту відповідно до кляси місцевості підноситься на 100, 50, 25 зл. З наших міст до 1-ї кляси зачислено Львів, до 2-ї — міста з числом мешканців понад 10.000, до 3-ї — всі інші місцевості.

Самоврядування мають право дочислювати до тих ставок додатки, які звичайно перевищують основну оплату.

XVII. Карно-адміністративне поступовання.

Переступки, загрожені карою до 3.000 зл. або арештом до 3 місяців, підлягають, за деякими нечисленними виїмками, покаранню в дорозі адміністраційній (Староство, Інспекторат праці, уряди мір і т. п.). Розрізняється перш усього поступовання а) наказове і б) звичайне. Наказове поступовання полягає в тім, що адм. влада, одержавши донесення про якийсь переступок, без дальших доходжень накладає на здогадженого виновника грошеву кару до 50 зл., або арешт до 3-х днів і висилає йому **карний наказ**. Покараний може прийняти кару або до 7 днів внести до тойж влади **спротив**, жадаючи звернути справу на дорозу звичайного поступовання. В цім випадку первісний наказ фактом внесення спротиву тратить свою силу, а влада обов'язана переслухати оскарженого, прийняти від нього докази невинности (переслухати свідків і т. п.) і в наслідок такого доходження винести **карне рішення**. Коли влада вважає, що кара має бути вища від 50 зл. чи 3 міс арешту, то влада зразу розпочинає звичайне поступовання; по переслуханні оскарженого й оцінці доказів його вини чи невинности, або його звільнити або засудити, виносячи **карне рішення**.

Проти карного рішення покараний має право внести і то до 7 днів від одержання рішення до адм. влади, що наложила кару **вимогу про передачу справи на розгляд Суду**. В цім випадку справу переглядає Окружний суд, що може або увільнити, або знизити чи залишити в попередній висоті наложену кару.

* * *

Вексель.

Незнання основних вимог векселевого закона наражує наше купецтво часто на великі страти і непотрібні судові кошти. Щоби себе від цього охоронити, належить в першій мірі виставити вексель згідно з вимогами закона 3 днем 1. квітня 1933 р. впроваджено нові векселеві бланкети, на яких дата виставлення не може бути вчасніша. Старі бланкети можуть мати дату виставлення лише перед 1. мая 1933 р., а оскільки виставлені по цім часі не посідають ціх векселя. На бланкетах векселевих належить вписати місце і дату виставлення векселя, які мають відповідати даті, коли він дійсно зістав виставлений через виставця зглядно через приемця. На горі писати суму цифрами, а відтак речинець платности. Вексель може бути платний в означенім речинці, якійсь час по даті виставлення, за оказанням і в якийсь час по указанню. Формулку „заплатите за отцей перший вексель“ уживається тільки при векселях переказних (трасованих) При векселях власних звучить ця формулка „заплачу“ зглядно „заплатимо“ (о скільки є більше виставців) за цей соля вексель“. По словах „на припоручення“, вписується назвиско векселемця (ремітента) на якого

річ заплата має наступити. „Вартість одержано (в товарах)“, в цілі зрозуміння, що виставець одержав від векселемця відповідну вартість за вексель. По правій стороні векселя підписує на першій місці виставець векселя, а під ним приемці, (переказані), це є особи, які зобов'язуються заплатити векселеву суму. По лівій стороні векселя вписується ім'я й назвисько приемця та подається його місце замешкання. Під цією адресою вписується місце заплати (доміциль). Доміциль є повний, коли точно означене місце платності та подано назвисько особи або фірми, яка має заплату замість переказаного виконати. Доміциль неповний о скільки подано лише місцевість без назвиська особи і в тім случаю приймається, що переказаний викупить вексель в заповданім місці. Вексель з доміцилем на місцевості, де нема почти в місці, не належить виставляти і приємати. Векселеміць (ремітент) є власником векселя і може перенести його власність на другу особу через збування (жиро) на оборотній стороні векселя уміщуючи формулку: „на мое припорушення“, та подаючи назвисько особи, на яку переносить векселеміць власність векселя, або без подання тої формулки і особи ін бянко. Кождий жирант відповідає за заплату векселя. Перед днем платності при векселях о повнім доміцилю належить повідомити доміцильованого о дні платності, в яким то дні належить предложити йому вексель до заплати. Оскільки вексель є виставлений на іншу чужу валюту, а не обігову, суму векселеву можна заплатити обіговою монетою по курсі дня платності, о скільки виставець виразно собі не застеріг заплати ефективною валютою через дописку „ефективно“. В разі незаплати векселя в речинці платності або в двох слідуючих будних днях, відмова платності має бути стверджена актом правним (протест), зладженням через нотаря або пошту, о скільки збуваючий не дописав заяви „без протесту“: Посідач векселя має повідомити свого індосанта (збуваючого) протягом 4-ох будних днів по дні протесту, щоби не стратити права зворотного домагання коштів і відсотків, а саме порученим листом. На куверті належить умістити дописку „протест“. Право зворотного домагання проти індосантів і виставця вигасає по році від дня зладження протесту, проти приемців по 3-ох роках від дати платності, а між жирантами протягом 6-ох місяців. В разі занедбання такого повідомлення (нотифікації) тратить жирант право домагання звороту усяких коштів і відсотків проволочки. В цім случаю індосант відповідає тільки за суму векселеву. Так звані у нас векслі кавційні „ін бянко“ на дрібні квоти не є вексьлами кавційними в розумінню закона. Вексель кавційний „ін бянко“ є важний тільки тогді, коли остемпльований на зол. 30. — До кожного такого кавційного векселя належить списати умову, в якій має бути зазначено, коли, на яких услівіях, на яку квоту і на яке місце платності може він бути виставлений. Вексель кавційний служить звичайно на забезпечення претенсії, які не є платні сейчас, а щойно по сповненні певних услівій згідно з умовою.

Книговодство і купці.

Коли людина господарить своїм приватним грошем, вона з правила не веде записок про те, скільки і навіщо видала його. Коли трапиться прецінь тут і там одиниця, що такі записки веде, вважають її загально диваком, а то і скупендрягою. А прецінь ледви чи хто спорити буде, що така докладність є об'явом наскрізь здоровим навіть у людини, яка записує свої консумційні видатки. Про людей інтересу і говорити не доводиться.

Всякий підприємець, зокрема купець, хоч би користувався виключно власним оборотним капіталом, не може обійтись без записок.

Правда — форма тих записок є дуже різна: один вдовольється нотатками на шматках паперу, чи в універсальному зшитку, другий ставиться до своїх ділових записок поважніше, ділить їх на окремі групи, впроваджує туди вже деяку математику. Є очевидно й такі, що ведуть книги по всім правилам подвійної бухгалтерії.

В підприємстві все є (або бодай повинен бути) рух. Орудки чергуються з собою, купець продає товар і спроваджує все нові запаси, щоби могли сповняти без зайвої перерви функцію посередництва. Проте він цю перерву зробити мусить, коли згідно з торговельним законом при кінці оборотного року списує інвентуру.

Щоправда, це діється подекуди незаметно для покупців, десь нічно, всеж таки купець **мусить** вхопити свої записки в часі спокою. Цей момент спокою, статичний, є своєрідним „каменем роздумування“ на шляху руху, динаміки, купецьких інтересів. Купець схоплює стан свого майна чи пак майна підприємства, розглядає його більше чи менше уважно, вичитує з нього деякі вказівки на новий період праці і знову поринає у свої купецькі будії.

Чи дуже він зорієнтований, чи зумів з річного зіставлення, списаного на основі реманенту і відірваних записок, докладно пізнати всі помилки, що їх зробив упродовж ділового року, викрити евентуальні зловживання чи індоленцію обслуги? Напевно ні! Очевидно — не говоримо тут про непересічні купецькі голови. Такі все і без записок усе добре тямлять та знаменито орієнтуються у своєму інтересі. Однак більшість таки не може обійтись без записок. І коли ці записки в'яжуться як слід з собою, то вони сповняють тільки половину свого завдання. Вони схоплюють те, що могло піти в непамять, проте не виконують як слід контрольної функції, а це для купця має велику вагу. Він не тільки має розглянути раз в році стан свого майна й інтересів (момент статичний), а повинен систематично схоплювати рух (динаміку) свого підприємства, контрольований автоматично при допомозі подвійного книговодства. Тоді — не чекаючи річного обрахунку — може він

Група учасників Юв. З'їзду 25. XII. 1933 р.

Голова Гр. Гануляк — письменні привіти. Важніші з них дозволяємо собі подати до відома Вп. Читачів:

Преосвященний Кир Іван, о. Др. Бучко пише:

„Зі Святим 10-ліття Ювілею „Союзу Українських Купців“ позволяю собі отсим привітати Хвальні Загальні Збори нашого Славного Союзу і зложити від Митрополичої Капітули і від себе найсердечніші побажання обильного Божого благословення для всіх членів Союзу як також для всіх ПТ. Учасників нинішнього великого Свята. Молю Бога, щоби Славний „Союз Українських Купців“ розвивався як найкраще і сповнив своє завдання призначене Божим Провидінням..“

Впрепод. о. Ректор Сліпий пише:

„Радію Святим 10-ліття Ювілею „Союзу Українських Купців“ у Львові і пересилаю Йому щирий привіт з побажанням Божого благословення, найкращого розвою та здійснення намічених плянів. Щастя Боже!“

Т-во „Просвіта“ пише:

„Розуміючи величезну вагу і ролю „Союзу Українських Купців“ в піднесенні нашого купецтва, найстарше українське Товариство „Просвіта“ у Львові вітає Хвальний „Союз Українських Купців“ зі Святим його 10-літнього ювілею, щоби праця Хвального Союзу постійно росла і кріпшала для добра й розвитку українського народу та його купецтва“.

„Народна Торговля“ пише:

„Просимо прийняти від одної з найстарших кооператив в краю щирі побажання як найкращих успіхів в дальшій праці над зорганізованнєм українського купецтва — між яким начислюється велика скількість бувших вихованців Народної Торговлі.

Народна Торговля вже перед 50-ти літами від своїх первопочинів праці поставила собі метою приучити українську молодь купецького промислу, щоби в цей спосіб витворити і скріпити кадри українського купецтва.

З великим вдовolenням констатує Народна Торговля, що її зусилля увінчалися повним успіхом, бо сьогодні значна частина українського населення працює в ділянці торговельній і промисловій — чи то приватними капіталами, чи в організаціях кооперативних і тим способом причиняється до економічного піднесення цілого народу.

Тільки той нарід має змогу удержатися культурно і політично, який має кріпкі основи економічні, а купецький стан є тою верствою, яка найбільше може причинитися до уздоровлення економічних відносин.“

„Центросоюз“ пише:

„В десятиліття праці Союзу Українських Купців шле Централю українських кооператив для загального закупу і збуту Центросоюз у Львові, дружній привіт. Обі ці установи вяже одна ідея: туга цілої нашої суспільности за здобуттям господарської незалежности і розвитку нашого міста, цього живчика

господарського життя і одна жура: конечність розвитку рідної торгівлі та промислу."

"Діло" пише:

"З нагоди десятиліття існування і праці зорганізованого українського купецтва Редакція "Діла" складає сердечні привіти і побажання як найкращого розросту та економічної сили у праці над утворенням незалежного українського купця".

Яр. Скопляк, вибраний Головою Т-ва на Заг. Зборах в березні 1934 р.

Др. Ст. Баран з Тернополя пише:

"З нагоди десятиліття існування Товариства "Союз Українських Купців" у Львові пересилаю Хвальному Товариству слова найбільшого признання за його дотеперішню вельми успішну діяльність в ході розвою українського купецтва.

Хай живе українське Купецтво!

Хай живе, розвивається і кріпшає "Союз Українських Купців" у Львові!"

Іван Кметь, купець з Пакости, прислав такий віршований привіт:

„В десятилітню річницю
Витаю Вас — мов зірницю,
Що на нашім небосклоні
Розганяє тьму недолі,
Бо наш промисл і торгівля
Кріпить сили і здоровля,
Хай нас сплотить така сила,
Щоби весь світ удивила,
Горі серця! — з Вами лучність,
В наших руках вся будучність!“

Устні привіти:

Президент Др. Кость Левицький, дякуючи в імені почесних членів за вирізнення, складає Т-ву побажання як найкращих успіхів на майбутнє, обіцяючи, що ширший загаль громадянства буде завжди підтримувати нашу організаційно-творчу працю.

Др. Ст. Біляк — вітає Збори від Української Парламентарної Репрезентації, а ВП. Вол. Целевич від Ц. К. УНДО. Дир. О. Радловський від „Центросоюзу“ складає дружній привіт, та представник Студентства В. Т. Шкіл від кооп. „Торговельник“, Дир. Іл. Брикович від фабрики паперців „Калина“, А. Добрянський від Орг. Українців міста Львова, а п. Самоверський від Редакції „Український Міщанин“. Від наших філій вітали збори представники українського Купецтва в Станиславові, Стрию і Тернополі.

Реферати:

Дм. Конюх виголосив реферат про розвій С.У.К. за ост. 10 літ. (Його реферат поміщений в нашому нинішньому „Торгов. Пром. Альманаху“).

Др. Роман Зубик: „Історія українського купецтва від найдавніших часів“. (Реферат цей теж поміщаєм в нашому „Торг. Пр. Альманаху“.)

Др. Ст. Біляк реферує про „Значіння рідного промислу і торгівлі для нації“, — а інж. М. Творидло про „Рекляму в торгівлі і промислі під сучасну пору“. Инж. Р. Несторович — про „Купецькі книги в світлі податкових приписів і нового торг. закону“.

По оживленній дискусії — З'їзд ухвалює слідуючі резолюції:

1) Ювілейний З'їзд Українських Купців і Промисловців у Львові стверджує з признанням для українського Купецтва і торгівлі, що чимраз то більше заінтересування ним цілої української суспільности являється доказом животности наших господарських сил.

2) Ювілейний З'їзд вважає необхідним ще більше заінтересувати суспільність цими питаннями й тому поручає Управі С.У.К. зайнятись поширюванням фахової літератури, а зокрема поручає приступити до видавання фахового торг.-промислового часопису.

кожночасно мов у дзеркалі побачити свої успіхи і невдачі та завдяки тому вести вповні раціональну господарку, що хоч би з уваги на незрівнаним тепер конкуренцію має не-абияке значіння.

Є певна категорія купців, що законно примушена вести книги. Це „повноправні купці“ в розумінню австрійського права і „реєстрові купці“ в розумінню нового польського торговельного кодексу, який від 1. липня ц. р. змінить свого попередника. Дрібні купці очевидно туди не належать і тому „вести чи не вести торговельні книги“ залежить виключно від їх волі.

Не примушує їх до того і податкова влада (ця не примушує ані великих ані малих купців). Зате знижені податкові ставки й інші привілеї на випадок „податкової кривди“ є неменше важним аргументом, що промовляє за веденням торговельних книг, як висунений нами аргумент „контролі“. Нова податкова ординація зберігає доказову силу книг разом із привілеями тих, що ці книги ведуть.

До речі: уряд, рахуючись із тим, що дрібному купцеві не все під силу вести правильні книги (це вимагає знання або видатку на книговода), ще в минулому році дозволило користати з податкових привілеїв теж тим купцям, які заведуть упрощену бухгалтерію. У Дн. Законів № 41 з 1932 р. було опубліковане ось-що: „Торговельні книги торговельних підприємств категорії: II, III і IV і промислових категорій: V, VI, VII і VIII, ведені згідно з засадами упрощеної бухгалтерії будуть трактовані нарівні з правильними торговельними книгами.

На жаль не можу в цій статті спинитись довше над вивченням упрощеної бухгалтерії. Маю надію це зробити в окремій публікації, в якій ширше обговорю тему цієї статті. Згадаю тільки коротко, що по думці спец. приписів про бухгалтерію (згаданий Дневник Законів поз. 412 § 4.) вистарчає купцеві вести книгу каси і книгу товарів, а при кредитових операціях також книгу довжників і вірителів та евентуально векслів. Замість окремих книг можуть бути теж конта в одній книзі розміщені біля себе. Зразок такої книги затвердило Міністерство Скарбу рішенням з 10. вересня 1932 р *)

Слушність податкового виміру на основі книг (підставою ричалту — як відомо — є все таки кращі роки, бо 1930 і 1931), знижена податкова ставка і привілеї при обороні своїх слухних прав — це все напевно не є маловажне для купця, зокрема для українського купця. Коли додамо до того широко обговорену контролю ходу підприємства і освідомимо собі теж права, які признає суд книгам, як доказовому матеріялові, важнішому від зізнань свідків, значіння бухгалтерії буде в головних рисах вичерпане. Як бачимо — є воно дуже поважне. Тому польські купецькі організації від довшого часу впливають на купецькі маси, в цьому напрямі, щоби вони завели в себе ділові книги. Про це і нашим купцям слід добре пам'ятати.

*) Відповідні формулярі разом із вказівками видала недавно фабрика „Бібльос“.

Банк як чинник розвитку торгівлі і промислу.

Банк—це підприємство, яке збирає гроші шляхом вкладок від тих, які не мають спроможности, або й не вмють ними заробково орудувати. Ці капітали знов допроваджує банк до тих людей, які вмють і мають спроможність ними орудувати, але мають грошей за мало. То є отже збірники капіталів на те, щоби ті капітали не лежали мертвими, але щоби підпомагати творчість підприємчивих людей, щоби оживлювати виміну дібр, потрібних людині — а через це щоби причинюватися до піднесення господарського добробуту.

Спинимось сьогодні над питанням, оскільки банки взагалі причинюються до оживлення, а тимсамим до розвитку торгівлі і промислу. Чинности банку цього характеру є різні:

Найбільш поширеною є чинність скупу (есконту) векслів від купців і промисловців. Гуртовий торговець і промисловець збуває свої товари другим купцям для продажу у роздріб і бере від них готівку або векслі. Щоби не ждати на пору платности векслів із заложеними руками, продає він (реесконтуює) ті векслі в банку і по відшибненні відсотків по день платности (дисконт) одержує від банку готівку, за яку купує сирієці, або нові товари і має змогу—завдяки банкови—безнастанно торгувати, чи продукувати.

Деякі банки мають свої власні товарові магазини і виступають тоді як гуртові торговці, особливо товарами масового за-потребування, як збіжжя, заліза, нафти, цукру, спирту і т. под. Розпоряджаючи великими капіталами мають змогу закупувати великими скількостями й через те продавати дешевше від інших гуртівників. З того хосен для дрібних купців.

Буває, що більша фірма закупить на кращих умовах більшу партію товару при корисній кон'юктурі, але не в силі заплатити нараз. Тоді на підставі порозуміння з банком каже вислати цей товар до банку, банк переховує товар у своїх магазинах і одержавши належиті гваранції від купця, платить за весь тозар нараз—а купець поступенно вибирає товар та сплачує партіями банкови.

В деяких великих містах є публичні магазини (концесіоновані). На товар там зложений дістається посвідку (варант), а цей варант можна реесконтувати в банках, подібно як вексель.

При заморських транспортах уділюють банки готівкових зачетів на підклад корабельних перевозових листів (коносаментів) та поліс асекураційних підчас перевозу морем. Заки товар заплине до місця призначення і заки його продадуть, вже можна оперувати готівкою під застав повищих документів.

Промисловець або купець, який потребує до обороту го-

тівки, може її одержати в банку на підклад вартісних паперів, гіпотeki і т. под. (критий кредит) або в разі знаної кредитоздібності й солідності—отвертий кредит в біжучім рахунку за зложенням кавційного вексля.

Перед всесвітньою війною почали банки приймати до ес-конту книжкові вірительности від промисловців і купців. Такі трансакції спиралися на цесії, а бували токож без цесії. **Ч**едент мусів одначе давати повну гваранцію банкови, що його вірительности, вписані у його торговельних книгах, у свій час дійсно вплинуть. Очевидно такі тільки вірительности приймали банки, яких не треба вже оспорювати в суді.

Дуже багато оживили банки промисл складанням кавції і вадій за промисловців і доставців у своїх цінних паперах у державних і автономічних урядах. Підприємець дістав будову державного будинку, або доставець зобов'язався доставляти залізничні пороги, шини, шугер, — але на виплати за це треба було довго ждати. Державні уряди вимагали за поруки, що будинок буде добре збудований і в час, або що доставка буде відповідати умові. На це все підприємець або доставець не мали готівки, бо треба було купувати матеріяли. Тоді приходив з поміччю банк, складав за них вартісні папері, як кавцію.

На підставі дуплікатів перевозових листів може гуртівник дістати в банку зачет на товар, який ще є в дорозі, — з тим, що банк заінкасує в приписанім часі суму фактури від адресата. Називають ту трансакцію — вінкуляцією. Колиж не користує з зачету, то має за поруку, що банк постарается про викупно фактури, бо не видасть без заплати адресатови товару. Воно подібне до післяплати поштою або залізницею.

Тісно з тим зв'язане є інкасо фактур при допомозі трат із заграниці. В разі невикуплення протестується трату, а тоді є прискорене судове поступовання.

Фактури за товар, закуплений за границею, платні є в чехах у заграничній валюті в девізах. Їх курс дещо ріжниться від ефективної заграничної валюти — а девізами торгують рівнож банки.

Виручують теж банки промисловців і купців у плачєннє мита (цла), акцизи, податків. Дають гваранційні листи за точне виконання концесій, як гуртівень соли спірту і тютюну.

Великі банки беруться теж—самі, або в спілці з другими банками,—за основування промислових фабричних підприємств. Тоді вони творять акційні спілки для нових промислових підприємств і розбирають поміж себе акції; деколи задержують у себе більш як половину акцій — а решту розпродують на біржах для придбання капіталу. Ту чинність зовуть гріндерством — а при певних відмінах—фінансуванням.

Коли промисловець, або купець їде в чужину, або подорожує хочби в тій самій державі, не потребує возити з собою значнішої готівки. В своєму банку дають йому акредитиви на бажан місце в різних валютах. Він може зайти до вказаного

банку на чужині, там вже є взір його підпису — і може на сам підпис і свій паспорт одержати таку квоту, яка йому потрібна. Такі акредитиви звучать до певних сум, на які його домашній банк має покриття.

Так отже промисловець і купець можуть різними способами зарятуватися в банку. Ясно, що банки цих чинностей не виконують з безкорисної любови. Вони за всі ті чинності побирають відсотки, провізії та інші оплати. Таж вони є також заробковими підприємствами!

Ясне також, що найбільші згляди мають в банках промисловці і купці-кредитоздатні, то є такі, що мають якусь реальну підставу, свій маєток, та які дотепер сповнювали свої зобов'язання в час і вповні. Несолідних довжників вписують банки до т. званої чорної книги і один банк перестерігає другого перед злими платниками.

Д-р Олександр Барилляк.

Чим миємося? — „ЦЕНТРОСОЮЗУ“! Милом

Др. Ю. Стецюк

Світова торгівля.

Коли сьогодні говоримо про світову торгівлю, то мусимо згадати одну важну світову подію, що сталася в Лондоні 1932 р. В місяці червні зіхалося до столиці Англії 2000 делегатів з 66 країв на світову господарську конференцію. Весь світ читав, як англійський геологічний музей вирядили в усі технічні засоби, як нові телефонні каблі лучили старий музей зі світом, як дзвонили дзвони в цілій Англії, заки король Юрій приступив до мікрофону з щирого золота і проголосив цілому світові, що отворює світову конференцію та бажає їй успіху.

Кілька тижнів пізніше ніхто не цікавився, коли цю найдорожчу конференцію відложать до незнаного речинця. Всі більші політики розіхалися вже після перших днів домів; почались наради; тут і там чутно було, що на конференції завзято говорять про те, чи вино є „горячим“ напоєм, чи ні, або що мексиканський делегат розсмішив конференцію „доказуючи“ правильність думок і прихильників золотого блоку і його противників, мовляв — „оба мають рацію“. Вкінці представник Панам

заявив, що його за дорого коштує ця конференція, тому спакував куфер і поїхав додів. Незабаром пішли його слідами всі делегації, бо конференція мусіла „відложити“ свої наради.

Вину за невдачу приписували Рузвельтові, бо не хотів погодитися в справах валюти. Якби конференція почала була наради від справи мита, чи розділу золота і т. д., то без сумніву, та сама роля стрінулаби конференцію, яка хотіла радити над тим, чого вже давно не було. Світове господарство, а в тому очевидно світова торгівля давно вже лежали розбиті. Наряди конференції могли хіба рятувати недобитки, рештки цього господарства, але навіть для цього була вже спізнена пора. Не можна підпирати дому, коли він вже завалився. Треба було його підпирати, коли в ньому появилися перші щілинки. Одначе спитаємо, чи було це можливе?

В 1800 р. привіз і вивіз п'ятьох країв, це є Англії, Франції, Німеччини, Італії і Сп. Держав, виносив около 6,6 мільярдів зол.; в 1912 вивіз і привіз цих держав рівнявся квоті около 160 мільярд. зол. Ці дві цифри показують наглядно, як зросла світова торгівля, до якої величини розвинувся світовий обмін товарів. Очевидно, що впродовж цього часу мусіли відбутися великі зміни, які вплинули на такий зріст світової торгівлі. Причини цих змін треба шукати в техніці, яка уможливила збільшити виріб товарів і їх доставку до консумента.

З початком 19. століття була Європа під тиском бльокади, яку проголосив Наполеон над Англією. Ні один англійський корабель не смів заїхати до пристані, що була під впливом всемогучого Наполеона. Це з початку відбилося корисно на промислі Франції. Одначе після завішення бльокади англійський промисл, який тимчасом добув собі позаморські ринки, засипав своїми виробами Францію і інші європейські краї.—Подібне явище маємо після світової війни. Сполучені Держави, які були доставцем воюючої Європи, так розбудували свій промисл, що після війни, коли Європа почала замість гармат виробляти споживчі товари, Спол. Держави засипали цю Європу своїми дешевшими машинами, самоходами і т. д. Кожна європейська держава, бачучи в часі війни значіння величної техніки для оборони держави, почала розбудовувати свій промисл та хоронити його митними мурами. Очевидно, що це не могло тревати в безконечність і мусіло скінчитися, а саме — чим пізніше—тим гірше. Коли світову торгівлю чи пак її вартість в 1929 р. візьмемо як цифру 100, то в 1932 р. торгівля рівнялася цифрі 39; або вартості товарів впали майже на $\frac{2}{3}$. За останню третину йде дальше завзята боротьба між конкурентами.

Дотеперішні висліди цієї боротьби вказують на новий поділ зменшених ринків; в тому повернути давний передкризовий стан посідання є неможливо. Так наприклад Англія страшила процентово на всіх світових ринках за виїмком полудневої і східної Африки, де він скріпився. Німеччина—порівнюючи так само 1929 з 1932 р. — втратила на всіх позаєвропейсь-

ких ринках, а в 1933 р. мабуть теж на європейських ринках. Франція є єдиним краєм, що втратила в цьому часі в Європі, однак зискала багацько в Африці. Сп. Держави могли в 1932 р. побільшити вивіз до Європи і Азії, але на інших ринках втратили. Зате Японія зискала всюди—за виїмком Америки—нові вивозові позиції, а в 1933 р. засипувала майже весь світ своїми виробами, продаючи їх за казочно низькі ціни, це є управляючи небувалий демпінг. Очевидно, що цей поділ ринків не є кінцевим; все таки з нього бачимо, що держави, які мають кольонії, пхають свій вивіз до кольоній і старатисямуть закріпити там свій монопол, натомісць на вільних ринках побивають себе противники небувалим демпінгом змагаючи до монополу.

Вслід за тим йдуть зміни у торговельній політиці. Коли ще недавно в торговельній політиці панувала клявзуля найбільшого привілею, то тепер цю клявзулю виперають „контінгенти“. Це значить: коли два краї заключували торговельний договір, та клявзуля найбільшого привілею обов'язувала їх, що всякі полегші в торгівлі, які один з обох договірників признавав іншим державам, належаться теж другому договірникові. Тепер держави заключують договори признаючи собі контінгенти або скільки якого товару одна держава може ввести до другої. Але видно, що тут торговельну політику чи пак висоту контінгентів роблять зовсім залежною від іншої політики і господарсько сильніші держави це як слід використовують.

Очевидно, що в часах, де держави контролюють закордонну торгівлю, мусить теж змінитися внутрішня господарська політика. Тут бачимо, що кожна держава мріє про самовистарчальність і до нїєї зміряє—очевидно—з ріжним успіхом. Певно, що мало є держав самовистарчальних—зовсім самовистарчальних нема—і тому світова торгівля—хоч як обмежена—завсїгди буде. Тому „самовистарчальности“ не треба розуміти так, будьтоби кожна держава виробляла в себе все і нічого не ввозила; „самовистарчальність“ жадає, щоби кожний нарід старався в першу чергу вповні використати свої богатства та свою робочу силу, щоби розвивав своє господарство всебічно. Одночасно, коли всі народи зроблять в себе самих порядок з господарськими справами, тоді скоріше можна буде завести лад у світовій торгівлі та усунути анархію, яка тепер панує.

Справою світової торгівлі в нас громадянство не цікавилось, як мало цікавилось торгівлею взагалі. Наслідки цього відчуваємо тепер дуже болючо. Не одна річ нашого виробу моглаби була найти збут на закордонних ринках, якщоби ми мали експортерів з досвідом, які знають, що, коли й куди можна вивезти. Тепер це справа ще трудніша. Все таки не можемо її зовсім тратити з очей. Ми мусимо вивозити з нашого загуменку наші продукти на замісцеві та закордонні ринки, щоби дістати потрібні капітали до розбудови нашого господарства. Ця розбудова є конечна, коли не хочемо подуситися на наших

вузенських поділених шматках рилі. Тут перед українською торгівлею є великі завдання. Вона мусить охопити збут і спожиття села в свої руки, вона мусить громадити капітали, без яких всякий господарський поступ неможливий. В торговельній діяльності є в нас ще місця для тисячей людей. Треба тільки, щоб ми в торгівлі йшли зорганізованим ладом, не створювали зайвої конкуренції між собою, бо мусимо успішно конкурувати з противником, який є господарсько сильніший від нас; потрапимо конкурувати і поконувати чужу конкуренцію, якщо засвоїмо собі досвід народів, що мають в своїх руках світову торгівлю, яка, як бачимо, є для нас не байдужою справою.

Чим шиємо? — Нитками „ЦЕНТРОСОЮЗУ“!

Ми і жиди.

Недавно читав я таку характеристику жидів і наших людей:

На одній стації катастрофа. Наїхав один поїзд на другий. Зойк, крик, суматоха. З одного нерозбитого вагону вискакують два жидки, здорові, нічого їм не сталося, але піднесли гвалт!

— Ой гевалт, рятуйте, я вже труп я вже вбитий — кричить один жидок!

— Ша!—кричить другий,—лягаймо, вдаваймо ранених, дістанем відшкодування.

І падають оба на землю, йойчуть, вдають ранених.

З під другого розбитого вагону виповзають дві окрівлені постаті—наші два сватки. Піднеслися, ледви стоять на ногах і один до другого притишеним голосом:

— Тікаймо, Іване, бо як нас хто побачить, то ще скажуть оцей вагон підносити!

Як наглядно характеризує оце оповідання душу жида і нашого заголюканого Івана...

Жид навіть в нещасті не тратить голови і думає про — гешефт. А ми кажемо: тікаймо, бо нас до роботи запряжуть...

Або оноді був я в однім склепі порцеляни.

Приходить якийсь панок, пізнаю з вигляду жида. Пропонує нашому купцеві алюмініову кухонну посуду. Купець не хоче купити, бо, каже, не знає, чи цей товар піде...

На те жидок:

— Ну, то я вам даю в коміс, побачите, як мій товар іде.

І лишає на пару сот золотих товару в коміс, а при тій нагоді оповідає:

— Я хочу здобути собі ринок, бо я щойно недавно заснував фабрику тієї посуду.

— А щож ви раніш робили?

— Я був в Німеччині, а в осени мин. року, я втік до Польщі перед Гітлером, в одному сурдугі, отак, як мене бачите, — а тут я заложив фабрику і гандлюю...

Оце хист купецький! — подумав я. В три місяці по своїй втечі з Німеччини — вже має в Польщі фабрику. А скільки біженців з Вел. України живе по цілому світу і часто-густо не одні з них голодом примирають. Князі-біженці служать кельнерами по каварнях, генерали-біженці приймаються за чорну роботу, а був час, вони всі, вже як біженці, були багаті, бо привезли з собою різні дороговці і гроші — і замість розробити той капітал, протратили його, а сьогодні бідують, та шукають посади...

А якби так в нас був купецький хист, то замість отих легіонів безробітних інтелігентів, ми малиб легіони незалежних купців і промисловців.

Г. М.

Чим світимо? — БАТЕРІЯМИ „ЦЕНТРОСОЮЗУ“!

Смішне

В добі кризи.

Нарікав один купець:

— Я щоденно маю великий дефіцит і до своєї крамниці мушу ще докладати.

— А з чого живеє?

— Но, не забувайте, що в неділю і свята я маю крамницю зачинену...

Страта.

— Чого ти плачеш малий?

— Бо я купив два банани для себе і для сестрички і той сестрички загубився...

Рятунок

Один купець прибігає задиханий до свого приятеля:

— Рятуй мене! Я збанкрутував і мушу стрілятися. Рятуй приятелю!

— Якжеж я тебе врятую?

— Купи собі від мене револьвер.

Наші діти.

До „Нової Фортуни“ вбігає хлопчина.

— Дайте мені за 2 сотики мішаних цукорків.

— Маєш два цукорки і помішай їх собі вже сам.

Суспільні обезпечення

Від 1. січня 1934 р. Каси Хорих перетворено і переіменовано на Суспільні обезпечні. До них належать в тій чи іншій мірі всі види обезпечення, а саме:

- а) обезпечення на випадок хвороби і материнства;
- б) обезпечення від випадків;
- в) емеритальне обезпечення фізичних робітників;
- г) емеритальне обезпечення умових працівників разом з обезпеченням на випадок браку праці.

Першим двом видам обезпечення (хворобове і випадкове) підлягають як фізичні, так і умові працівники. З двох останніх одно відноситься тільки до фізичних робітників, а друге виключно до умових працівників.

Торговельні помічники вважаються за умових працівників тільки тоді, коли мають 6 укінчених клас середньої школи, або відбули трохлітню практику і здали приписаний іспит.

Кожний працедавець обов'язаний зголосити всіх своїх працівників як умових так і фізичних до суспільної обезпечні, а також зголосити туди своє підприємство на приписаних формулярах. Формулярі треба дістати в Обезпечні (кол. Каса Хорих) за оплатою. Крім того повинен до 7 днів (а поза осідком Обезпечні до 10 днів) зголошувати всякі зміни в стані чи зарібках працівників.

Висота складки для кожного виду обезпечення і хто та в якій частині її покриває.

А. Обезпечення на випадок хвороби і материнства.

Цей вид обезпечення відноситься до всіх працівників, як умових так і фізичних.

1) Підставою обчислення хворобової складки для всіх працівників (фізичних і умових) є тижневий зарібок, хоча б винагорода виплачувалася раз на місяць. При місячній винагороді тижневий зарібок виносить $\frac{6}{25}$ (0,24) місячної винагороди. Отже при місячній платні 150 зл. тижневий зарібок, як підстава виміру складки рівнятиметься 36 зл.

Коли працівник не побирає жадної винагороди, або за винагороду служить тільки утримання, тоді за підставу обчислення приймається, як тижневий зарібок, 6 зл.

Якщо тижневий зарібок перевищує певну висоту у границях від 72 зл. до 174 зл. (висоту ту означає статут кожної обезпечні) то складка обчислюється від тої висоти.

2) Висота складки виносить: 4·6% від зарібку умових працівників, а 5% від зарібку всіх інших працівників.

3) Між працедавцем і працівником складка розкладається так:

- а) На підставі уповноваження закону розпорядженням Ра-

ди Міністрів впроваджено, що працедавець в цілості з власних засобів сплачує за тих працівників, що:

I. на території воевідств львівського, станиславівського, тернопільського, волинського, поліського (а також виленського і новгородського) заробіток їх не перевищує денно 1 зл. 50 гр., або 9 зл. тижнево,

II. а на інших землях, а в тім і на Лемківщині та Холмщині, а також по тих містах вичислених вище (I.) воевідств, які мають мешканців поверх 50 000, коли заробіток не перевищує 2 зл. денно або 12 зл. тижнево;

III. так само працедавець поносить цілу складку за тих працівників, що не одержують жадної винагороди або замість грошової винагороди одержують утримання.

б) У всіх інших випадках складка сплачується в половині з винагороди працівника, а в половині з фондів працедавця.

Отже на складку за умових працівників припадає 2,3% на працівника і 2,3% на працедавця, а за фізичних—2,5% на працівника і 2,5% на працедавця.

Б. Обезпечення від випадків.

Цей вид забезпечення відноситься до всіх працівників, як умових так і фізичних.

1) Щодо підстави обчислення складки, то тут обов'язують ті самі приписи, що і при хоробовім забезпеченні (див. А. т. 1) з тою єдиною різницею, що коли тижневий заробіток перевищує 174 зл., то складка обчислюється від 174 зл. (при хоробовім забезпеченні цю найвищу границю означає статут обезпечні).

2) Висота складки залежить від класи небезпеки. Висоту складки у відсотках знаходиться так: цифру класи небезпеки множить-ся на дріб: 0,06 і до того додається ще 0,3%. Напр. для бюр і дрібного торгу середня класа небезпеки виказується цифрою „4“. Перемноживши 4 на 0,06, одержуємо 0,24, а додаючи до того 0,3 дістанемо 0,54%, як висоту обезпеченової складки. Для молочарень середня класа небезпеки є „16“. Отже висота складки виносить: $16 \times 0,06 = 0,96 + 0,3 = 1,26\%$. Для гуртівень середня класа небезпеки є „8“. Складка значить виносить: $8 \times 0,06 = 0,48 + 0,3$, що дасть $= 0,78\%$.

3) Ціла складка на випадкове забезпечення падає виключно на працедавця.

В. Емеритальнв забезпечення робітників.

Цей вид забезпечення відноситься тільки до фізичних працівників.

1) Підстава виміру є та сама, що і при хоробовім забезпеченні (вище А. т. 1) з тою різницею, що коли тижневий заробіток перевищує 72 зл., то складка вимірюється від 72 зл.

2) Висота складки виносить — 5,2% від фактичного заробітку.

3) З тих 5,2% на працівника припадає 3,3% а на працедавця—1,9%.

Г. Емеритальне забезпечення умових працівників разом з забезпеченням їх на випадок браку праці

1) Підставою обчислення складки служить фактичний місячний заробіток. Коли умовий працівник зовсім не має винагороди або одержує менше, як 60 зл. тоді складка обчислюється від 60 зл. Колиж винагорода перевищує 725 зл., то для обох видів забезпечення складка обчислюється від 725 зл. з тим, що на брак праці стягається ще додаткову складку від цілої надвишки винагороди понад 725 зл.

2) Висота складки вносить: а) на емеритальне забезпечення 8%, а на брак праці—2,8% з тим, що на брак праці від цілої надвишки платні поверх 725 зл. стягається додатково 1.68%.

3) Складку вплачує:

I. На емеритальне забезпечення:

а) Коли працівник не побирає жадної винагороди чи менше як 60 зл.—цілу складку вплачує працедавець.

б) Коли місячна нагорода вносить від 60 до 400 включно, то працівник платить дві п'ятих ($\frac{2}{5}$) складки, а працедавець — три п'ятих ($\frac{3}{5}$).

в) При платні поверх 400 до 800 зл. включно, працівник і працедавець платять складку по половині.

г) При платні більшій як 800 зл. працівник платить три п'ятих ($\frac{3}{5}$) складки, а працедавець—дві п'ятих ($\frac{2}{5}$).

II. Обезпечення на випадок браку праці.

а) Коли працівник не одержує платні чи нищу від 60 зл., то складку на брак праці поносить працедавець.

б) При платні від 60 до 400 зл.—1,4% платить працівник, а 14% працедавець.

в) При платні поверх 400 зл. до 800 зл. включно, працівник—16%, а працедавець 1,2%.

г) При платні поверх 800 зл. працівник—18%, а працедавець 1%; — підставою виміру лишається 725 зл.)

г) Крім того від надвишки платні поверх 725 зл. за цілу складку у висоті 1,68% від тої надвишки платить працівник.

Час влати обезпечених складок

Складки обов'язаний працедавець заплатити за кожний місяць найпізніше до 10. слідуєчого місяця. Вразі спізнєння з заплатою стягається від залежлості відсоток проволочи у висоті правного відсотку, підвищеного на половину з тим, що дріб у відсотках до 0,5 не узгляднюється, а вищий від 0,5 підвищується до 1. Тепер правний відсоток вносить 10%. Значить відсоток проволочи рівняється 15% річно При вимірі відсотків проволочи розпочатий місяць приймається за цілий.

III „Фонд Безробіття“

(Обезпечення робітників на випадок безробіття)

Обезпеченню на випадок безробіття підлягають всі фізичні робітники, що скінчили 16 літ життя, тих підприємств, що zatrudнюють 5 або більше працівників (фізичних й умових разом). Місцевим органом, що завідує справою забезпечення безробітних є „Окружна Управа Фонду Безробіття“ (Zarząd obwodowy funduszu bezrobocia).

На підприємствах, які підпадають обов'язкові забезпечення робітників від безробіття, лежать такі обов'язки:

1) Зареєструвати своє підприємство в Управі фонду.

2) Проводити платничі листи, в котрих крім звичайних мають бути ще такі дві рубрики: а) скільки днів робітник фактично працював за той час, за який виплачується винагорода (тижнево, двотижнево і т. д.); б) висоту вкладки, що її potrучено з платні робітника на фонд безробіття (див. нище т. 3). Ця рубрика має бути підсумована, а крім того, в платничій листі треба вказати загальну суму, яка припадає від підприємства на фонд безробіття.

Платничі листи треба переховувати для контролю на протязі року.

3) Висота цілої вкладки рівняється 2% виплаченої за даний час (тижневої чи іншої) винагороди.

З цієї суми (вкладки) $\frac{3}{4}$ платить підприємство, а $\frac{1}{4}$ potrучується з винагороди робітника.

Якщо пересічний денний заробіток перевищує 10 зол. то за підставу виміру вкладки приймається 10 зол. Пересічний денний заробіток находимо так, що суму, яка виплачується робітникові, ділимо на число днів фактичної праці.

4) Після кожної виплати робітникам підприємство обов'язане подати до відома Окружної Управи фонду безробіття: а) загальну скількість всіх робітників, що працюють в підприємстві з означенням числа, скільки з них підлягає обов'язкові забезпечення від безробіття; б) суму, яка належить фондові безробіття за час, за який зроблено виплату робітникам. Крім цього обов'язане що місяця, а найпізніше до 20-го слідуячого місяця відіслати вкладки до фонду безробіття. Кожне підприємство обов'язане видати і то на протязі 24 годин робітникові, на його жадання, посвідку, де має бути означений час, протязом якого працював у підприємстві робітник і коли (дата) розв'язано умову наймів. Хто не видасть такої посвідки, підпаде карі від 10 до 100 зол.

„Фонд праці“

На організацію публичних робіт для безробітних утворено державну установу під назвою „Фонд Праці“. На фонд той впроваджено такі оплати:

1) Від платень умов працівників чи сталих зарібків фіз робітників — 1% від кожноразової виплати.

Від заробітків робітників, що працюють в майстернях тих ремісників, що мають ремісничу карту, оплати не стягається.

2) Працедавці зі своїх доходів оплачують 1% від кожного виплачених платень чи заробітків. Ремісники, що мають ремісничу карту вільні від цієї оплати.

Оплати за працівників і за себе працедавець оплачує одночасово з заплатаю складок на суспільні обезпечення,

3) Від суми рахунку за зужиття газу для домашніх потреб — 5%.

4) Кожна особа, що перебуває в реставрації, каварні і т. п. між 12 год. ночі і 6 год.ранку, — платить 50 гр., а за оплату ту відповідає підприємець.

5) Від суми кожноразово одержаного чиншу за наєм помешкань чи будинків—0,5%. Вільні від оплати чинші за мешкання 1 чи 2 кімнатні.

М. Корчинський

ВЕСЕЛИЙ КУТОК.

Торг.

Один панисько купує краватку:

— Скільки за краватку?

— 1'50 зл.

— Задорого! Дам 1 зл.

— Не можемо. У нас сталі ціни.

— Ну, то беріть 1'20 зл.

— Ні, 1'50 зл.

Панисько торгується так доброї чвертьгодини. Купець не уступає.

— Но то маєте 1'50 зл. і запакуйте краватку. Я тільки дивуюся, чому ви зразу не сказали, що краватка коштує 2 зл.?!

Афоризм про гроші.

Гроші, це так як духи. Всі про них говорять, а ніхто їх не бачить.

Добрий купець.

Один наш купець був відомий з того, що коли покупець питав за чимось, а купцеві це „якраз вийшло“, тоді він конечно намовляв клієнта купити щось друге. Стоїть він раз перед крамницею, а якийсь прохожий звертається до нього:

— Перепрошую, не знаєте де є вулиця Листопада?

— Листопада, Листопада?. Ні... На жаль. Але може пан добродій підуть на 3 го Мая? Гарна і спокійна вулиця.

На Загальних Зборах.

На Загальних Зборах одної інституції один бесідник виступає проти господарки головного директора:

— Мусимо, світлі збори, цього злодія скинути і вибрати другого!..

Середник на поріст волосся.

— Що у вас чувати, пане інженер? Як інтереси?

Дякую, поправилися. Виробляю в останнє одинокий добрий середник на поріст волосся. Фляшочка коштує в усіх skleпах 5 зл.

— Будьте щирі таж ви хіба самі в те не вірите.

— Частинно вірю.

— У що вірите?

— В те, що фляшочка коштує у всіх skleпах 5 зл.

ЯННУСАР ЯННУСАМЧОФНІ

Список членів Т-ва „Союз Українських Купців“ у Львові.

I. ПОЧЕСНІ ЧЛЕНИ Т-ВА.

Іх Ексцеленція Митрополит Андрей
граф Шептицький.
Президент Др. Кость Левицький.
Радник Дир. Микола Заячківський.
Др. Степан Федак.
Дир. Денис Коренець.
Олена Левицька.
Станислав Лаврів.

II. СПОМАГАЮЧІ ЧЛЕНИ.

Фабрика паперових виробів і друкарня
»Бібльос«.
Товариство Асекураційне »Дністер«.
Дир. Микола Заячківський.
»Народна Гостинниця«.
»Народна Торговля«.
Асек. Товариство на життя »Карпатія«.
»Земельний Банк«.

III. ЗВИЧАЙНІ ЧЛЕНИ.

ЛЬВІВ - МІСТО.

A) Торгівля.

Купці споживчої бранжі.

Антоняк Вол. — вул. Лазара 5.
Байтала Ал. — Бема 18.
Барабаш Ів. — Знесіння 517.
Бородавчич В. — Зибликевича
Гайвас Лука — Серпова
Габа Вол. — Кохановського 6.
Галай Ст. — Циганівка.
Гарматій М. — Кульпарківська 25.
Гедз Петро — Личаківська 75.
Гольдера Дм. — Ченстохівська 19.
Горбаль Петро — Городецька 55.
Гоцький Глем Ст. — 3. Мая.
Гронь Дм. — Старознесінська 80.
Гудз Василь — Тарнавського 85.
Дейнека Іван — Руська 1.
Демидчук Вол. — Левандівка.
Дзуль Марія — Филипівка 93.
Дорожинський М. — Кохановського 5.
Думин Евстах — Зіморевича 17.
Дзятічєва М. — Куркова 33.
Змій Ст. — Левандівка.
Івахів Мих. — Шимоновичів 16.
Ільчинин Іван — Кохановського 41.
Ковалів Мих. — Кохановського 7.
Король Д. — Левандівка.
Кузьма Розалія — Знесіння 301.
Криштальська Н. — Словацького 14.
Лаврів Ст. — пл. Бернардинська 12.
Ленько Як. — вул. Пулавського 4.
Луговий Мих. — Бальонова 7.
Маговська Ол. — Длугоша 28.
Нар. Торговля — Ринок 36.
Павлишин Марія — Садівницька 9.
Пасічник Гр. — Горохівська.
Паук Марія — Погулянка 29.
Прокоп Андр. — Левандівка.

Пузак Данило — Склепінського 31.
Рачинський Евг. — Павлівів 20.
Резник Ст. — Левандівка.
Різник М. — Кор. Ядвиги 33.
Рибарук Ів. — Вроновська 12.
Савчин-Савко Ю. — Театинська 25.
Сеньків Антін — Хоцімська 1.
Слободян Ром. — Знесіння.
Старицький Лука — Старознесінська 80.
Стецьків Ст. — Голуба 15.
Терлецький М. — Театинська 5.
Фицович С. — Личаківська 32.
Хомин Дм. — Вроновська 12.
Чайківський П. — Знесіння 591.
Шмагала Ів. — Левандівка.
Шкода Мих. — Огородницька 25.
Щуркова Н. — Міцкевича 9.
Юрків Теод. — Левандівка.
Якимець Ол. — Старознесінська 8.

Вудженни і мясива — склади:

Андр. Бурачинський — вул. Снопківська 65.
Теодор Пяк — вул. Руська 14.
Петро Кметь — вул. Шимоновичів.
Сава Марешко — Шимоновичів.
Степан Струк — Збоївська.
Евстах Фостак — Сигівка Велика.
Йосиф Чорнобіль — Замарстинів —
Замкнена 18.
Мих. Яр. Давидович — Замарстинів —
Замкнена 11.
Петро Зачкевич — Клепарів — Садловського 16.
Мих. Маслокевич — вул. Пястів 5.

Книгарні:

Книгарня Наук. Тов. ім. Шевченка, —
Ринок 10.

Ізидор Громницький — вул. Рутівсько-го 22.

»Рідної Школи« — вул. Сикстуська 20.

»Лексікон« — вул. Руська 18.

Т-ва »Просвіти« — вул. Руська 1.

Паперових виробів склад:

»Союзний Базар« — вул. Руська 20.

Ресторани і харчівні:

Дмитро Дружб'як — Ринок 40.

Анастасія Диновська — Замаретинів

— Львівська 74.

Обув:

»Комета« (І. Дейнека) — Ринок 21.

Ол. Беряк — вул. Руська 3.

»Дерма« — вул. св. Михайла 4.

Ілля Ярема — вул. Фредри 9.

Машини до писання, шиття і склад роверів:

Юліян Ломага — вул. Валова 11.

Порцеляна — скло:

Ол. Онисько — вул. Галицька 20.

Склад мужеських одягів:

»ТЕ-КА« — вул. Трибунальська 3.

Мих. Стець — Ягайлонська 24.

Опал — (Вуголь — дерево):

Іван Баблик — вул. Пелчинська 20.

Відділ »Народної Торговлі« — Ри-
нок 36.

Іван Калитяк — вул. Байки 14.

Склад меду:

Склепи »Маслосоюзу« — вул. Гло-
вацького 23.

Кооп. »Рій« — вул. Бляхарська

Склад насіння:

Склади »Народної Торговлі« — Ри-
нок 36.

Інж. Богд. Попович — вул. Руська 20.

Імпорт і паківня чаю, кави і какао:

Данило Свищ — вул. Валова 14.

Овочі — гурт.

Іван Калинець — вул. Собіського 15.

Аптики:

Михайло Терлецький — вул. Гродзіць-
ких 2.

Рами — образи:

М. Самосій (А. Гриневич) — вул.
Руська 16.

Полотно — ключча:

Іван Завадка — вул. Городецька 101.

Церковні вироби:

Іван Кузьмич — вул. Руська 16.

Електричне приладдя:

Михайло Олексич — вул. Гіпсова 4.

»Е-КО« — вул. Сикстуська 29.

Лев Надрага — вул. Валова 23.

Футра:

Фабрика футер »Хром« — склад —
вул. Руська 20.

Юліян Глушевський — вул. Копер-
ника 16.

Евген Говикович — вул. Домінікан-
ська 4.

Спортове приладдя:

Кооп. »ПЛАСТ« — вул. Городецька 95.

Кіоски — трафіки — часописи:

Іван Петрів — в. Здоровля 10.

Антін Зубач — ріг Бема і Янівської.

Михайло Луговий — вул. Скарбків-
ська

Вас. Луговий — ріг Ягайлонської і
Різницької.

Іванна Малиновська — вул. Л. Са-
пиги к. Техніки.

**Посередництво продажі — купна ґрун-
тів і об'єктів:**

Евстах Ігнат — вул. Куркова 24.

Інж. Василь Дувало — вул. Грун-
вадська 14. I.

Торговельні агентури і репрезентації:

Яків Артим — вул. Городецька

Дм. Конюх — вул. Мохнацького 6.

Волод. Паньків — вул. Генінґа 16.

Микола Підсадочний — Яловець 14.

Адам Чайківський — пл. Юра 5.

Клим Трохименко — вул. Пасічна біч
на 8.

Склад килимів:

фабрики Михайла Хамули — вул. Ру-
товського. (Дім Шпрехера).

Б) Промисл.

Бюро афішування:

Іван Шлем — вул. Коперника 30.

Видавництва:

»Червона Калина« — вул. Зіморови-
ча 3.

»Ізмарагда« — вул. Костюшка 5.

»Українська Преса« (Іван Тиктор) —
вул. Руська 18. і Боїмів 4.

»Русалка« Гр. Гануляк — вул. Кур-
кова 10.

Микола Данилюк — вул. Фридрихів 7.

Графічне заведення:

»Унія« — вул. Мілковського 5.

Друкарні:

Іван Бучківський — вул. Костюшка 5;
(Офіцини).

»Ставропігія в піднаймі З. Медичкий —
І. Тиктор — вул. Бляхарська 9.

»Бібльос« — вул. Японська 7.

Пекарні:

Інж. Іван Свірський — пл. Домбровського 8.

Підприємство будівельне:

Йосиф Делькевич — вул. Шашкевича 3.

Похоронне заведення:

Харіс, — вул. Корняктів 3.

Трикотарня:

Кат. Венгер — вул. Костюшка 5.

Фабрика пасти до обуви «Еlegant»
чорнила до цобіт «Зоря»
синки до білля «Зоря»
чорнила до писання «Зоря»
Ол. Левницька і С-ка
— вул. На Болонс 54.

Фабрика книг торговельних, зшитків і ін.

«Бібляос» — вул. Японська 7.

Фабрика пантофлів:

«Ібіс» — Теофіл Процишин — вул. Собієського 9.

Фабрика килимів:

Михайло Хамула в Глинянах, заряд Львів, вул. Куркова 36.

Фабрика цукорків:

«Фортуна Нова» — вул. Кордецького 23.

Фабрика футер:

«Хром», С-ка з о. п. — вул. Руська 20.
Інж. Кіндій — вул. На Болонс 3.

Фабрика дзвонів:

Михайло Брилинський — вул. Замарстинівська 41.

Хемічна фабрика виробів господарських і косметичних:

Інж. Іван Гавалко — вул. Бандурського 5.

Фабрика муштарди:

«Міка» Дра Б. Білинкевича — вул. Городецька 121.

Фабрика цукорії:

«Луна» — Львів—Богданівка — вул. Церковна 2.

Фабрика косметиків:

«Альое» — вул. Генінґа 16.

Інж. Крохмалюка.

«Фамоза» — вул. Потоцького 58.

Інж. Мирослава Колтунока.

Механічні варстати слюсарські:

Інж. Сидір Рейтарівський — вул. Якова Германа 26.

Електротехнічне підприємство:

Інж. Р. Кахникевич і Інж. Р. Білинський — вул. Генінґа 36.

Фабрика чорнила «Атра», шевського клею «Кожемьяка» і шевської смоли:
Сильв. Герасимович — вул. Потоцького 58.

Фабрика картонових виробів:

«Декоро», Інж. Вас. Рижевський і Інж. Волод. Онишкевич — вул. Потоцького 58.

Фабрика цукорняних виробів:

«Б-ти Міхотек», Амвр. Кенса — вул. Засцянек 3.

Фабрика содової води:

«Здоровля», О. Гірякова, — вул. Здоровля 9.

Фабрика свічок:

«Керос», Інж. Павло Дурбак і син — Львів 15., вул. Окружна 108 а.

Фабрика кілків:

«Дендрон» — вул. Потоцького 58.

Фабрика кадила:

Й. Курилко — вул. На Блоне 24.

Фабрика арт. керамічних виробів:

Серг. Литвиненко — вул. Потоцького 58.

Вироби хідників:

Іван Кулик — вул. Зибликевича 34.
Черче-Живець — заряд. Дир. Л. Лепкий — вул. Зіморовича 3.

ЛЬВІВ ПОВІТ.

(Купці і промисловці).

Підбірці:

В. Дух — мішані товари.
О. Павлюк — мішані товари.
Й. Фенішак — мішані товари.

Камінопіль:

Катерина Мельник — мішані товари.

Підберізі:

Степан Москва — виріб меблів на продаж.
Кассіян Дмитерко — виріб меблів на продаж.
Степан Гарала — виріб меблів на продаж.
Іван Добуш — виріб меблів на продаж.
Юрко Мальчицький — виріб меблів на продаж.
Іван Москва — виріб меблів на продаж.
Мих. Дубик — виріб меблів на продаж.
Григор Дмитерко — виріб меблів на продаж.
Мих. Гуль — виріб меблів на продаж.

Сайків:

Гриць Оприск — мішані товари.

Чорнушовичі:

Ол. Теслюк — міш. тов.

Тимко Іванець — мішані товари.

Журавянки:

Михайло Пилипиншин — мішані товари.

Микола Гладун — мішані товари.

Рудно:

Олекса Ганушевський — міш. товари.

Григор Андрійв — міш. товари.

Андр. Яцишин — міш. товари.

Щирець — місто:

Волод. Гуменюк — масарня.

Волод. Кульчицький — мішані товари.

Михайло Чурка — фабрика дахівок.

Красів:

Микола Каута — торг. деревом.

Лани:

Василь Кузь — молочар. промисл.

Мих. Бараняк — молочар. промисл.

Лісневичі:

Сецько Карпак — мішані товари.

Миклашів:

Степан Попович — мішані товари.

Острів:

Гринько Книш — молочар. промисл.

Підсадки:

Ілько Венгер — вл. млина.

Сердиця:

Олекса Феджора — мішані товари.

Черкаси:

Микола Костюк — вишинк.

Юрко Тибінка — мішані товари.

1) БЕРЕЗІВ ПОВІТ**Гута ад Порубно:**

Іван Фіцак — мішані товари.

2) БЕРЕЖАНИ МІСТО

Василь Кизима — спож. тов. і гал'янт.

Петро Кизима — фризєрське підпр.

Марія Левицька — книгарня.

Микола Пришляк — масарня-вуджен.

БЕРЕЖАНИ ПОВІТ**Куроплатники:**

Григорій Терновий — мішані товари.

Михайло Слабодух — мішані товари.

Йосиф Олійник — камінні вироби.

Жуків:

Василь Біляк — міш. тов. і мол. пром.

Вибудів:

Дмитро Кутний — мішані товари.

Гринько Пташник — мішані тов.

Саранчуки:

Степан Олійник — мішані товари.

Рибники:

Григорій Савків — мішані товари.

3) БІБРКА ПОВІТ**Ляшки долішні:**

Григор. Олексин — мішані товари.

Залізі:

Стефан Йосиф Пацевка — міш. товари

і гал'янтерія.

Йосиф Давидів — міш. тов. і гал'янт.

Ходорів місто:

Йосиф Копитко — спож. тов. - вишинк.

Іван Карпинець — чайня і пукорня.

Волод. Стасинин — радіо-апар. склад.

Марія Данець — споживчі товари.

Тадей Джулин — торгівля безрогами.

Олег Саяк — торг. безрогами.

Михайло Саяк — торг. безрогами.

Волод. Джулин — торг. безрогами.

Осип Чорний — бетонові вироби.

Вол. Семущак — споживчі товари.

Чорний Острів:

Мих. Пашик — споживчі товари.

Бориничі:

Іван Костишин — споживчі товари.

Вибранівка:

Григор Березовський — трафіка.

Никола Гаклюк — трафіка.

Лопушна:

М. Наугольник — промисл. молочар.

4) БОРЩІВ МІСТО

Спілка «Повісемо» — вироби килимів, полотна, цайги і пр.

Іван Волошин — мішані товари.

Йосиф Васильків — мішані товари.

М. Стефанович — мішані товари.

Галина Кіндрат — вл. пекарні.

Волод. Ванджура — переплетня і вироби церк. річей.

Петро Качур — виробництво горшків.

Павло Костецький — вироби. горшків.

БОРЩІВ ПОВІТ**Скала н. Збр.:**

Андрій Капаціна — мішані товари.

Іван Яцишин — мішані товари.

Іван Байлюк — виріб возів-повозів.

Адам Ковалишин — виріб меблів.

Антін Шурма — варстати різьбарські.

Іван Даньків — варстати маш.-слюсар.

Евген Витрикуш — варстати радіо-техн.

Іван Свідзінський — масарня-вуджен.

Мих. Букачовський — масарня-вудж.

Тиванько Романюк — масарня-вудж.

Юлько Романюк — масарня-вудж.

Петро Ковбаль — масарня-вудженни.

Микола Іванишин — піднаєм. млина.

Іларіон Зембаль — спілв. пекарні.

Петро Мартюк — підпр. будівельне.

Глубічок:

Антін Охитва — мішані товари.
 Мих. Лесів — мішані товари.
 Амвр. Пецовий — бетонові вироби.
 Антін Косар — бетонові вироби.
 Антін Зварич — бетонові вироби.
 Іван Катамай — млин до вир. круп.
 Антін Тонковид — млин.
 Волод. Васильків — масарня.
 Мих. Шумеляк — торгівля безрогами.
 Йосафат Хрик — торгівля безрогами.
 Мілько Градовий — вигрівальня шовко-
 прядки.

Михайло Градовий — посередництво
 торг. землею.

Мілько Раменда — Василь Раменда —
 підприєм. молотби збіжжа мото-
 ровою молотільнею.

Никола с. Романа Стецишин — торг.
 худобою.

Василь с. Степана Ременда — торг.
 худобою.

Вільховець:

Никола с. Гриця Даців — міш. товари.

Шершенівці:

Волод. Дроздовський — міш. товари.

Антін Питльований — мішані товари.

Симон Лукашевич — мішані товари.

Олексинці:

Евген Рутковський (упр. фірми Дроз-
 довського) — міш. товари.

Озеряни к. Борщева:

Семен Березюк — виріб обуви на ярм.

Осип Батринчук — виріб обуви на ярм.

Панас Конопельний — виріб обуви.

Мих. Ковальчук — вир. об. на ярм.

Іван Ковальчук — виріб обуви на ярм.

Василь Хрик — виріб обуви на ярм.

Іван Хрик — виріб обуви на ярмарки.

Яків Хрик — виріб обуви на ярм.

Волод. Хрик — виріб обуви на ярм.

Юліян Хрик — виріб обуви на ярм.

Теоділь Струтинський — вир. обуви.

Еміль Жоровський — вир. об. на ярм.

Антін Сороківський — торг. шкір і об.

Яків Решетило — торгівля і вир. шкір.

Михайло Мяціборок — торг. і виріб шкір

Дмитро Іванюк — торг. і вир. шкір.

Ілько Драпак — торг. і вир. шкір.

Іван Решетило — торг. і виріб шкір.

Степан Сарахман — торг. і вир. шкір.

Теодор Возьний — торг. і вир. шкір.

Ігнат Возьний — торг. і вир. шкір.

Василь Возьний — торг. і вир. шкір.

Степан Жаровський — торг. і вир. шкір.

Теодор Анапійчук — торг. і вир. шкір.

Никола Стокінний — торг. і вир. шкір.

Волод. Ребіщук — масарня-вудженняни

Антін Жаровський — масарня-вудж.

Евстах Куфель — масарня-вудженняни

Юліян Шнайдер — масарня і вишинк.
 Юстина Струтинська — масарня-вудж.
 Гриць Комарницький — масарня-вудж.
 Марія Гайовська — масарня-вудженняни
 Григор Сокальський — торг. безрогами
 Іван Гайовський — торгівля безрог.
 Осип Сокальський — торг. безрогами

5) БРОДИ МІСТО

Григор Швалюк, 3. мая 1. — масарня-
 вудженняни.

»Тиктор«-Оришин, ринок — мануфакт.
 Гриць Кручак, пл. Торгова — мішані
 товари.

Йосиф Романюк, ринок — масарня.
 Мих. Попович — шкіра.

БРОДИ ПОВІТ.**Кадлубиська:**

Евгенія Склярська — виріб килимів.

Гриць Склярський — товари споживчі
 і пром. молочарський.

Стефан Петрів — мішані товари.

Луць Мазовіка — молоч. промисл.

Василь Юхимів — дахівкарня.

Корило Гаґата — дахівкарня.

Никола Кашуба — дахівкарня.

Микола Бонцур — мішані товари.

Чехи:

Петро Салюк — млин.

Федір Матвішин — млин.

Федір Черняк — млин.

Іван Демчук — молоч. промисл.

Йосиф Сергій — вишинк.

Григор Черняк — мішані товари.

6) БУЧАЧ МІСТО

Клим Рогозинський — спож. товари.

Ілля Плаксій — ресторан, цукорня.

Стефанія Крушельницька — цукорняні
 вироби, торг.

Михайло Береза — вудженняни.

Андрій Букачевський — вудженняни

Іван Александрович — міш. товари.

БУЧАЧ ПОВІТ**Бариси:**

Волод. Букачевський — масарня.

Іван Кльоцько — вироби возів на прод.

Соколів:

Стефан Ковбан — мішані товари.

Монастирська:

Евстах Федорович — ресторан.

Волод. Нагайло — вудженняни.

Ярослав Лазаревич — торг. безрог.

Потік золотий:

Антін Сербенський — мішані товари.

Михайло Товпило — мішані товари.

Волод. Лісатинський — масарня-вудж.

Переволоки:

Гнат Кухтин — міш. товари.

Василь Єднак — міш. товари.

Василь Дутчак — міш. товари.

Антін Гриневич — вл. водного млина.

Антін Карчевський — спільн. вод. мл.

Іван Дзюба — спільник водн. млина.

Федь Дзюба, спільник водн. млина.

7) ВОЛОДИМИР-ВОЛИН. МІСТО

Стефан Черниш — споживчі товари.

Петро Козюк — споживчі товари.

Денис Гавський — спільн. уділ. млина

Марія Хома »Культура« — книгарня
і папери.

Сильвестер Сасай — вл. цегольні.

Олександр Сасай — вл. цегольні.

Вартол. Лещук »Селянська Торговля«
— мішані товари.

Волод. Волинський — ресторан-чайня.

Львів Закревський, в. Рибна 22 —
ресторан-чайня.

Корнило Закревський, в. Рибна 22 —
ресторан-чайня.

8) ГОРЛИЦІ ПОВІТ

Ждиня:

Михайло Скрипак — мішані товари.

9) ГОРОДЕНКА МІСТО

Олекса Ружицький — торг. безрог.
(експорт).

Франц Ружицький — торг. безр. (експ.)

Никола с. Теодора Павельковський —
торг. безрогами.

Волод. с. Івана Павельковський —
торг. безрогами.

Роман Павельковський — торг. безр.
і масарня.

Осип Оришук — торг. безрог.

Мих. Терлецький — торг. безрог.

Осип Яворський — торг. безрог.

Лев с. Мих. Рибчук — торг. безрог.

Степан Рибчук — торг. безрог.

Олекса Слободян — торг. безрог.

Володимир Петровський — масарня.

Ераст Куровицький — масарня.

Зенон Багницький — масарня.

Лев Багницький — масарня.

Осип Стонецький — масарня.

Мих. Сідецький — масарня.

Мик. Матійчук — масарня.

Лев Созанський — масарня.

Мик. Бережанський — масарня.

Едм. Делявський — ресторан.

Дм. Яворський — вл. млина.

Осип Унгурян — вл. млина.

Вас. Шутка — вл. млина.

ГОРОДЕНКА ПОВІТ

Серафінці:

Осип Ребет — мішані товари.

Степан Аліман — торг. збіжжам.

Іван с. Івана Аліман — трафіка.

Олієва королівська:

Олекса Демянчук — молоч. промисл.

Іван Венгжинович — молоч. пром.

Юрко Дзьомбак — моторов. молотиль-
нею молотить збіжжа на замовл.

Олекса Харук „ „ „ „

10) ГОРОДОК ЯГАЙЛОН.

МІСТО

Андрій Фасовський, в. Заставське
передм. — мішані товари.

Максим Гуменецький, ринок — міш.
товари.

Іван Мельник, ринок — масарня.

Павло Мельник, в. Фордерберг —
масарня.

Василь Мельник, в. Пасіки — масарня
Григор. Прутуляк, Ринок — дерево-
вуголь.

Катерина Манастирська, в. Колійова
— масарня.

Осип Манастирський, в. Цвинтарна —
масарня.

Олександр Світенко, в. Львівська —
масарня.

Волод. Маціївський, в. Черлянська —
олійня.

Анна Світенкова, в. Перемишлянська
— олійня.

Басиль Мозола, в. Скитник — олійня.

Віктор Іванко, в. Заставське передм.
— цегольня.

Павло Величко, в. Заставське передм.
— мішані товари.

Іван Лукасевич, в. Львівське передм.
спільник — вироб. меблярські.

ГОРОДОК ЯГАЙЛ. ПОВ.

Янів:

Наталія Кушнір — мішані товари.

Олена Юськів, управителька »Укр.
Торговлі« — мішані товари.

Великополе:

Фотій Кулиньський — міш. товари.

Михайло Чернявський — міш. товари.

Добробрати:

Іван Форіта — мішані товари.

Рашків:

Василь Михайлюк — власник молотиль-
ної моторової (молотить на замов-
лення збіжжа).

Жуків:

Антін Горбулевич — мішані товари і збіжжя.

Гаврильок:

Онуфрій Кучірка — фабрика гіпсу мул.

11) ДОЛИНА МІСТО

Василь Покотило — ресторан.

Юліян Антонович — мішані товари.

ДОЛИНА ПОВ.**Болехів:**

Стефан Мудрицький — споживчі тов.

Василь Луговий — споживчі товари.

Олександр. Мудрицький — масарня-вудж.

Никола Марусяк — масарня-вудженини.

Рожнітів:

Іван Павич — масарня-вудженини.

Йосиф Павляк — ресторан.

Йосиф Дичковський — мішані товари.

Никола Шлапак — масарня.

Степан Шлапак — масарня.

Михайло Шлапак — масарня.

Андрій Юречко — ресторан.

Олекса Отоманчук — міш. товари.

Туря велика:

Панько Петрушка — торг. дерев'яя матеріалами.

Белеїв:

Іван Гаркот — мішані товари

Чолгани:

Мих. Косило — вл. млина.

Яків Білоного — управ. млина.

Андр. Ренкасовський — міш. товари.

12) ДОБРОМИЛЬ МІСТО

Іван Масляник — дроґерія.

ДОБРОМИЛЬ ПОВІТ**Передільна:**

Іван Ванкович — мішані товари.

Мик. Кучабський — міш. товари.

Роман Балаховський — міш. товари.

Ямна долішна:

Подола Микола — мішані товари.

Старява:

Іван Жук — мішані товари.

Яків Медницький — фабрика деревляної вовни.

13) ДРОГОБИЧ МІСТО

Степан Сасик, вул. Стрийська — вл. млина.

Іван Коцюба, вул. Стрийська — споживчі товари.

Теодор Коцюба, вул. Стрийська 235 — споживчі товари.

Осип Кузьма, вул. Стрийська — споживчі товари.

Мих. Яхно, вул. Стрийська — спож. товари.

Мих. Катрич, вул. Горішна Бориславська — споживчі товари.

Юрій Федевич, вул. Пілсудського — цукорня.

Волод. Осередчук, вул. Оболонне — мішані товари.

Петро Флюнт, вул. Бориславська — вудженини.

Антін Ярема, Малий ринок — вуджен.

Петро Василькевич, вул. Ів. Франка — вудженини.

Дмитро Лунишин, Великий ринок — вудженини.

Мих. Михайлівський, в. Млинки дол. — вудженини.

Волод. Модрицький, вул. Вербова — мішані товари.

Станисл. Тарнавський, в. Чесн. Хреста масарня-вудженини.

Нестор Коцюба, вул. Стрийська 144 — мішані товари.

Осип Кузьмин, в. Стрийська 188 — мішані товари.

Мих. Сенечко, в. Галя Торгова — набіл.

Мих. Паска, вул. Бориславська — цукорня.

Дм. Юркевич, вул. Бориславська — цукорня.

»Естернітас« Антін Модрицький, вул. Пілсудського 21. — похоронне заведення.

Констант. Зачкевич, вул. Млинки Совкові — вл. млина.

Теоділь Валігура — каменярський промисл.

ДРОГОБИЧ ПОВІТ**Горуцько:**

Мих. Янісів — міш. тов. і пром. мол.

Олекса Янісів — міш. тов. і пром. мол.

Юрко Дадів — міш. тов. і пром. мол.

Мик. Коваль — міш. тов. і пром. молоч.

Мик. Репета — міш. тов. і пром. мол.

Унятичі:

Дм. Хомяк — цукорки і трафіка.

Летня:

Никола Федисів — мішані товари.

Стефан Кушнір — міш. тов.

Петро Середяк — міш. товари.

Евстах Зубрицький — міш. товари.

Гаврило Васильків — міш. товари.

Опака:

Мих. Сеньків — масарня.

Найдорф:

Василь Жирак — міш. товари.

Белехівці:

Дм. Гада — мішані товари.

14) ДУБНО МІСТО

»Добробут« Дм. Курінний, вул. Замкова 1 — споживчі товари.
 »Добробут« Герм. Козіцький, в. Замкова 1 — спож. товари.
 Юхим Сумний — спож. тов.
 Влас. Стасюк, вул. Йосилевича 2 — масарня.
 Дамян Кушнір, вул. За брамою 6. — склад дерева.
 Сергій Закрасецький, в. За брамою — склад дерева.
 Анна Назарчук — вл. мотор. млина.
 Лаврїян Котвинський, с. Верба — вл. мотор. млина.
 Неофіт Кибалюк, вул. Александровича — книгарня.
 Максим Кусюк с. Малєва — вл. парового млина.

15) ЖИДАЧІВ МІСТО

Клим Сарафін, ринок — масарня-ресторан.
 Павло Мільський, вул. Шашкевича — масарня-ресторан.
 Анастасій Дверій, ринок — масарня-ресторан.
 Андрій Снігура, вул. Словацького — масарня-вудження.
 Мик. Дахній, вул. Широка — міш. тов.
 Василь Мауц, вул. Шашкевича — масарня.
 Петро Дахній, вул. Широка — цем.з.т. /вироби і цегольня.
 Остап Матура, вул. Різняцька — фабрика цементових виробів.

ЖИДАЧІВ ПОВІТ

Журавно:

Антін Гисяк — вл. пекарні.
 Осип Добрянський — шкіра і обув.
 Семен Кузик — мануфактура.

Миколаїв н. Дн.:

Осип Добушовський — фабрика цементових виробів і дахівкарня.
 Степан Пришляк — фабр. цем. вир.
 Андр. Добушовський — масарня.
 Волод. Ішак — масарня.
 Іван Петрівський — масарня.
 Василь Гірник — торг. збіжжам.
 Мих. Старанишин — ресторан.
 Степан Петрівський — молочарня.

Демя:

Іван Петріца — вл. каміномовів.

Цуцилівці:

Евстах Пекарчук — коншикарські вир.

Баличі подорожні:

Антін Буцера — міш. товари.

Дроговиже:

Яків Паньків — торг. пабілом.
 Василь Якимшин — міш. товари.
 Волод. Сениця — мішані товари і молочар. пром.

Корчівка:

Сіховський Н. — мішані товари.

Мельнич:

Мик. Жовнір — мішані товари.

Млинська:

Капраль Н. — мішані товари.

Новошин:

Йосиф Венгльовський — міш. товари.

Протаси:

Іван Євген Павлусевич — міш. тов.

Старе Село:

Осип Маришук — мішані товари.

Чертіж:

Еміліян Кузимишин — міш. товари.

16) ЖОВКВА ПОВІТ

Мости великі:

Григор Честинський — вл. пекарні.
 Йосафат Романів — мішані товари.
 Мих. Рибіцький — вироби з цементу.

Колоденце:

Василь Коваль — моторовий млин.
 Мих. Коваль — моторовий млин.
 Вас. Харачко — мішані товари.

Куликів:

Андрій Кудла — мішані товари.
 Мих. Малкуш — мішані товари.

Мости вел.:

Василь Олійник — ресторан.
 Олекса Попадюк — масарня.

17) ЗАЛІЩИКИ МІСТО

Іван Скоморівський — книгарня.

ЗАЛІЩИКИ ПОВІТ

Шипівці:

Стефан Слободян — мішані товари.

Дзвиняч:

Іван Паньків — міш. тов. і трафіка.
 Андр. Гошовський — мішані товари.
 Мик. Худий — мішані товари.

Нирків:

Кіндрат Чоник — міш. тов. і масарня.
 Тимот. Прокопів — міш. тов. і масар.
 Семен Герчак — міш. товари.
 Теодор Різник — міш. тов. і масар.

Винятинци:

Андр. Мартинюк — міш. товари.
 Дамян Присяжнюк-Василинчин — міш. товари.

Гавріл Прокопчук — міш. товари.

Головчинці:

Іван Коціборський — міш. товари.

Цапівці:

В. Коймак — мішані товари.

Глусте:

Корнило Лагодинський — ресторан-масарня.

Клим Лагодинський — масарня.

Микола Росліцький — масарня.

Едвард Грицина — масарня.

Петро Трач — масарня.

Антін Перецький — масарня.

Адам Перецький — масарня.

Семко Шпаргало — мішані товари

Анна Клепцьо — вл. пекарні.

Василь Смітюх — вл. млина.

18) ЗБАРАЖ ПОВІТ**Гори стрівецькі:**

Олекса Лисобей — мішані товари.

19) ЗБОРІВ ПОВІТ**Залізці:**

Стефан Федорович — мішані товари.

Павло Гетьман — мішані товари.

Інж. Ярослав Глібовицький — сільник пекарні.

Помор'яні:

Василь Радечий — ресторан-масарня.

Василь Стасюк — ресторан.

Степан Стасюк — масарня.

Дм. Квіт — мішані товари.

Катерина Халачівська — міш. товари.

Коропець:

Волод. Сабадяш — мішані товари.

Бліх:

Василь Мельник — міш. товари.

Залізці нові:

Іван Матвійків — міш. товари.

Миляно:

Михайло Луцки — мішані товари.

20) ЗОЛОЧІВ МІСТО

Олекса Мазяр — спож. товари.

Іван Мазяр — спож. товари.

Василь Мазяр с. Стадня — спож. тов.

Григор. Карпа — книгарня і папери.

Волод. Луцак — кімната до снідань і вудження.

Дир. Ілля Антоняк («Нар. Торговля») — споживчі товари.

Петро Олинець — мануфактура.

Ізидор Михаліцький — мануфактура.

Мирослав Ковалюк — спож. товари.

Іван Мудрий — спож. товари.

Мих. Влатник — спож. товари.

Ілля Руденський — ресторан.

Теодор Мицко — ресторан.

Зевон Литвин — ресторан.

ЗОЛОЧІВ ПОВІТ**Ожидів:**

Осип Заяць — пром. молочарський і мішані товари.

Тимко с. Василя Гудима — пром. мол. і міш. тов.

Матвій Федорків — виріб вати.

Іван Окатий — вишивка і трафіка.

Переволочна:

Стефан Сахно — міш. товари.

Андрій Лехів — міш. товари.

Жуличі:

Микола Правда — міш. товари.

Белзець:

Лука Британ — міш. тов. і трафіка.

Леонтинна Пясецька — міш. товари.

Іван Лозовий — міш. товари.

Баймаки:

Іван Кіля — мішані товари.

Болоденців:

Григор Козачок — мішані товари.

Брахівка:

Мих. Дубас — мішані товари.

Вільшаниця:

Василь Вовк — мішані товари.

Гологори:

Василь Дубас — мішані товари.

Острів:

Тимко Макар — кантина.

Підгірці:

Іван Панас — мішані товари.

Соколівка:

Іван Видрівський — мішані товари.

Волод. Супранівський — фабрика дзвонів.

Осип Супранівський — фабрика дзвонів.

Утішків:

Мих. Дідух — мішані товари.

Красне:

Цьокан Н. — мішані товари.

Бужок:

Іван Саселюк — механічний виріб пончіх і скарпиток.

21) ЗДОЛБУНІВ МІСТО

Іван Байдак — торг. медом.

Андрій Мартинюк — книгарня-папери.

Сергій Шаповал — споживчі товари

Юрій Остапчук — спож. товари.

Прокіп Климук — спож. товари.

Григор Бородій — спож. товари.

Теодор Петренко — спож. товари.

Марія Шехуцька — спож. тов.

Антін Димчук, с. Здовбиця — спож. товари.

Михайло Конопчук — спож. товари.

Софрон Бондар — спож. товари.

22) КАЛУШ МІСТО

Федір Возняк, вул. Словацького — масарня.

Іван Харамбура, вул. Цвинтарна — ресторан.

Антін Одживський, в. Словацького — масарня.

Яків Семенишян, в. Орішкової — ресторан.

Іван Коломинець, в. Орішкової — ресторан.

Андрій Рубчак, в. Орішкової — машини рільні. і залізні товари.

Михайло Новицький, вул. Словацького — товари спож. і пекарня.

Василь Грибик, вул. Саліарна — ресторан-масарня.

Омелян Сімків, вул. Сівецька — міш. товари.

Волод. Якубович — ресторан.

Стефан Бибар — ресторан.

КАЛУШ ПОВІТ

Войнилів:

Гринько Лаврій — цегольня.

Луць Прохимяк — виріб глин. начинь.

Андрій Шпирко — виріб бочок, решет, скрині, сит.

Дорогів:

Ольга Курилів — мішані товари.

Сівка войнилівська:

Іван Стефанюк — виріб возів і господ. знаряддя.

Сільце:

Ілько Муха — бетонові вироби.

Підмихайле:

Ігнат Лесів — пекарня.

Вістова:

Яків Сливоцький — млин-тартак.

Іван Гринів — молочар. промисл.

Рипянка:

Михайло Дзундза — міш. товари.

Мислів:

Іван Луцян — міш. тов. і молочарня.

Мих. Воробець — міш. товари.

Завій:

Юрко Луцян — мішані товари.

Ясень:

Онесько Гринів — млин, тартак, оліяря.

Мих. Гнатів — млин, тартак, оліяря.

Василь Стасів — оліяря.

Палагна Олексюк — трафіка.

Довжка:

Дмитро Головчак — мішані товари.

Мошківці:

Іван Стефанюк — мішані товари.

Іван Марічин — мішані товари.

Довга войнилівська:

Мих. Винник — мішані товари.

Петро Ворожка — міш. тов. і молоч.

23) КАМІНКА СТРУМ. МІСТО

Гавриіл Мулькевич — спож. товари.

Володим. Мулькевич — спож. товари.

Роман Кортяк — масарня.

Іван Давидович — масарня.

Мих. Лиско — масарня.

Мих. Войтович — масарня.

Стефан Брода — масарня.

Буськ:

Василь Вовк, ринок — споживчі тов. машини рільні.

Волод. Леось, ринок — спож. товари.

Микола Кучинський — споживчі тов.

Анатоль Заліпський, вул. Сокола — споживчі товари.

Микола Туркевич, вул. св. Миколая — мішані товари.

Микола Чучман, вул. св. Миколая — мішані товари.

Емілія Кучинська — мішані товари.

Марія Жовтанецька — масарня.

Анна Білецька — масарня.

Волод. Демедчук — оліяря.

Вербляни:

Євген Оврам — мішані товари.

Гумніська:

Іван Ясків — мішані товари.

Журатин:

Паранька Романів — мішані товари.

Яблонівка:

Мирон Парубочний — мішані товари.

Кізілів:

Волод. Парубчишин — міш. товари і пром. молочар.

Ріпнів:

Василь Боднар — мішані товари.

Полонична:

Петро Бойко — мішані товари.

Добротвір:

Петро Хімка — мішані товари.

Іван Скіпчак — мішані товари.

24) КОЛОМИЯ МІСТО

В. Робака спадкоємці — товари спож.

Мих. Фляк — спож. товари.

Антін Микитин — спож. товари.

Йосифа Рудницька — спож. товари.

Олена Сарабай — спож. товари.

Іван Будинчук — спож. товари.

Никола А. Тофан — спож. товари.

Осип Кузьма — книгарня і папери.

Мих. Бойчук — друкарня.

»Сова« Н. Федів — друкарня.

»Гігієна« Іванна Бабюкова — харчівня.

»Рекорд« Мик. Ковалюк — видавництво.

Іван Війтенко, вул. Тарнавського 117

— торг. збіжжам.

Дир. Гр. Попович (»Нар. Торговля«) — споживчі товари.

Волод. Дорковський — спож. товари.

КОЛОМИЯ ПОВІТ

Жукотин:

Іван Війтенко — міш. товари і молочар. промисл.

Дм. Нінювський — оліярня.

Ліски:

Дмитро Савчук — міш. тов. і мол. пр.

Коршів:

Рудольф Ракшинський — міш. товари.

25) КОПИЧИНЦІ МІСТО

Михайло Черниш — масарня.

Дмитро Момотюк — масарня.

Леонтина Обертинська — масарня.

Іван Турман — мішані товари.

Мик. Гречка — міш. товари.

Іван Росалович — ресторан.

КОПИЧИНЦІ ПОВІТ

Шидлівці:

Пилип Стахів — міш. тов. і трафіка.

Олімп Дубінський — міш. товари.

Пилип Холоднюк — млин.

Зелена:

Йосиф Безеців — міш. товари.

Боссири:

Мих. Скоробогач і спілка — моторовий млин.

Коцюбинчики:

Василь Глушка — міш. тов., шкіра.

Дм. Меліянчук — масарня.

Сокиринці:

Петро Слободян — білоскірництво.

Гусятин:

Тома Гомотюк — споживчі товари.

Тома Галунка — спож. товари.

Василь Желіховський — фабрика дахівок.

Евстах Білоус — обув. шкіра.

Осип Кашута — обув. шкіра.

Жабинці:

Павло Волошин — мішані товари.

26) КОСІВ МІСТО

Йосиф Приймак — споживчі товари.

Василь Когутяк — спож. товари.

Лука Кальба — спож. товари.

Йосиф Романів — спож. товари.

Волод. Когутяк — масарня.

Роман Приймак — масарня.

Іван Сорохан — масарня.

Богдан Никорак — трафіка

Василь Близнюк — трафіка.

Дир. Михайло Горбовий »Гуцульщина«
— фабрика килимів.

Юрко Романів — фабрика килимів.

Михайло Куриленко »Гуцульське Ми-
стечтво« — фабрика килимів.

Мих. Боечко — масарня.

КОСІВ ПОВІТ

Москалівка:

Василь Балагурак — мішані товари.

Василь Крижанюк — міш. товари.

Василь Кошак — міш. товари.

Василь Мартинюк — міш. товари.

Никола Матійчак — міш. товари.

Мих. Кіячук — вироби ліжників.

Ілько Балагурак — килимкар. пром.

Никола Мартинюк — торг. овочів.

Город:

Іван Шведюк — торг. деревом.

Жабє:

Дмитро Петрашук — млин-тартак.

Юрій Шкрібляк — млин.

Григор Вндік — масарня.

Рожнів:

Федір Будзуч — цегольня.

Никола Гушуг — мішані товари.

Лесь Стернюк — міш. товари.

Федір Строїч — міш. товари.

Денис Гойванюк — молоч. промисл.

Юрко Строїч — опалове дерево.

Андрій Дибень — млин.

Антін с. Юрка Радич — млин.

Никола Грицюк — мішані товари.

Гринява:

Анна Курендаш — мішані товари.

Кути:

Никола Малий — мішані товари.

Черганівка:

Душук Н. — мішані товари.

Шешори:

Никола Якібчук — мішані товари.

27) ЛІСКО ПОВІТ

Лукавиця:

Григор Томцьо — ресторан. товари
споживчі.

Катерина Балух — мішані товари.

Лукове:

Олека Ярошак — молоч. промисл.

Юлія Ваверчак — мішані товари.

Олека Іванісік — мішані товари.

Петро Панчишин — торг. безрогами
і худобою.

Іван Ярошак — вироби меблярські.

Середниця:

Стефан Ярчак-Бальо — мішані тов.

Іван Малехівський-Чурило — міш. тов.

28) ЛЮБАЧІВ МІСТО

Никола Козорис — спож. товари.

Василь Кравс — спож. товари.

Семен Мудрецький — вудженняни.

ЛЮБАЧІВ ПОВІТ

Диків Старий:

Василь Кузик — молочар. промисл.

Залуже:

Юрко Кузик — мішані товари.

29) ЛУЦЬК МІСТО

«Меркур», вул. Ягайлонська 21 —
торг. посередництво.

ЛУЦЬК ПОВІТ**Суськ:**

Микола Балдинський — міш. товари.
і трафіка.

Велика Осниця:

Федот Чміль — оліяря.

Кремянець місто

Лука Бакун — споживчі товари.

30) МОСТИСЬКА МІСТО

Степан Гусаковський — масарня.
Теофіл Гусаковський — масарня.
Іван Мишинський — масарня.
Казимир Дигалевич — пекарня.

МОСТИСЬКА ПОВІТ**Судова Вишня:**

Остан Макаруха — спож. товари.
Петро Данилик — спож. товари і про-
даж горівок і пива.

Микола Качмарик — спож. товари.

Петронеля Носата — спож. товари.

Микола Іванко — спож. тов.

Осип Іванко — спож. товари.

Іван Шот — спож. товари.

Лев Іванко — масарські вироби.

Мар'ян Іванко — масар. вир.

Омелян Добрянський — масар. вир.

Степан Душинський — масар. вир.

Пакоість:

Іван Кметь — мішані товари.

Чишки:

Волод. Ходачок — мішані товари.

Буховичі:

Яцко Сениця — мішані товари.

Іван Макар — вироби возів.

Йосиф Голавин — вир. возів.

Волошків:

Іван Садловський — мішані товари.

Залісс:

Степан Маленюк — мішані товари.

Семен Торкопак — міш. тов.

Іван Зінюк — млин.

Петро Данилевич — млин.

Тулиголови:

Іван Малець — мішані товари.

Гусаків:

Григор Будзінський — масарня.

Василь Голейко — масарня.

Петрусик Н. — масарня.

Пошівняк Н. — ресторан.

Золотковичі:

Петро Галавін — мішані товари.

Старява:

Іван Жук — мішані товари.

Сокіле:

Михайло Гридовий — мішані товари.

Хдиплі:

Микола Писько — міш. тов.

Чернева:

Волод. Антоник — міш. тов.

31) НАДВІРНА МІСТО

Василь Свиц — готель - ресторан -
споживчі товари.

Іван Свиц - Пнівє — спож. тов.

Гавриіл Луців, вул. Станіславівська —
вудження.

Михайло Демянчук, в. Станіславівська
17 — мануфактура.

Юліян Марцінковський, вул. Підсудеко-
го — вудження.

Анна Слюсарчук — вудження.

Магдалена Миколайчук — вудження.

Никола Луців — вудження.

Григор Партика — вироби цукорняй.

Іван — Євген. Павлусевич — ресторан -
папери.

Еміліян Штуняк — спож. товари.

Емілія Буній — вуджен. - масарня.

Никола Демянчук — вуджен. - масарня.

Евстах Кабаровський — вудж. - мас.

Дмитро Гроденко — торг. цвітами

і городовина.

Гавриіл Миколайчук — торг. цвітами
і городовина.

Іван Гринішак — склад домовни.

Теодор Дунець — трафіка — вуджен.

НАДВІРНА ПОВІТ**Порище:**

Іван Федак — міш. товари, трафіка.

Дм. Андрусак — міш. тов., трафіка.

Ник. Костик — міш. тов. і молочар.
промисл.

Солотвина:

Волод. Соболевський — вл. цегольні

Іван Микулук — вл. млина і тартаку.

Петро Мушкевич — піднаємн. млина
і тартаку.

Теодор Себунчак — вуджен. рестор.

Мих. Паневчик — масарня.

Анна Кузника — масарня.

Юстина Венгерчукова — масарня.

Еміліян Теодорович — конікар. вир.

Петро Майхрович — вл. млина і тарт.

Заріче:

Катерина Клеменсова — міш. товари.

Яків Годованець — міш. тов.

Фишків:

Степан с. Івана Береза — вл. млина.

Назавізів:

Михайло с. Николі Мишук — міш. тов.

Никола с. Григорія Іващук — міш. тов.

Раковець:

Антін Яцив — молочар. промисл.

Василь Вінтоняк — вл. млина.

Кривець:

Василь Бойчук — міш. тов. — молоч. промисл.

Багрівка:

Іван Блискун — мішані товари.

Т. Савин — виріб решет і сит.

Яблінка:

Василь Стефанців — молоч. промисл.

Луква (Прислуп):

Василь Н. — мішані товари.

Яремчук Н. — молочар. промисл.

Майдан:

Роман Зіняк — вуджен. — ресторан.

Якубчинський — мішані товари.

Кость Якубчинський — ресторан.

Осин Венгерчук — масарня.

Заріче:

Василь Різник — мішані товари.

Дзвиняч:

Дм. Степаняк — міш. тів. і мол. пром.

Космач:

Юрко Глубицький — молоч. промисл.

Маркова:

Дм. Маруневич — мішані товари.

Манява:

Дмитро Струтинський — міш. тов.

Кричка:

Марійка Балагутраківна — мол. пром.

Росільна:

Коваль — ресторан, міш. тов., вудж.

Антонина Писарчук — міш. тов. — молочар. пром.

Кривець:

Степан Сливочський — вл. млина.

Саджавка:

Василь с. Олексі Андрушко — міш. тов. — годівля риб.

Дмитро с. Івана Кузьмин — міш. тов.

і молочарня.

Красна:

Василь Турчанський — спож. товари.

Іван Лозяк — спож. тов.

Мих. Нагорняк — спож. тов.

Битків:

Стефан Грегораш — ресторан.

Юрій Йосипенко — молоч. промисл.

Дм. Угера — масарня.

Делятин:

Іван Гаркавий — мішані товари.

Дора:

Констант. Малинович — міш. тов.

Зелена:

Іван Яремич — ресторан.

Зелена-Зелениця:

Михайло Останюк — мішані товари.

Камінна:

Іван Данилюк — мішані товари.

Мик. Перегінчук — міш. тов.

Майдан середн.:

Ілько Козюк — міш. товари.

Микуличин Ділок:

Юрій Угрии — ресторан.

Пасічна:

Кость Алексевич — ресторан, міш. тов.

Василь Покотило — міш. тов.

Іван Лапчук — міш. тов.

Татарів:

Василь Малкуш — мішані тов.

Ямна:

Дмитро Довбняк — мішані тов.

Стримба:

Дм. Стасюк — масарня.

Піве:

Буній Стефан — мішані тов.

Кізії Дмитро — міш. тов.

Молодьків:

Бойчук Н. — мішані тов.

Зелена присілок:

Петро Кушнірук — полотно — шкіра.

Рафайлова:

Олекс. Смерчук — мішані товари і ресторан.

32) ПІДГАЙЦІ МІСТО

Міс. Ольга Бобяківна — дрогерія.

Григор Бобяк — продукти різні й лічничі села.

Осин Ткачук — ресторан.

Іван Головінський — ресторан.

Михайло Ремізовський — мануфактура

Михайло Кучма — трафіка.

Іван Овсіпенський — гурт. солі

і трафіка.

Андрій Боднар — мішані товари.

ПІДГАЙЦІ ПОВІТ**Галич к. Підгайців:**

Мих. Корчан — мішані товари.

Старе місто:

Гринько Гуньчак — мішані тов.

Горожанна:

Василь Воробець — мішані тов.

Боків:

Мих. Когут — мішані тов.

Вага:

Гринь Стецьмах — мішані тов.

Гнильче:

Мих. Телішук — мішані тов.

Зарваниця:

Іван Качаровський — мішані тов.

Маркова:

Павло Сиваник — мішані тов.

Божикив:

Олекса Тяжкий — мішані тов.

Вербів:

Іван Ломчак — мішані тов.

Мужилів:

Олесь Душак — мішані тов.

Боків:

Мих. Сміх — мішані тов.

Никола Чопей — міш. тов.

Мих. Боліновський — міш. тов.

Зузаливка:

Н. Кифор — мішані тов.

Сільце:

Василь Колодинський — міш. тов.

33) ПЕРЕМИШЛЬ МІСТО»Мануфактура« Е. Ф. Борис, ринок 2.
мануфактура.Теодор Борис, ринок 2 — фарби, на-
сіння.Марія Борисова, ринок 2 — фарби,
насіння.Волод. Борис, ринок 2 — фарби, нас.
Онуфер Крижановський, вул. Висока 8
— годинники.Дир. »Доставка« Волод. Курцеба, вул.
Далека 5 — церковні річі.Осип Ярославич, вул. Дворського 5 —
споживчі товари.Никола Крисько, ринок 4 — спож. тов.
Яків Попель, вул. Францішканська 6.
— мануфактура.Волод. Ярославич, вул. Дворського 5.
— молочарня.Корнило Ярославич, вул. Перекопана —
споживчі товари.Іван Дучинський, вул. Гімназіальна 2
— електротехн. приладдя.Іван Олешко, вул. Красінських 8. —
споживчі товари.Павло Заблоцький, в. Грунвальдзка 39.
споживчі товари.Павло Ганкевич, вул. Міцкевича 89. —
споживчі товари.Теодор Яків, вул. Церковна 12 —
споживчі товари.Іван Рончковський, в. Красінського 43.
споживчі товари.Петро Марко, вул. Федеркевича 6. —
споживчі товари.Стефан Павлик, вул. 3. мая 29 —
споживчі товари.Сергій Клія, вул. Борельовського 34.
споживчі товари.Тадей Рончковський, вул. Баторого —
споживчі товари.Іван Хомінський, в. Грунвальдзка 110
споживчі товари.Казимир Магур, вул. Барська 12 —
споживчі товари.Волод. Доротяк, вул. Івашкевича 16 —
споживчі товари.Павло Дацько, вул. Коровницька —
споживчі товари.Павло Баньківський, в. Міцкевича 80 —
споживчі товари.Олекса Повх, вул. Бушковичі —
споживчі товари.Григор Колодій, вул. Бушковичі —
споживчі товари.Мих. Невала, вул. Дворського 71. —
споживчі товари.Стефан Фок, вул. Борельовського 5 —
масарня і вудження.Мих. Смолинський, в. Красінського 93
масарня і вудження.Іван Щурко, вул. Винна гора —
масарня і вудження.Микола Козак, вул. Саноцька —
масарня і вудження.Михайло Кінаш, в. Рибний Пляч —
масарня і вудження.Тадей Щурко, пл. Консисторії —
масарня і вудження.Антін Пирожинський, в. Татарська —
масарня і вудження.Йосиф Пирожинський, вул. Підвалє —
масарня і вудження.Олександр Кіриляк, вул. 3. мая 29 —
масарня і вудження.Дигдалевич Н., вул. Дворського 54 —
масарня і вудження.Іван Гоцько, вул. Коперника —
масарня і вудження.Михайло Лавецкий, вул. Вовче —
масарня і вудження.Мик. Заразка, вул. Барська 3 — цу-
коряні вироби.Петро Мякий, вул. Францішканська —
молочарня.Інж. Іван Скоропада, дир. »Маслосою-
зу« — набіл.Евстах Мельничин, вул. Грунвальдзка
39 — вуголь, дерево.

Тома Машкевич, вул. Владиче — обув.

Йосиф Федак, вул. Міцкевича 55 —
вл. пекарні.Іван Мельник, вул. Мінша — фризёр
підприємство.Дигдалевич І., вул. Саноцька — вд
пекарні.

Стеф. Дах, в. Торговиця — ресторан.

Мих. Кузишин, пл. на Брамі 2 —
ресторан.Андрій Касян, вул. Дворського 16 —
вл. пекарні.Йосиф Леччик, вул. Костюшка 7. —
ресторан.

Волод. Лєнчинк, вул. Костюшка 7. —
цукри — вода содова.
Іван Цибульський, пл. на Брамі —
кіоск, трафіка, часописи.
Михайло Садовий, пл. на Брамі, —
кіоск, трафіка, часописи.

ПЕРЕМИШЛЬ ПОВІТ

Буців:

Іван Паук — мішані товари.

Заболотці:

Іван Коваль — міш. товари.

Мих. Ісцко — міш. тов.

Лагодів:

Мих. с. Михайлини Вольний — масарня

Тимко Макар — масарня.

Боршевичі:

Яків Скрипчук і Ска — спіл. млина.

Нижанковичі:

Станіслав Смішкевич — спіл. млина.

Северин Смішкевич — спіл. млина.

Циків:

Іван Гнатовський — спож. товар

і дахівкарня.

Риботичі:

Никола Соломаха — мішані товари.

Вишатиці:

Дмитро Кулик — млянки до збіжжя
вироб.

Поповичі:

Іван Станішевський — мішані тов.

Валява:

Стефан Коморівський — підн. млина.

Дисівці:

Олекс. Матичак — фабрика дахівок
і виробів цементових.

34) ПЕРЕМИШЛЯНИ ПОВ.

Гляняни:

Мих. Хамула — фабрика килимів.

Галаз Волод. — фабрика килимів.

Теодор Ладичка — фабрика килимів.

Василь Дуліба — фабрика килимів.

Замісте:

Теодор Федоришин — фабрика килимів.

Станимир:

Никола Гуменний — мішані товари.

Дунаїв:

Осип Іванчишин — масарня.

35) ПЕРЕВОРСЬК МІСТО

Михайло Преторіус і ска — спож.
товари.

ПЕРЕВОРСЬК ПОВІТ

Мірошин:

Іван Сурмяк — споживчі товари.

36) РОГАТИН МІСТО

Катря Пилатова — галanterія.

»Нар. Торговля« — споживчі товари.

Осип Замошак — спож. тов.

Семен Гриниш — спож. тов.

Василь Пиріг — спож. тов.

Євстах Цок — спож. тов.

Іван Криворучка — масарня.

Волод. Польовий — масарня.

Волод. Гнида — галanterія.

Анна Гнидова — жіночі капелюхи
(модистка).

Мих. Нагірняк — рілничі машини.

Волод. Бойчук (спіл.) — ресторан

— вудженини.

Мих. Пришляк (управ.) — ресторан

— цукорня.

Олекса Гальтомен — опал.

Карло Пясецький — папери — шкільне
приладдя.

РОГАТИН ПОВІТ

Черче:

»Живець Черче« спілка з о. п. —
живець.

»Моторовий Млин« — млин.

Дм. Гладун — мішані товари.

Гринько Дармиць — вироб. господар.
знаряддя.

Іван Чолій — виріб гіпсу.

Насташин:

Павло Римарчук — мішані товари.

Мих. Мачинський — міш. товари.

Яблонів:

Кость Шанюх — торг. збіжжам, набіл,
безрогами.

Никола Чуловський, — торг. збіжжам,
набіл — безрогами.

Добринів:

Олекса Олексиниш — міш. тов.

Іван Долішний — вл. млина.

Василь Заставний — вл. ванярки.

Волод. Чоловський — масарня, торг.
безрогами.

Любша:

Василь Телішевський — міш. товари.

Степан Головацький — виріб овоч.
мармоляди.

Виспа:

Лев Демчишин — вир. овоч. мармоляди.

Фрага:

Іван Телішевський — вир. ов. марм.

Мелна:

Василь Кулик — мішані товари.

Іван Кулик — вл. млина.

Мелна (Березівка):

Василь Тичківський — вл. млина.

Бурштин:

Микола Коцан — спож. товари.

Степан Процик — спож. тов.
 Дм. Николайко — масарня.
 Осип Копчинський — масарня.
 Антін Москвітін — масарня.
 Дм. Баюла — алябастрові вироби.
 Микола Терешків — вл. пекарні.
 Мих. Литвинюк — виріб сит і решет.

Чагрів:

Семко Мушастий — міш. товари.
 Семко Федороцько — міш. тов.

37.) РАВА РУСЬКА МІСТО

Микола син Федя Горечій — ресторан
 Павло Култа — ресторан.
 Осип Воробець — ресторан.

РАВА РУСЬКА ПОВІТ

Угнів:

Дорожинський — вл. млина.
 Алекс. Микулович (спільн.) — торг.
 безрогами — масарня.
 Семен Салюк — торг. безр., масарня.
 Мих. Дорош (спільн.) — ресторан.
 Теодор Кондратович — спос. варет.
 Теодор Дм. Шустикевич — торг. безр.
 Іван Рубінович — виправа шкір —
 виріб обуви.

Белзець:

Лука Бритва — мішані товари.

Вільці-вербицькі:

Андрій Гіль — мішані товари.

38) РУДКИ МІСТО

Ярослав Посівнич (спільн.) — пекарня

РУДКИ ПОВІТ

Купновичі:

Ілля Децик — мішані товари.

Розджаловичі:

Лев Рондяк — мішані товари.

Колбасевичі:

Осип Смішкевич — вл. млина.

Хишевичі:

Гавр. Марціян — міш. товари.

Олекса Лопадчак — молоч. промисл.

Купновичі старі:

Петро Томашівський — міш. товари.

39) РІВНЕ ПОВІТ

Зелізня:

Д. Поліщук — міш. тов. — графіка.

Дятковичі:

О. Степанюк — вл. парового млина.

40) САМБІР ПОВІТ

Дмитро Ручка Кульчицький — антик.
 Степан Хомяк «Залізний Базар» —
 залізні товари.

Іван Гербацьо, Ринок — цукорня

Павло Юрчакевич, Ринок — галантерія
 Василь Дуда, вул. Конарського —
 масарня.

Іван Сабат, вул. Коперника — торг.
 шутром.

Дир. Онуфрій Трач «Ризниця» — ма-
 нуфактура, церковні річі.

Василь Коцюба, Ринок — харчівня.

САМБІР ПОВІТ

Містковичі:

Сенько Муха — спільн. млина.
 Михайло Парашак — спільн. млина.
 Данило с. Стефана Конюк, сп. млина.
 Михайло Куділь — спільн. млина.

Городовичі:

Онуфрій Галевич — мішані товари.

Посада Хирівська:

Іван Мандзюк — мішані товари.

Сушниця вел.:

Іван Капраль — мішані товари.

Дубляни:

Лука Юрків — мішані товари.

41) СТАРИЙ САМБІР ПОВІТ

Хирів:

Осип Гащак — вишник.
 Мих. Макульський, вул. Підсудського —
 мішані товари.
 Ангела Підкулева — міш. тов.
 Мих. Чуквінський — масарня.

Смільниця:

Петро Коченаш — мішані товари.

42) НОВИЙ САНЧ ПОВІТ

Чирка:

Петро Папач — мішані товари.

Королева руська:

Мих. Гербут — міш. тов.

Поляна:

П. Полянський — міш. товари.

Фльоринка:

Григор Кохан — міш. тов.

43) СКАЛАТ МІСТО

Ілько Демянчук — масарня, вудження
 Мих. Омеляновський — масарня,
 вудження.

Іван Малицький — торг. набілом.

СКАЛАТ ПОВІТ

Підволочиська:

Йосиф Гуйда — масарня, вудження
 Марія Щурова — масарня, вудження
 Семен Білик — масарня, вудження
 Іван Коломисль — масарня, вудження
 Павліна Ільницька — спож. товари.
 Роман Навроцький — будів. матеріял.

Йосиф Ковальчук — торг. скірою.

Буцики:

Антін Гудима — торг. безрогами.

Волод. Камінський — торг. безрог.

Кіндрат Полів — торг. безрог.

Мих. Свідер — торг. безрог.

Степан Дрань — торг. кіньми.

Богданівка:

І. Сеник — мішані товари.

І. Бомба — мішані товари.

Задришівка:

Мих. Захарків — вудженни.

Ілько Цимбаліста — вудженни.

Вікно к. Грималова:

Петро Антонішин — вл. млина.

Евстах Антонішин — вл. млина.

Василь Малачинський — килимкарський промисл.

Роман Данилюк — килимк. пром.

Андрій Турик — килимкар. пром.

Староміщани:

Ів. Покотило — вл. млина.

Теодор Наконечний — масарня.

Дорофіївка:

Мих. Яловий — вл. млина.

Іванівка:

Андрій Лукасевич — вл. млина.

Коноп. Заяць — мішані товари.

44) СНЯТИН МІСТО

Дир. Адам Гонтар «Народна Торговля»
— споживчі товари.

Стеф. Мironюк — споживчі товари.

СНЯТИН ПОВІТ

Кулачин:

Дмитро Кушницький — мішані тов.

Потічок:

Іван Зубрин — міш. тов.

Завалє:

Дмитро Семака — міш. тов.

Залуче:

Петро Чиборах — міш. тов.

Василь Голян — міш. тов.

Княже:

Никола Данилюк — міш. тов.

Стецева:

Іван Кривенчук — міш. тов.

Касіян Загарук — міш. тов.

Стефан Верига — міш. тов.

Видинів:

Петро Костянюк — міш. тов.

Семен Максимюк — міш. тов.

Підвисоке:

Н. Василюк — міш. тов.

Усте:

Дмитро Ронєка — міш. тов.

Стецівка:

Ілаш Ткачик — міш. тов.

Дрогошимів:

Никола Чичул — міш. тов.

Василь Лисюк — міш. тов.

Кулачин:

Василь Кушнірик — міш. тов.

Джурів:

Степан с. Федора Семань — міш. тов.

Анна Семань — міш. тов.

Стефан с. Андрія Семань — міш. тов.

і ресторан.

Заболотів:

Іван Палажинський — міш. товари.

Тростянець:

Анна Гаврилан — килимкар. пром.

Тимофій Волошинюк — міш. товари.

Ілнці:

Федір Бойчук — мішані товари.

Смолтє:

Юрко Лаю — міш. тов.

Княже:

Грицько Курилюк — мішані товари.

Борщів:

Петро Кіндзерський — міш. тов.

Волошин Н. — мішані тов.

Попельники:

Дмитро Колотило — міш. тов.

Хлібчин пільний:

Дмитро Селезінка — міш. тов.

Хлібчин:

Прокіп Максимюк — міш. тов.

Юрко Семенчук — міш. тов.

Василь Семенюк — молоч. промисл.

45) СОКАЛЬ МІСТО

Семен Сенів — спож. товари.

Андрій Ніткевич — спож. тов.

Андрій Хмара, Забуже — спож. тов.

Блащук Н., Забуже — спож. тов.

Микола Козара, Поториця — спож. товари.

Іван Натиньчук, Хоробрів — спож. товари.

Іван Самсон — ресторан.

Яків Ніткевич — ресторан.

Евген Томчак — залізні товари.

Іван Бабєський — залізні товари.

Марія Жеребецька — вл. пекарні.

Мих. Макаруха — вл. пекарні.

Евген Смішко — вл. млина.

СОКАЛЬ ПОВІТ

Кристинопіль:

Мирон Полішка — споживчі товари.

Белз:

Осип Гембарівський — спож. тов.

Яків Боднар — спож. тов.

Ілля Собчук — масарня.

Волод. Мацькевич — масарня.

46) СТАНИСЛАВІВ МІСТО

- Кость Бородайкевич, в. Голуховсько-го 50 — споживчі товари.
- Филип Бермес, в. Новий Світ 38 — споживчі товари.
- Дир. Дм. Висоцький »Нар. Торговля« — споживчі товари.
- Микола Книгиницький, в. Колійова 39, споживчі товари.
- Теодор Нарожняк, в. Голуховського — споживчі товари.
- Петро Підлуський, в. Сапїжинська 181 споживчі товари.
- Іван Петраш, вул. Шевченка 21 — споживчі товари.
- Семань Серишак, в. Болчинецька 80 — споживчі товари.
- Евген Тютюнник, управитель »Нар. Торговлі«, Ринок 23 — спож. тов.
- Іван Масний, в. 3-го мая 40 — торг овочами.
- «Степан Будз, вул. Голуховського 12 — торг. овочами.
- Йосиф Виницький, вул. Смірадско-го 6 — вл. пекарні.
- Микола Гіряк »Священнича Поміч«, вул. Липова 1 — церковні річі.
- Федір Жаровський »Універзум«, вул. Голуховського — забавки, папери.
- Юрко Сенишин »Фарбодь«, в. Сапїжин-ська 11 — косметика — фарби.
- «Северин Сігурович, в. Третього Мая 1 — порцеляна, шкло, начиння.
- Василь Сокологорський, в. Собіського 11 — обув.
- Павло Трач, в. Липова 1 — обув.
- Григор Тиндик, в. Третього Мая 2 — шкільні приладдя, папери.
- Осип Хома, в. Сапїжинська — ресторан
- Яків Циганик, в. Третього Мая — ресторан.
- Дир. Роман Шевчук »Нар. Базар«, вул. Собіського 16 — книгарня, папери
- Петро Самоверський »Шкільна Поміч«, вул. Липова 1 — книгарня.

СТАНІСЛАВІВ ПОВІТ

Богородчани:

- Лука Підлуський — ресторан-вуджен.
- Юрій Посипанко — спож. тов., галєнт.
- Волод. Крицун — набіл.
- Петро Чопак — годинникар.
- Іван Петраш — кушнірські вироби
- Осип Ернест — кушнірські вироби.
- Андрій Крицун — кушнірські вироби.
- Микола с. Йосифа — спож. тов.
- Семен Концур — спож. тов.
- Йосиф Петраш — спож. товари.

Колодіївка:

- Федь Дячшин — мішані товари.

Добровляни:

- Василь Возний — міш. тов.
- Василь Щербак — трафіка.

Загвїздь:

- Юліан Пилипчук — мішані товари.
- Іван с. Гната Стрільців — міш. тов.
- Степан с. Павла Стрільців — міш. т.
- Когутяк — масарня.

Горохолина:

- Михайло Мацюк — набіл.
- Никола с. Федя Мацюк — вироби возів
- Семен с. Федора Мацюк — вир. возів.

Дорогів:

- Юрко Воронка — мішані товари.
- Павло Сенечко — мішані тов.
- Влітон Футерко — міш. тов.
- Гнат Бабій — міш. тов. — молочар. промисл.
- Онуфер Курилів — міш. тов. — мол. промисл.

Дорогів — Гребля:

- Федь Курилів — міш. тов. — молоч. промисл.

Залуква:

- Андрій Терпиляк — шкілька дерев і яринні городи.

Галич:

- Теоділь Янович — спож. товари.
- Омелян Скrentович — ресторан.
- Іван Бат — масарня

47) СТРИЙ МІСТО

- Дир. Михайло Рак »Нар. Торговля«, Ринок — споживчі товари.
- Антоніна Горалевич — спож. тов.
- Филип Грушак — спож. тов.
- Іван Івашків, в. Івашкевича — спож. товари.
- Василь Дякович, в. Дрогобицька — споживчі товари.
- Кароліна Старовецька — спож. тов.
- Павло Возьнюк — спож. товари.
- Осип Дириль — спож. тов.
- Кароліна Осецька, в. Помірки — спож. тов.
- Андрій Камінський, в. Міцкевіча — споживчі товари.
- Марія Угринова — молочарня.
- Юрко Гарасимук, в. 3. Мая — вуджен.
- Михайло Іванус — вудж., масарня.
- Петро Гутнікевич — вудж., масарня.
- Осип Смык — вудж., масарня.
- Ю. і С. Логинські — вудж., масарня.
- Волод. Яцкевич — вудж., масарня.
- Мих. Пиць — вудж., масарня.
- Бронислав Пиць — вудж., масарня.
- Волод. Пиць — вудж., масарня.
- Іван Дмитречко — вудж., масарня.
- Волод. Кравчук — склад і робіття **обувя.**

Роман Дзюбак — скл. і роб. обуви.
 Іван Держко — вл. пекарні.
 Пилип Борис, Ринок — галіятерія.
 Іван Жаяківський — електротехн. приладдя.
 Антін Воцак — склад рам, образів і переплетня.
 Семея Іванків — текст. тов. і килими.
 Михайло Левицький, в. Болехівська — ресторан.
 Д. і В. Іваш — ресторан.
 Степан Войтановський — ресторан.
 Данило Думинець — овочі.
 Іван Яблонський — торг. коміс. старини.

СТРИЙ ПОВІТ

Сколе:

Мих. Бумба «Гігієна» — цукорня і молочарня та різьбарські виробн.
 Василь Роїк — овочарня.
 Савин Івасіків — масарня.
 Никола Івасіків — масарня.
 Іван Кутковський — масарня.
 Осип Цогла — масарня.
 Стефан Цогла — масарня.
 Ярослав Тилень — масарня.

Гребенів:

Олекса Кінані — мішані товари.
 Спілка «Опір» — міш. тов.
 Дмитро Савчин — міш. тов.

Коростів:

Олекса Бажан — міш. тов.
 Олекса Мадяр — міш. тов.

Рожанка:

Ілько Корняевич — міш. тов.

Орава:

Олекса Ориняк — трафіка

Славсько:

Микола Крук — міш. тов.

Синевідсько нижнє:

Гриць Михайлишин — міш. тов.

Синевідсько вижнє:

Олекса Цьмоць — міш. тов.
 Дмитро Цьмоць — міш. тов.
 Коваль — мішані товари.
 Кавка — мішані товари.

Стинева вижна:

Прокіп Васялик — міш. тов.
 Гриць Галелюк — міш. тов.
 Микита Коваль — міш. тов.
 Іван Гавриляк — млин.

Братківці:

Ольга Янів — килимарня.
 Юрко Купранець — мішані товари.
 Іван Хруньовський — міш. тов.
 Андрій Сушак — міш. тов.

Урич:

Василь Пехів — млин і тартак.

Дідушиці вел.:

Андрій Кравчик — міш. тов.

Михайло Пак — міш. тов.

Стефан Татарин — міш. товари.

Стахова Воля к. Гребенова:

Роман Терлецький — пенсіонат — літнисько.

Зелемянка:

«Живець» Шматери — живець — літнисько.

Добряни:

Василь Мазелко — мішані товари.

Підгірці:

Іван Панас — міш. товари.

Угерсько:

Королишин — міш. тов.

Лисовичі:

Мих. Форкуци — міш. тов.

Тухля:

Іван Гаїнець — тартак.

48) СЯНІК ПОВІТ

Щавне:

Мих. Сухоставський — міш. товари.

49) ТЕРЕБОВЛЯ МІСТО

Яків Галанджій — мануфактура.

Волод. Старик — мануфактура.

Іван Скоморовський — книгарня і папери.

Теодор Благітка — вудженини.

Іван Заставний — галіятерія.

Анна Благіткова — вудженини.

Анна Галовська — галіятерія.

Софія Романишин — склад меблів.

Волод. Скоморівський — склад меблів.

Галанджій — склад шкіри.

Сороцький — склад шкіри.

В. Тимків — мануфактура.

Т. Куликовський — мануфактура.

Гумницький — споживчі товари.

Петро Рибак — спож. тов.

50) ТЕРНОПІЛЬ МІСТО

Дир. Микола Турин «Нар. Торговля» — споживчі товари.

Теодор Дяків, вул. Валова — спож. товари.

Партерій Яремович, в. Островського 25 — вудженини.

Тит Яремович, в. Міцкевича 16 — вудженини.

Іван Майка, вул. Старий Ринок — вудженини.

Петро Майка, вул. Старий Ринок — вудженини.

Василь Майка, вул. Валова — вудженини.

Ксавер Грацина, вул. Глибока —
вудженни.
Гриць Перцишин, пл. Казимирівська —
вудженни.
Іван Дмитровський, в. Широка —
ресторан.
Микола Щурко, упр. »Достави« —
церковні річі.
Степан Гриценко — церковні річі.
Мих. Фуке, в. Міцкевича — ресторан
Мих. Абрамчук, в. Міцкевича —
ресторан.
Дир. Др. Степан Чумак »Будучність« —
книгарня і фабрика паперців і ту-
ток »Калина«.
Дир. Волод. Чубатий »Будова Церкви«
— книгарня і папери.
Петро Борух, в. Островского 5 —
книгарня і папери.
Яків Чорний, вул. Тарнавского 54 —
книгарня і папери.
Лукіян Кузьмович, вул. Пунгерта 16 —
книгарня і папери.
Микола Гусек, в. Островского 5 —
книгарня і папери.

ТЕРНОПІЛЬ ПОВІТ

Ступки:

Мих. Вовк — масарня.

Романівка:

Іван Дідух — мішані товари.

Микулинці:

Кость Абрагамовський — міш. тов.

Василь Цибульський — міш. тов.

51) ТОВМАЧ ПОВІТ

Гринівці:

Мих. Лукіянів — міш. тов.

52) ТУРКА н/Стр. МІСТО

Семен Волянєць — спож. товари.

Ник. Лозинський — спож. товари.

Іван Ільницький — трафіка.

Станисл. Турський — ресторан.

Григор Щипко — ресторан.

ТУРКА н/Стр. ПОВІТ

Хашів:

Софрон Гринків — мішані товари
і шкіра.

Стефан Васильків — мішані товари.

Волче:

Мих. Сєв'єв — міш. товари.

Дзвиняч горішний:

Луць Морикін — млин і тартак.

Мих. Лисич — млин і тартак.

Ільник:

Василь Кричківський — міш. тов.

Розлуч:

Лесь Гречканіч — міш. товари.

Соколини:

Микола Марців — міш. товари.

Явора:

Олекса Літинський — міш. товари.

53) ЯВОРІВ МІСТО

Волод. Пар — вл. млина

Маріян Бутин — спож. тов.

Гуралевич — масарня.

ЯВОРІВ ПОВІТ

Курники:

Мих. Гасюк — міш. тов.

Павло Верхола — торг. кіньми.

54) ЯРОСЛАВ МІСТО

Петро Паньків — спож. тов.

Дмитро Шаваринський — спож. тов.

Мих. Слота — спож. тов.

Христя Слівинська — спож. тов.

Манковська — спож. тов.

Іван Преторіус — пекарня і млин.

Мих. Корнат — пекарня

Волод. Козлович — пекарня.

Семен Корпат — пекарня.

Стефан Регізонт — цукор. виробн.

Осип Пишник — цукорня.

Андр. і Марія Підгірські — вудженни

Антін Левкович — вудженни.

ЯРОСЛАВ ПОВІТ

Боратин:

Марко Суровський — міш. тов.

Юрій Мляк — міш. тов.

Добковичі:

Євстах Іванський — міш. тов.

55) ГРИБІВ ПОВІТ

Богуша:

Стефан Олесевич — трафіка

56) ЧОРТКІВ МІСТО

Волод. Маланчук — вул. Колійова 50.
фабр. застунство.

Іван Жовтоголовий — вул. Колійова
— міш. тов. ресторан.

Мих. Слободяник — вул. Цментарна —
міш. тов.

А. Соха — вул. Цментарна — міш.
товари.

Іванна Бачинська-Пошкевичева — вул.
Вигнавка Горішна — міш. тов.

Василь Лісевич — вул. Садовського —
міш. тов.

Орихівський — вул. Колійова — міш.
товари.

Волод. Літинський — вул. Колійова
— міш. тов.

Петро Васишиня — вул. Старий Чорт-
ків — огородинство.

Матей Кравчук — вул. Мійський Ба-
зар — вудженини.
Йосиф Федорович — вул. Колійова —
вудженини.

ЧОРТКІВ ПОВІТ

Сосолівка:

Филимон Бегман — міш. тов.

Джурин:

Дмитро Сясак — міш. тов.

— О —

Закордонні українські купці і промисловці. НІМЕЧЧИНА*).

Берлін:

О. Д. Ольга Дякова — ресторан, ка-
варня.

Микола Слива — графіка.

Федір Смець — мистецькі вироби.

Др. І. Драбашин — мід, ярина, квіти.

Василь Кужіль — мід, ярина, квіти.

Галкин Лазоренко — торг. посередник.

Інж. Павло Остапенко — торг. рекл.
рисунки.

Іван Семенів — фабрика одгу.

Данило Садівничий — шоферське під-
приємство.

С. Шостовський — пансіон.

ПІВД. АМЕРИКА.

Новий Йорк:

Плятон Стасюк — масарня.

Яків Корнат — галіантерія.

П. Кузашевська — пересилкове бюро.

Х. Баран — гресерня.

Юлія Яремова — торг. квітами.

Дмитро Дякун — міш. тов.

Мирон Сурмач — торг. радіо-музич.
інстр., книгарня.

Калина Лисюк — філіателістика.

П. Задорецький — книгарня — муз.
інстр.

М. Ляхович — книгарня.

В. М. Брода — книгарня, радіо, муз.
інстр.

Детройт:

Ю. Цебринський — книгарня, музич.,
радіо.

В. Задойко — перевоз. підприємство.

АРГЕНТИНА.

Россаріо де С. Ф.

Проф. Гриць Недобій — мужеські одя-
ги, школа крою.

Буенос Айрес:

Юліан Михайлишин — залізни тов.

»Українська книгарня« — книгарня.

С. Тарасюк — книгарня.

Стефан Маркевич — дентистичне за-
ведення.

»Україна« — гостинниця.

Йосиф Варениця »Ля Україніяна« —
товаровий дім.

Гриць Косак — фризирське заведення.

Українське Слово — В-во.

Бремас Ц. Ц. Н. А. Чако.

Яків Сліпенький — гостинниця.

Трес Капонес:

Отець Гнатюк — імпортація чаю і ви-
ріб маш.

БРАЗИЛІЯ.

Курітиба:

С. Калинець — книгарня.

КАНАДА.

Вінніпег:

Коопер. »Калина« — книгарня.

В. Казанівський — книгарня.

Фр. Доячек — книгарня.

Н. Пасічник — книгарня.

Д. М. Гункевич — фабр. тютюну.

П. Сторожук — фризирня.

Вол. Малицький — електрич. прил.

М. Дубчак — арт. маляр. робітня.

М. Галас — господ. артикули.

Вас. Ставнична — торгов. посер.

Едмонтон:

Д. С. Фербей — книгарня.

Форт Вілліам:

М. Олійник — книгарня.

Торонто:

Н. Хабаль — книгарня »Просвіта«.

Трайль:

Дм. Сливчук — гостинниця—ресторан.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Ужгород:

»Уніо« — книгарня й друкарня.

Хуст:

П. Ващишин — книг. і паперовий ба-
зар.

Д. Богатирів — книгарня.

РУМУНІЯ.

Букарешт:

Дм. Геродот — книгарня.

Чернівці:

Ю. Глівка — книгарня.

ФРАНЦІЯ.

Шалет:

М. Соціальник — книгарня.

*) Не маємо ще точної й повної
статистики.

Література

з якою повинні зазнайомитись українські купці:

I. Про товарознавство.

А. Ничай: „Наука о товарах кольоніяльних“, вид. 1839.
(Вичерпане. Можна студіювати лише в публ. бібліотеках).

К. Кахникевич: „Наука о товарах“, вид. 1895.

Др. А. Болянд: „Товарознавство“ — шкільний підручник на польській мові.

Інж. В. Кончковський: „Алфаветичний порадник товарознавства“. — (Вид. на польській мові).

II. Книговодство.

В. Гүра: „Зарис Бухгалтерії“, в 3 томах. (Підручник для торг. шкіл).

Іван Стернюк: „Підручник торг. кооп. книговодства“, з 34 взорами

Інж. Євген Храпливий: „Молочарське книговодство“, з взорами і таблицями.

М. Павлюк: „Підручник у книговодстві кредитових кооператив“.

III. Кореспонденція.

Др. Фр. Томанек: „Кореспонденція Гандльова“, шк. підручник на польській мові.

IV. Кооперація.

Др. К. Коберський: „Кооперативний Буквар“.

С. В. Бородаєвський: „Історія Кооперації“.

Др. В. Тотоміянц: „Вступні відомости про кооперацію“.

вид. П. С. К., Станіславів.

Ст. Войцеховський: „Кооперація в розвою історичнім“, вид. у Варшаві на польській мові.

V. Практичне знання.

Іван Стернюк: „Практичні Вказівки для продавців“.

С. У. К.: „Що треба знати купцеві й промисловцеві“.

VI. Белетристика.

О. Назарук: „Ярослав Осмомисл“, історична повість.

Іван Филиппак: „Сила Волі“, повість з життя купецтва.

VII. Журнали.

„Промислово-торговельний Вістник“, виходить у Варшаві, вул. Злота, 46, № 6. До набуття в кіосках „Руху“.

„Торговельно-промисловий Альманах“, пропам'ятна книга С. У. К. 1934. (До набуття в Союзі Українських Купців, Львів, Ринок, 10. II. п.)

Ріжні інформації

Міністерства в Польщі:

М-тво Внутрішніх Справ:	Варшава, Новий Світ 69.
" Військових Справ:	" Нововейська 1-3-5.
" Скарбу	" Римарська 3-5.
" Рільництва	" Сенаторська 15.
" Торгівлі й Промислу	" Електоральна 2.
" Комунікацій	" Новий Світ 14.
" Почт і Телеграфів	" Пл. Наполеона 8.
" Суспільної Опіки	" Довга 38-40.
" Правосуддя	" Довга 7.
" Віроісповідання і Освіти	" А. Шуха 25.

Воєвідства:

Варшава—місто, Варшава—округ, Білосток, Бресть н/Б., Вильно, Катовиці, Лодзь, Луцьк, Львів, Люблин, Новогородок, Познань, Станиславів, Тернопіль, Торунь.

Апеляційні Суди:

Варшава, Вильно, Катовиці, Краків, Львів, Люблин, Познань, Торунь.

Дирекції Почт і Телеграфів:

Бидгощ, Варшава, Вильно, Гданськ, Катовиці, Краків, Львів, Люблин, Познань.

Дирекції Залізниць:

Варшава, Вильно, Катовиці, Краків, Львів, Познань, Радом, Станиславів, Торунь.

Найбільші міста в Польщі:

(По числу населення).

Варшава 1.181.000. Лодзь 604.000. Львів 314.000. Познань 248.000, Краків 232.000, Вильно 201.000. Катовиці 128.000, Ченстохова 121.000, Бидгощ 119.000, Люблин 117.000. Сосновець 112.000.

Почтова тарифа

I. Звичайні листові пересилки:

А) Внутрішній оборот:

Звичайні листи:

	Місцеві:	Замісцеві:
До 20 грамів	0.15	0.30
від 20—100	0.20	0.45
" 100 250	0.30	0.60
" 250—500	0.40	0.80

Почтівки:

поодинокі	0.10	0.20
з опл. відпов.	0.20	0.40

Друки:

До 25 грамів	0.05	від 250—500 гр	0.50
від 25—50 "	0.10	" 500—1 кг	0.60
" 50—100 "	0.15	" 1 кг—2 "	0.70
" 100—250 "	0.25		

Друки, надавані одноразово в більшій кількості — оплачується ричалтово по зниженій ціні, і так:

Від 100—500 шт.	платиться 60%	від тарифи відп. ваги	
" 500—1000 "	" 50%	" " "	"
Вище 1000 шт.	" 40%	" " "	"
Друки безадресові за кожних 500 штук	3 зол.		
Безадрес. летючки	" 1000 "	5 зол.	

Торговельні папери:

До 100 гр.	0.15	Від 250—500	0.50
Від 109—250 гр.	0.25	" 500—1 кг	0.60

Товарові пробки оплачується, як друки. Так само при висилці більшої кількості товарових пробок — користується надаючий тою самою ричалтовою пільгою, що при друках.

Пересилки мішані, т. є. друки разом з товар. пробками — та сама тарифа, що при друках.

Оплата за поручення:	0.50,
" післяплату	0.50,
" Express	0.80.
Б) Заграничний оборот:	

Звичайні листи: до 20 гр. 0.60
Кожні дальші 20 гр. 0.30

До Австрії, Ч. С. Р., Румунії, Угорщини: до 20 гр. 0.50.
Кожні дальші 20 гр. 0.30.

Почтівки: 0.35.
До Австрії, Ч. С. Р., Румунії, Угорщини 0.30.

Друки: Кожних 50 гр. 0.10. (Найвища вага 2 кг.)

Торговельні папери: Кожних 50 гр. 0.10.
Найменше 0.60.

Товарові пробки: Кожних 50 гр. 0.10; найменше 0.20.

Оплата за поручення	0.60,
" післяплату *)	0.60,
" Express	0.80.

II. Вартісні (цінні) листи:

Оплата, як поруч. лист відповідної ваги, окрім того асекур. оплата від 100 зол. 0.10. Вартість не може бути вища над 10.000 зол.

При заграничнім обороті — оплата як за поруч. лист відп. ваги і асекюрація за кожних 300 зол. 0.50. Подана вартість не може перевищати 5.000 франків в золоті.

*) До Ч. С. Р. можна висилати друки (напр. книжки) за післяплатою, доплачуючи до норм. тарифа: 0.60 післяплата, 0.60 поручення і по 0.10 від кожних післяплатних 20 зол.

Звичайна кореспонденція з П.К.О. вільна від поштової оплати.

III. Пачки:

А) Внутрішній оборот.

Вага:	до 100 км.	101-300 км.	301-600 км.	над 600 км.
До 1 кг	0.50	0.60	0.60	0.60
Над 1—3 кг	0.70	1.—	1.30	1.60
„ 3—5 „	1.—	1.50	2.—	2.50
„ 5—10 „	1.50	2.50	3.50	4.—
„ 10—15 „	2.—	3.50	5.—	6.—
„ 15—20 „	2.50	4.50	6.50	8.—

Пачки з харчами (живностеві:)

Віддаль до 100 км.	над 100 км.
до 5 кг	0.50
„ 6 „	0.60
„ 7 „	0.70
„ 8 „	0.80
„ 9 „	0.90
„ 10 „	1.—
	2.—

(Післяплата 30 гр.)

При висилці книжок почт. пачками є 50% знижка. Цєю знижкою користуються лише видавництва.

Б) Заграничний оборот.

До різних країв є різні тарифи і вага пачок різна, тому не подаємо тут усіх поштових приписів. Зазначаємо лише, що заграничні пачки мусять бути зашиті в полотно або цирату — взагалі так опаковані, щоб могли витримати далеку дорогу. Друки та інформації для висилки пачок заграницю — дістати можна в кожному почт. уряді.

VI. Грошові перекази:

Внутрішній оборот.

Перекази звичайні, післяплатні, або „злеценнові“:

До 10 зол.	0.20	Над 500—750 зол.	1.80
Над 10—25 зол.	0.35	„ 750—1000 „	2.20
„ 25—50 „	0.50	„ 1000—1250 „	2.55
„ 50—100 „	0.70	„ 1250—1500 „	2.90
„ 100—250 „	0.95	„ 1500—1750 „	3.25
„ 250—500 „	1.35	„ 1750—2000 „	3.55

За доручення грошових переказів платиться:

До 10 зол.	0.05	До 750 зол.	0.75
„ 50 „	0.10	„ 1000 „	1.—
„ 100 „	0.20	„ 1500 „	1.50
„ 250 „	0.35	„ 2000 „	2.—
„ 500 „	0.50		

За доручення вартостевих листів:

До 100 зол. поданої вартості	0.10
„ 1000 „	0.20
„ 5000 „	0.50
Над 5000 „	1.—

Телеграфічна тарифа

Телеграми звичайні:

Місцеві: засаднича опл. 0.25 і по 0.05 за кожне слово.

Замісцеві: засаднича опл. 0.50 і по 0.15 за кожне слово.

Телеграми пильні:

Засаднича оплата, як вище, а за кожне слово подвійно,

Телеграми листові (ELT):

Оплата від слова 0.05, найменше одначе 20 слів. Крім того засаднича оплата 0.25.

Телеграми гратуляційні (XLT):

Від слова 0.05, найменше 15 слів. Засаднича опл. 0.25.*)

***) ПОЧТОВА ТАРИФА має бути з 1. IV. с. р. змієна (понижена); просимо Вп. Читачів поробити собі поправки — після урядових звідомлень.**

Міри і ваги

Міри довжини

1 метер має 10 дециметрів, 100 центиметрів, а 1000 міліметрів.

1000 метрів називаємо „кілометр“ і пишемо коротко: км.

1 цаль = $2\frac{4}{10}$ центиметра.

1 галицький сяжень = 1 метр і 89 центиметрів.

1 український сяжень = 2 м. 13 см.

1 миля = 7 км. 536 метрів і 11 центим.

1 морська миля = 1 км. 855 м.

1 аршин має 27 цалів, або 16 вершків, або 71 центиметрів.

1 верства мав українських 500 сяжень, то є 1 км. і 65 м.

Міри поверхні

1 морг має 5755 чотирокутних метрів, або 1600 чотирокутних (квадратових) сяжнів.

1 гектар (пишеться га) має 100 арів по 100 квадр. метрів значить 10.000 квадр. метрів, 1 ар. має 100 квадр. метрів і є одною $57\frac{1}{2}$ частю морга.

1 гектар = 1 і $\frac{1}{4}$ морга, 1 квадратний кілометр має 100 гектарів, або $178\frac{1}{2}$ моргів.

1 десятина має 2.400 українських сяжнів квадратових, то є 10.092 квадр. метри, значить є 92 метри більша від гектара, отже майже в двоє більша від морга.

В Англії, Америці і Канаді уживають міри акр, що має 4046 кв. м. площі, значить майже 3 чверти морга.

Міри об'єму

1 літра має 4 кватирки.

100 літрів називається гектолітр.

В Америці міряють збіжжя бушлями, 1 бушль = $36\frac{1}{2}$ літри, а молоко, вино, воду і т. ін. мірять гальонами. Гальон $4\frac{1}{4}$ літри.

В а г и

Одиницею ваги є 1 кілограм (пишеться кг). Він має 100 декаграмів, або 1000 грамів. 100 кг. називається сотнар або корець.

10 сотнарів творить тону, а 10 тон йде на малий вагон (100 кірців).

1 пуд ділиться на 40 фунтів, (наших 41 дек) та рівняється 16 кг. 40 дек.

Чисельні міри

1 беля паперу має 10 риз, 1 риза 10 лібер, 1 лібра 10 складок, 1 складка 10 аркушів.

1 тузин має 12 штук, 1 копа має 60 штук або 5 тузинів.

Скорочення в торговельній переписці

на = a/

по = á

цей рік (anno corrente) = а. с. (ц. р.)

минулий рік (anno passato) = а. р. (м. р.)

балі (сукно) = Blln

цірка (приблизно = cca)

спілка = (sp) Co, Cie, Ko

сего місяця = (с. м.) cts (corentis)

дата = ddo

в заступстві = в. з

дата як вище = д. я. в.

за зворотом = з. зв.

нетто = Ntto

брутто = Btto

Ордер = O/

Ia = (prima) перший сорт

IIa = (secunda) другий сорт

ppa = (ppa) per prosuga

П. Т. = pleno titulo (всі титули)

Re = рімесса

Ta = тара

і т. д. = і так далі

і т. п. = і тим подібно

Tra = трата

Va = Ва, валюта

/. = звольте ласкаво обернути

& = при спілках замість „і“

о. в. пр. = о відповідь проситься

т. зн. = то значить

Т, = тонна

dkg, = декаграм (дкг)

cg = центіграм (дц)

dg = деціграм (дг)

mg = міліграм (мг)

kg = кілограм (кг)

km = кілометр (км)

—о—

Що робити, щоб „вибитися в люде“.

I. Здоров'я.

1. Невибагливий харч.
2. Правильність і поміркованість у їжі й спанню.
3. Докладне переживання їжі.
4. Ми є частиною з того, що їмо.
5. Пятихвилинна вільна руханка, тричі в день.
6. Свіжий воздух.
7. Сонце.
8. Вода.
9. Легкий але теплий одяг.
10. Скорє лягання на спочинок і ранне вставання.

II. Духове життя.

1. Серіозно думати.
2. Вчитися від розумнішого.
3. Вміти з увагою слухати.
4. Добирати собі лектуру. Не читати безрозбірно.
5. Вправляти й провірювати свою пам'ять і спостережливість.
6. Зосередоточуватися.
7. Працювати послідовно.
8. Все розважувати з двох противних точок погляду.
9. Не лютувати й не нервуватися.
10. Виминати взаємин з духово маловартними одиницями.

III. Моральність.

1. Правда є правдою, а брехня брехнею.
2. Любити правду, цуратися брехні.
3. Не захоплюватися матеріальними досягненнями.
4. Не обманювати ні себе ні других.
5. Навчитися сказати „ні“.
6. Придержуватися добрих засад.
7. Не кривити душею.
8. Оминати спокус.
9. Не занедбувати добрих звичок, лихі викорінювати.
10. Мати власний світогляд.

IV. Майно.

1. Подвоювати працю й заробітки.
2. Обмежити зайві видатки.
3. Щадити.
4. Гріш робить гріш.
5. Бути ощадним, але не скупим.
6. Не грати, не газардувати.
7. Користати з досвіду й не повторювати раз зроблених помилок.
8. Платити готівкою, не кредитувати.
9. Усталити домашній бюджет.
10. Не допустити до захитання довіря до своєї обов'язковості.

V. Суспільне становище.

1. Вистерігатися грубого поведення з людьми.
2. Вибирати приятелів — не заприязнюватися з ким небудь.
3. Самостійно думати.
4. Приставати на найменшому.
5. Родина є найкращим товариством.
6. Оминати так зв. компанії.
7. Удержувати звязки з людьми, не використовуючи їх.
8. Не жити понад стан.
9. Бути жертвеним розмірно до своєї спроможности.
10. Працювати, працювати й працювати, бо манна з неба не впаде.

Столиці східних воєвідств.

Бересть н. Бугом (Поліське воєвідство).

Столиця поліського воєвідства, має 48.435 мешканців. У воєвідстві 1,131.356 мешканців, з чого 164.163 Поляків та 967.196 інших. Деревний промисл і торгівля. Пов. міста: Бересте, Дорогичин, Камінь Коширський, Кобринь, Коссів, Лунинець, Пинськ, Пружани, Столин.

Бересть н. Б. за княжих часів Бересте, пізніше Бересте литовське, згадується в українських літописах від 1019 р.

В Берестю княжили: Володимир Андрієвич 1153, Володимир Мстиславич 1171—1173, Василько Ярополчич 1181, Василько Романович від 1210, й інші. Княжий город стояв над Бугом, серед непроходимих болот. Володимирський князь Володимир Василькович зміцнив укріплення замку й побудував фортечну башту (стовп) та церкву св. Петра. По них не збереглося до нас ні сліду.

Луцьк (Волинське воєвідство).

Столиця волинського воєвідства має 35.700 мешканців. У воєвідстві 2,084.791 мешканців, з чого 343.250 Поляків та 1,741.541 інших. Пов. міста: Володимир, Горохів, Дубно, Здолбунів, Костопіль, Ковель, Кремянець, Луцьк, Любомль, Рівне, Сарни.

Луцьк, положений над Стиром згадується вперше в літописі під 1085. р. але існував він давно перед тим. Вже візантійський цісар Константин Багрянородний згадує в 950. р. племя Лучан. Княжою столицею стався Луцьк в 1154. р. за Ярослава Ізяславича й задержав це становище до 1225. р. в якому король Данило приєднав його до володимирського князівства. Княжий замок стояв на високому острові поміж ріками Стир, Глушець і болотами. В XIII. в. було в Луцьку єпископство, а соборною церквою була святойванська; в ній хоронено князів, яких могили зберігалися ненарушеними до XVI. віку. Під Луцьком був княжий двір в Гаї, який описує літописець разом з його хоромами і церквами, що „сяли красотою“. До монастиря з церквою св. Миколи в Жидичині під Луцьком, приїздив на прощу король Данило.

Львів (Львівське воєвідство).

Мешканців 316.177. Важний транзитовий осередок для торгівлі з далеким Сходом. Осідок проводу нафтового й деревного промислу, багато цеголень і фабрик будівельних матеріалів, торговельний і вивізний осередок збіжжя, худоби, беконів, дробу, яєць, набілу, піря, шерсти, фабрики машин і господарського знаряддя, відливні заліза й металів, механічні заведення, рафінерії нафти й спирту, фабрика лякерів і фарб, горівок, лікерів, дріжджів і обуви. У воєвідстві 3,127 тисяч 811 мешканців, з чого 1,812.303 Поляків та 1,315.508 інших. Пов. міста: Бібрка, Березів, Городок, Добромиль, Дрогобич, Жовква, Кольбушова, Коросно, Ліско, Любачів, Львів, Ланцут, Мостиська, Ніско, Перемишль, Переворськ, Рава Руска, Рудки, Ряшів, Самбір, Сянік, Сокаль, Ст. Самбір, Стрижів, Тарноберег, Турка, Яворів, Ярослав.

Львів, одна з найпізніших княжих столиць Галицької Волости, з'являється на історичному овиді щойно в 50-их рр. XII. в. Заснував його князь Данило Романович в честь свого найстаршого сина Льва. Первісний город і княжий терем стояв на крайній від заходу віднозі нин. Високого Замку; верх цієї відноги займають тепер плянтації поміж домиком огорожника й штучною печерою. Гора була колись вища але її верх сплянтовано в 1840-их рр. засипуючи яр, який відділяв її від сусідньої гори, на якій в княжі часи стояла сторожева башта, (будильниця) в середньовіччю мурований замок, а тепер стоїть там курган Люблинської Унії.

Довкола княжого двора („дітинця“) стояли двори бояр, торговиця (нин. Старий Ринок) та церкви й монастирі, а все підгороддя було укріплене валом, який спадав до нин. Жовківської вулиці. Від валів аж до Полтви простягалися передмістя княжого Львова.

З церков княжого Львова збереглися до нас надвірна Миколаївська, монастир св. Онуфрія, церква Пятниць та св. Юр, що первісно був монастирем і творив фортецю на захід від міста. Крім цього зберігся надвірний костелик княгині

Констанції Львової св. Івана й парохіяльний костел львівських Німців — Марії Сніжної. Очевидно, будинки тих святинь пізніші.

З автентичних пам'яток княжого Львова збереглася на місці тільки одна: це святоюрський дзвін Димитрія Детька, вилитий в 1340. р. на пам'ятку успішної оборони Львова перед наскоком короля Казимира.

Тернопіль (Тернопільське воєвідство).

35.000 мешканців У воєвідстві 1,603,313 мешканців, з чого 793.924 Поляків і 809.389 інших. Пов. міста: Бережани, Боршів, Броди, Бучач, Заліщики, Збараж, Зборів, Золочів, Камінка струм., Копичинці, Перемишляни, Підгайці, Радехів, Скалат, Тербовля, Тернопіль, Чортків.

Тернопіль, закладений в 1540. р. на пустарі, званому Сопільче. В 1548. р. одержало місто магдебурське право й тодіж було обведене валами та забезпечене замком. Одним з власників Т. був славний князь Константин Острожський, за якого часів повсталала тут низка українських церков, монастирів, брацтв, шкіл та шпиталів. В 1653. р. стояв під Т. Б. Хмельницький. Підчас т. зв. „північної війни“, зайняли Т. Москалі, що володіли тут до смерті польського короля Августа II. В 1770. р. винищила більшість терн. населення морова язва. В 1808—1815. рр. творив Т. столицю „Тернопільської Округи“ під владою Росії. В 1832. р. знищила місто велика пожежа. Підчас світової війни Т. з околицею був у третє під владою Москалів.

З Т. походив Іван Заруцький, славний отаман донських козаків. Тут жив Лука з Тернополя, автор Острожської Біблії.

З пам'яток Т. заслугує на увагу церква Різдва Христового з 1602. р. та будинок захисту для убогих міщан ім. кн. К. Острожського. Цікава теж місцева біжниця з XVII. в.

Станиславів (Станиславівське воєвідство).

64.000 населення. У воєвідстві 1,476.538 мешканців, з чого 332.015 Поляків та 1.144.523 інших. Пов. міста: Богородчани, Городенка, Долина, Жидачів, Калуш, Коломия, Косів, Надвірна, Рогатин, Сколе, Станиславів, Стрий, Снятин, Товмач.

Станиславів, наймолодша зі столиць східних воєвідств, засновано в 1662. р. на місці села Заболоття. В 1668. р. збудовано тут першу українську церкву св. Миколи, яка удержувала шпиталь і школу. У XVIII в. був у С. дівочий василіянський монастир. В 1848. р. був С. центром українського політичного відродження. „Руський Фестин“, улаштований тут 30. травня 1848. р. що був в дійсности великим, всенароднім вічем, був першою збірною маніфестацією галицьких Українців. В 1865. р. установлено в С. третє з черги греко-кат. єпископство, якого першим владикою був відомий дослідник Унії др. Юліян Пелеш. В 1919. р. був С. тимчасовим осідком уряду ЗУНР, в якому дня 3. січня 1919. р. проголошено зєднання Галицької Волости з Придніпрянщиною.

Холм (Люблинське воєвідство).

В Холмі 29.222 мешканців. У воєвідстві 2,467 266 мешканців з чого 2,114.479 Поляків та 352.787 інших. Пов. міста: Холм, Грубешів, Томашів, Володава.

Холм закладений королем Данилом Романовичем около 1237. р. Цей володар обвів його мурами й баштами, з яких збереглися до нас руїни двох, та збудував тут величаві церкви св. Івана та Богородиці, в якій звелів себе похоронити. В ХІХ. в. ця церква погоріла, Москалі перебудували її по своєму й нарешті Поляки замінили її на костел. По Данилові княжив у Холмі його син Шварно, а около 1232. р. князь Юрій Львович.

(Кал. для всіх).

Дещо з товарознавства

По чім пізнати добре полотно.

На кусник полотна капнути краплю води або чорнила. Коли крапля стоїть і не розливається, то це є чисте добре льняне полотно. Колиж крапля розліється, і всякне, то це є фалшоване полотно з бавовною, бо бавовна втягає вохкість, а лен ні.

По чім пізнати добру матерію.

Правдива **вовна** (волокно вовни) при спалюванні над сірником чи свічкою видає запах спаленого рога й творить **брунату** кульку.

Бавовна не дає запаху і не творить кульок, — горить скоро — (лен скоро гасне).

Шовк не дає майже ніякого запаху і творить **чорну** кульку.

Штучний шовк не видає зовсім ніякого запаху і скоро спалюється. Ще є такі способи розпізнавання матерії:

Перший спосіб: Звохчується кусник матерії азотним квасом і розкладається її на 7—8 минут на тарелі, на сонці, а в зимі близько теплої печі. Нитки **вовни** стануть **жовті**, нитки **бавовни** **білі**. Опісля можна матерію випрати, викрутити і висушити, а тоді можна легко, перечислити нитки, і означити степе́нь фальшування. Коли матерії є кольорові, то треба, щоби квас діяв довше, щоби розпустив фарбу.

Другий спосіб: Матерію вариться кілька минут в лузі їдкого потасу; коли в ній є вовна і бавовна, то вовна розпущиться, а бавовна без зміни.

Свіже м'ясо.

Свіже **волове** м'ясо є кроваво-червоне (кінське є темно-червоне), а **вепрове** білорожеве. Свіже м'ясо не є липке, відтиски пальців на ній зараз зникають (еластичне), запах питомий, не смід.

Гниле зіпсоване м'ясо має краску дуги або зеленкувате, мокре, липке, нееластичне (відтиски пальців лишаються) гнилий запах виступає по обмиттю в теплій воді.

М'ясо з хорих звірят має темну краску, на перерізі чорні плями, зварене чути і є кваскувате.

Угровате мясо має в середині білі кульки, як просо, та хоча угри по зваренню гинуть (гинуть уже при 65° горячі, а кипіння є при 100°), то таке мясо недобре споживати.

Смалець і сало.

Найліпше готового смальцю не купувати, бо майже ніколи не буває чистий. А купувати сало чи солонину й самому перетоплювати. Тоді смалець буде смачний і можна його не тільки вживати, як омасту до страв, але й смарувати хліб.

Сало купувати свіже, чисте (біле), без запаху й охляпів. Солонину купувати лише грубу, з тонкою шкіркою, без переростаючого мяса. Вдома вложити сало чи солонину на 20 минут до води, яку треба часто змінити (три чотири рази). Потім добре витиснути воду, пократити й топити в ринці, доки покравки не зарум'яняться.

Яйце.

Свіже яйце, оглядане до світла, в двох пальцях, є ясне і прозоре. Старе але ще незіпсоване є трохи непрозоре і має ясну смугу в горі. Зіпсоване яйце є зовсім непрозоре і не пропускає світла. До півлітрового горняти влийте повно води і дайте 5 дек. соли та замішайте. Пустить у той розчин яйце. Коли яйце пішло на дно, то воно зовсім свіже; коли плаває в воді над дном, то не дуже свіже; коли плаває на воді, то зіпсоване.

Мука.

Добра мука має запах свіжий і приємний, нестухлий. Смак солодкавий, приємний, мука відразу мішається з слиною. Пшенична мука має бути біла з жовтавим відтінком, а житня є сіра.

Коли мука, стиснена в пальцях, по отворенню долоні не розсипається, то в муці забагато вохкості (води).

Зіпсована мука, звохчена водою або слиною, темніє, добра заховує первісну краску.

Кава.

Добра палена кава є темнобрунатна, в воді не паде, тверда. В смаку приємна, хоч гіркава. Мелена не валкується в пальцях, довго плаває по воді. Штучна кава (з жолуддя, лубіну, хліба, глини) є крихка, в зимній воді паде на спід, не має смаку ні запаху, а зимну воду забарвлює на брунатно (від штучних красок).

Чай.

Добрий чай має гарний запах, смак і вигляд. Фальшують чай, додають гірші сорти, або листя верби, тополі і т. п., а найчастіше уживаного й наново висушеного чаю.

Добрий чай, стиснений в руці, не хрустить, листки не ломляться й не кришаться в порошок. Напар не є за темний і не натягає за скоро. Звочить дрібку чаю чистою водою й потріть папір. Як зафарбує різними плямами то це чай фарбований, бо добрий не фарбує.

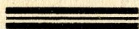
Чоколяда.

Добра є брунатна, у відломках збита, а не зерниста, без жовтих і сірих плям.

Фальшована (з цеглою і піском) є червонява з твердими зернятками, які в устах не розпускаються, з плямами на поверхні.

Як пізнати, чи гуска стара!

Коли крилам гуски добре придивитись, то можна з краю, коло найбільшої летки, побачити два маленькі, вузьенькі кінчасті, дуже тверді, дуже міцно врослі перця. По них власне можна пізнати вік гуски. Коли гусці минув перший рік, то на тім перци з краю видно впоперек ровець, гейби його хтось випилював гранчастим пильником. З кінцем другого, третього, четвертого і т. д. року показується коло першого рівця, другий третій і т. д. Для того-то по числі тих рівців можна напевно пізнати, скільки гусці літ. (Кал. для всіх).

Коротка купецька термінологія.

А.

а. а. ал акта (до актів);

Абсолюторія той, котрого звільняється іспитом від наложеного обов'язку;

Авізо повідомлення залізничним, або поштовим урядом про прихід дібр;

Авкція публична продаж;

Агенда приділене заняття;

Агент купецький посередник, що полагоджує своєї фірми діла;

Адресат відбирач посилки;

Адресант висилаючий посилку;

Ажіо доплата ріжниці курсу при виміні грошей;

Ажіотаж спекуляційна гра на біржах;

Акредитив переказ на гроші у формі листа;

Актива чинний стан маєтку, як готівка, нерухомости, товарі і т. п.

Аккредитант приймаючий зобов'язання сплати векселя;

Акриза оплата від припасів поживи, тютюну і горячих напитків;

Акціонер член акційного товариства;

Аль корсо по деннім курсі;

Аль марко після ваги;

Альпарі виплата за цінний папір в повній його вартости;

Амбарго задержання товарів у пристані в часі війни;

Амортизація частинне сплачування довгу; признання неважним згубленого цінного паперу;

Анонс оголошення в часописі;

Антиквар торговець старими книжками;

Апеляція відклик на присуд;

Артіль спілка для зарібку;

Артикул рід товарів; порядкові числа в діловодстві;

Асигната переказ на гроші на підставі якого dokonується вplat і виплат;

Б.

Базар торгівля, крамниця;
Бандероль опаска на посилю на знак зложеної заплати;
Банкнот паперовий кредитовий білет представляючий певну вартість гроша;
Банкрот не виплатний;
Барисівне могорич;
Барисівник фактор, посередник, торговець к'ньми;
Білянс річне зіставлення активів і пасивів, та замкнення рахунків;
Біржа місце для купців де обговорюється торговельні діла;
Бес спадок курсу цінних паперів;
Блянко вексель невивповнений вексель з підписом виставителя;
Бойкот торговельний зірвання торговельних зносин з другою державою, як спосіб боротьби проти купців цієї держави;
Бон уповажнення до виплати;
Бона фідє в добрій вірі;
Боніфікація відшкодування;
Бракувати сортувати;
Брутто вага з опакуванням;
Бухгальтер книговодчик, діловодчик;
Бухгальтерія наука про ведення ділових книг.

В.

Вабанк гра о цілий банк;
Вадія гроші зложені для певности, що додержиться угоду;
Вальорн цінні папери;
Валюта курсова вартість грошей, вексля, або монетарна стопа;
Варрант посвідка на зложений товар, яка управнює затягнути позичку;
Вексель письмєнне зобовязання в приписаній законом формі до заплачення означеної суми і в означенім місци, та часі на річ згаданої там особи;
Вексель чємностєвий вексель, котрого ручителями є особи, що відповідають не майном, а честю, що означена сума буде сплачена в означеній місцевості і в означений час;
Вєнта продаж на добродійні ціли;
Верифікація справдження рахунку;
Візо потвердження конзуляту на подорожнім пашпорті;
Віндикація домагання на зворот власности;
Вояжер купецький подорожник.

Г.

Гіпотєка правний уряд, що забезпечує права власника або іншої особи до його недвижимостей; гроші забезпечені на недвижимостях;
Гіперпродукція виріб понад запотребовання;
Гос звизка курсу паперів;
Гута фабрика заліза, скла або інших металів.

Г.

Гарантія порука;
Гарнітур добір одного рода предметів;
Грайзлер крамар;
Гратіс даром;
Гремія купців збір купців;
Гріндер спекулянт;
Гро велика скількість;
Гросіст гуртівник;

Д.

Дебітор довжник;
Дебіт збут або продаж товарів;
Девальвація зруйновання або обниження;
Девіза заграничний вексель, виставлений на заграницю в чужій валюті;
Деклярація при кооперативних спілках зобовязання, що приймає обовязки члена; виказ товарів за які треба платити ціло;
Дефравдація крадіж грошей;
Дефіцит недобір, страта;
Дешени державні добра;
Дотація обдаровання добрами або грішми;
Дрогерія торгівля хемічних і аптичних товарів;
Депозит переховання цінних паперів або грошей;
Дисконт відсоток при плаченню вексля;
Дисконтувати потручувати відсотки від вексля; продавати векслі за оплатою $\frac{1}{2}\%$ перед терміном платности;
Дівіденда користь з паїв вложених в підприємство;
Діс-ажіо квота, яка подає о скільки нище стоїть монета від курсу.

Е.

Експедитор-Спедитор особа, що займається заладовуванням, виладовуванням, висилкою або перевозом товарів;
Експльоататор визискувач;
Експорт вивіз товарів за границю;
Експозитура заступництво фірми;
Елеватор магазин на муку; прилад до підношування тягарів;
Емісія видача банком нових цінних паперів;
Етап бюджет; виказ приходів і розходів;
Етікета карточка з написом на товарах;
Ефектя цінні папери.

Ж.

Жиро передача вексля іншій особі;
Жирант ручитель;

І.

Інвентар спис маєтку;
Інвентура спис всего маєтку, який в даній хвили є на складі;
Інвентаризувати списувати майно;

Інвестиція вложення грошей в підприємство;
Індексація сплата;
Інсерат оголошення в часописі;
Індекс позначувальний список;
Імпорт ввіз товарів з заграниці;
Індосамент жирант;
Індустрія промисл;
Інкасувати стягнути гроші до каси;
Інтабуляція запис в гіпотечні книги набутої не рухомої власности.

К.

Каботаж торгівля при берегах моря;
Кавдія гроші зложені як порука, що додержиться умову;
Калькуляція оцінка товару по вчисленню видатків за доставку;
Карат вага для благородних металів, як: золота, брилянтів і т.п.
Катастер книга до котрої вписується оцінку маєтку з можливими доходами для виміру податку;
Квігандія поквітування на гроші або товар;
Кільо тягарець = 1000 грамам;
Кільограмометер одиниця праці потрібної до піднесення 1 кг до висоти метра;
Клієнт сталий покупець;
Комерція торгівля;
Комерційний торговельний;
Комівоєжер торговельний агент;
Коміс поручити полагодження якоїсь справи; в коміс давати, дати в розпродаж якісь товари;
Комісіонер є той, що приймає в розпродаж товари, або купує для комітента;
Комітент є той, що дає в коміс свої товари;
Консумент споживач;
Консумувати споживати;
Контингент скількість;
Конто помічна книга до головної книги; á conto на рахунок;
Контрагент той, що заключає торг. умови;
Контрабанда перепачковування товарів з заграниці;
Контрабандист пачкар;
Контракт письмевна угода;
Контракти великі ярмарки, де купці полагоджують різні справи;
Кондесія згода властей на отворення підприємства;
Кооператива (ція) спільна праця в товариських спілках;
Кооператор організатор спільництва;
Копійна книга де відбивається вірно фактури або письма висилані купцем до інших фірм, або поодиноких осіб;
Кореспондент урядник, що веде діла в підприємстві в чужих мовах;
Корпорація союз, що об'єднує спільну ціль;
Крах знижка курсу на цінні папери;

Кредит позичка, видача товарів на борг, довіря до довжника;
Кредитор віритель;
Кредитувати позичати, давати на борг;
Кунон посвідка на посідання акції, відтинок при цінних паперах;
Курант гріш оборотовий;
Курс обігова ціна гроша або цінних паперів;
Куртаж заплата посередникови при довершенню угоди.

Л.

Легалізувати справджувати точність відпису або підпису;
Ліміт ціна, яку установляє комітент на товарі нище якої комісіонер не сміє продати;
Лібра міра папегу—антикарська вага;
Ліверант доставець;
Лігітація примусова публична продаж;
Льомбард заставничий банк;

М.

Маклер посередник — фактор;
Магазин склад з товарами;
Максимум найбільша величина або вартість до якої може що дійти;
Манко брак;
Мануфактура ручна робота, промисл або фабрика тканин;
Мінімум найменша вартість;
Меркантилізм господарська система, що підпирає торгівлю експортову, а обмежує імпорт;
Метрোলогія наука про міри і ваги;
Монополь виключене право на торгівлю.

Н.

Нетто товар без опакowania — чистий прихід;
Нота банковий білет; купецький рахунок;
Нумерація означування сторінок числами;
Нумізмати́ка наука про старинні гроші і медалі, як також їх опис;

О.

Облігація кредитовий папір, який виставляється на ствердження довгу;
Оферта пропозиція услівя купна.

П.

Патент охоронна марка для винаходу;
Пагіна сторона в бухгалтерійних книжках;
Пакт торговельна умова;
Парі в рівній вартости;
Пасива стан довжний;
Пахтувати арендувати;
Поліда посвідка на обезпечення;
Порто оплата поштова;
Портфель тека на банкові ноти і векслі;
Прелімінар попереднє зіставлення приходів і розходів;
Провізія опуст при купні товарів;

Продукт добуток, плід, виріб;
Продуцент фабрикант, виробник;
Прокурис уповноважений у веденню підприємства;
Прокура повноважність до ведення підприємства;
Протест правне застереження що до позичок векселевих;
Профiт зиск;

Р.

Рабат опуст при купні товарів;
Рата частинна сплата довгу;
Реалізація переміна рухомостей або нерухомостей, як також цінних паперів на готівку;
Реальність нерухоме майно;
Реасекурація забезпечення товариства асекураційного в іншим подібним стоваришенню;
Реверс ствердження зобов'язання власноручним підписом, що його додержиться;
Ревізія перевірка;
Ресстр показчик або книга в стоваришенню, де вписується членів;
Регулярні правильні—порядок і приписи, які подають спосіб поступовання в підприємстві;
Редукція зменшення;
Рекламація домагання звороту або відшкодування;
Рескомпензата винагорода, відшкодування;
Рента чистий прихід зі сталого майна або покладного гроша; чинш;
Рентовик людина, яка живе з готового гроша;
Рестандія останок довгу;
Рубрика місце між двома лініями; видаток.

С.

Сальдо різниця між приходом, а розходом;
Секвестрація примусовий заєм маєтків користь вірителя;
Синдик правний заступник у маєткових справах;
Синдикат спілка торговців або промисловців для попирання спільних інтересів;
Сkonto зворот частини заплаченого проценту, якщо квоту належну платиться перед речинцем;
Скринт довжний—посвідка довгу;
Сорт рід, відміна;
Сортимент склад або вибір товарів;
Сортивати ділити товари по відмінам;
Спекуляція вигляди на добрий інтерес, які є оперті на обрхунку правдоподібних обставин;
Сторно поправка невластиво вписаної цифри в касовій книзі;
Страда купецька підручна книжка, де вписується по черзі приходи і розходи;
Субвенція грошева підмога;
Субект помічник в торгівлі;
Сума збірно число, яке одержуємо з додавання;
Сурогат домішка до товару гірших складників.

Т.

Табеля зіставлення; таблиця;
Табуля список земельних посіlostей, які знаходяться в судовім окрузі;
Такса оплата; ціна;
Таксувати оцінювати;
Тальон відривна книжочка; відтинок при акціях;
Тандита лихий вибір товарів при купні;
Тантієма зиск з підприємства, який розділює робітникам і урядникам;
Тара вага опакowania товару;
Текст рубрика в купецькій книзі де вписується предмет;
Тонна вага = 1000 kg;
Трактат—міжнародний торговельний договір;
Транзіт перевіз товарів з одної держави через другу до третьої;
Трансакція угода;
Транспорт перевіз товарів;
Трата вексель виставлений на другу особу до покриття через третю;
Трести союзи, підприємці в Англії одної галузи промислу для знищення конкуренції.

У.

Ф.

Ургент пригадка.
Фасія обрахунок доходу для податкових властей;
Фабрика підприємство для виробу предметів з сирівців;
Фабрикант власник фабрики;
Фабрикат виріб;
Фактор чинник; посередник;
Фактура купецький рахунок, який виказує для покупця список побраного товару;
Фант застав;
Філія відділ головного підприємства або товариства;
Фінанси грошові засоби;
Фінансовий грошовий;
Фоліо сторона в касовій книзі зазначена одним і тим самим числом по стороні приходу і розходу;
Фоліант велика груба книга;
Фонд основний капітал або резервовий;
Формуляр взір, як вповнювати якесь письмо;
Форшус завдаток;
Фрапко оплачено;
Фрахт перевозовий залізничий лист;
Фунт вага = $1\frac{1}{2}$ кг.

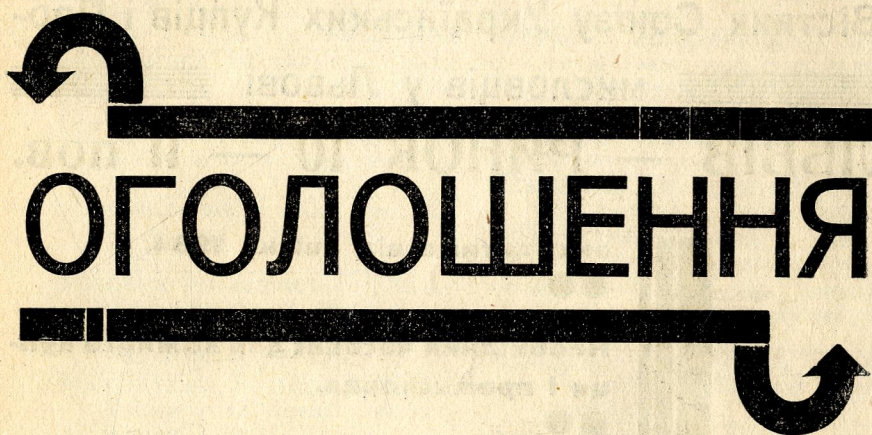
Х.

Ч.

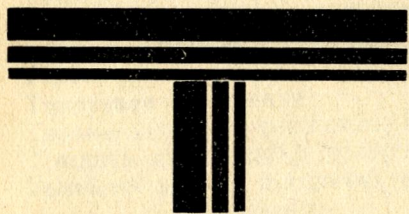
Хабар лапове; кубан.
Чек грошовий переказ власника грошей, на який банк виплачує гроші;
Чинш аренда; оплата;
Чиншовик державець; арендатор.

Ш.

Шконтр перевірка рахунків по книгам.

ТЕЛЕГРАМА!!!

„Торговля і Промисл“

Вістник Союзу Українських Купців і Промисловців у Львові

ЛЬВІВ — РИНОК 10 — II пов.

виходитиме від квітня 1934.

Необхідний часопис для кожного купця і промисловця.

Оказове число вишлеться на всі знані адреси!

Хто з купців і промисловців не дістане — зволить надіслати свою адресу до Союзу Укр. Купців, Львів, Ринок 10.

Перше число „Торговлі і Промислу“ мусить кожний перечитати!

Адресний показчик:

Др. ОЛЕКСАНДЕР БАРИЛЯК — Львів, Театинська 31. Заприсяжений судом перекладчик мови: української, польської чеської, німецької.

ОКРУЖНА АПТИКА Михайла Терлецького — Львів, вул. Гродзіцьких 2. (Ріг Ринок).

ВАСИЛЬ ГРЕСЯК — Львів, вул. Сикстуська 23. І. Сходи ІІІ. Першорядна кравецька робітня.

КНИГАРНЯ «ПРОСВІТИ» — Львів, вул. Руська 1. (Вл. дім).

«ТЕ-КА» — Львів, вул. Трибунальська 1. Склад і робітня мужеських одягів.

ІВАН КУЗЬМИЧ — Львів, вул. Руська 18. Робітня бронзівничих виробів і магазин церковних річей.

«УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ і АНТИКВАРНЯ» — Львів, вул. Рутівського 22.

ЕВГЕН ГОВИКОВИЧ — Львів, вул. Домініканська 4. Першорядна робітня футер.

ІВАН КАЛИТЯК — Львів, вул. Байки 14. Тел. 38-24. Вуголь — дерево.

КОСПЕРАТИВА «ЄДНІСТЬ» — Львів — Левандівка вул. 3. Мая.

АННА ЗМІЙ — Львів — Левандівка вул. Вігюри 48. Вируб мяса.

ІВАН ПУКАЧ — Львів — Левандівка. Продаж вугля, дерева і нафти.

А. РУБЧАК — Калущ. Склад товарів залізних і машин рільничих.

«ДНІСТЕР». Товариство взаїмних обезпечень — Львів, вул. Руська 20.

ПЕТРО РИБАК — Теревовля. Галіантерія і склад паперовий.

ЙОСАФАТ КОВАЛЬЧУК — Підволочиська. Торговля шкірою.

СТЕФАН КОВБАН — Соколів, Торговля товарів мішаних.

КООПЕРАТИВА ІНЖЕНЕРСЬКИХ РОБІТ «КІР» — Львів, вул. Л. Саліги 53. Тел. 80-88.

КООПЕРАТИВА «ТРУД» — Львів, Ринок 39. Кравецькі робітні і курси.

«ХРОМ» Торг. Пром. Спілка — Львів, Руська 20. Тел. 71-83. Шкіри на

«ХРОМ» Торг. Пром. Спілка — Львів, Руська 20. Тел. 71-83. Футра.

«ХРОМ» Торг. Пром. Спілка — Львів, Футер Львів, вул. Городецька 97. Тел. 53-29.

ОЛЕНА ЗАЯЦЬ — Львів, вул. Зиблякевича 32. Продаж нафти.

МИКОЛА ДОРОЖИНСЬКИЙ — Львів, вул. Кохановського 5. «Віктуалія» — торгівля споживчих товарів.

МАРІЯ ТЕРЛЕЦЬКА — Львів, вул. Театинська 7. Торговля товарів споживчих.

«НАДІЯ» Т. ЮРКІВ — Львів, вул. Куркова 2. Продаж набілу.

ЯКІВ ПАНЬКІВ — Дроговиже, п. Миколаїв н/Дн. Доставка масла, яйця, сметану, сир першої якості, по догідних уеліях.

«МАНУФАКТУРА» — Перемишль, Ринок. Склад матеріялів на мужеські і жіночі одяги.

«БОРИС — СПАДКОЄМЦІ» — Перемишль, Ринок. склад фарб, насіння і господарських знарядів.

ВОЛОДИМИР СЕНИШИН — Дроговиже, п. Миколаїв н/Дн. Торговля товарів мішаних і молочаря.

СТАНІСЛАВ ТУРСЬКИЙ в Турці над Стр. Ресторан і покій до снідань.

ВОЛОД. ДРОЗДОВСЬКИЙ — Шерешівці. Крамниця мішаних товарів.

«ФАМОЗА» — Львів, вул. Потоцького 58 А. Хемічно-косметичний промисл.

ВОЛОДИМИР ГАБА — Львів, вул. Кохановського 6. Торговля товарів споживчих.

ОЛЬГА ШУРКОВА — Львів, вул. Міцкевича 9. Торговля товарів споживчих.

АННА АНДРУШКІВ — Львів — Богданівка. Торговля товарів споживчих.

ПЕТРО ГАЛАЙ — Львів — Циганівка. Торговля споживчих товарів.

М. РІЗНЯК — Львів, вул. кор. Ядвиги 33. Торговля споживчих товарів.

ВАСИЛЬ ГУДЗ — Львів, вул. Тарнавського 85. Торговля споживчих товарів.

ЕВСТАХ ДУМИН — Львів, вул. Зімовича 17. Торговля споживчих товарів.

СТЕПАН ПОПОВИЧ — Миклашів, п. Львів. Крамниця товарів мішаних.

ГР. ПАСІЧНИК — Львів, Гороховська. Торговля споживчих товарів.

МАРІЯ ПАУК — Львів, Погулянка 29. Торговля мішаних товарів.

ПРЕСА

Видавничої Спілки „ДІЛО“

Кооператива з обм. пор.

Ринок 10.

ЛЬВІВ

Тел. 29-41

1. „Діло“

Найстарший український щоденник. Виходить сім разів тижнево. 55-ий рік видання. 8 сторін. Місячна передплата зол. 5.—

2. „Свобода“

Найстарший український тижневик. Орган Українського Національно-Демократичного Об'єднання. 36-ий рік видання. 12 сторінок. Передплата: місячно 75 сот., чвертьрічно зол. 2.—

3. „Неділя“

Тижневик призначений для земель Галичини. 7-ий рік видання. 12 сторінок. Передплата: місячно зол. 1'20, чвертьрічно зол. 3'50.

4. „Волинська Неділя“

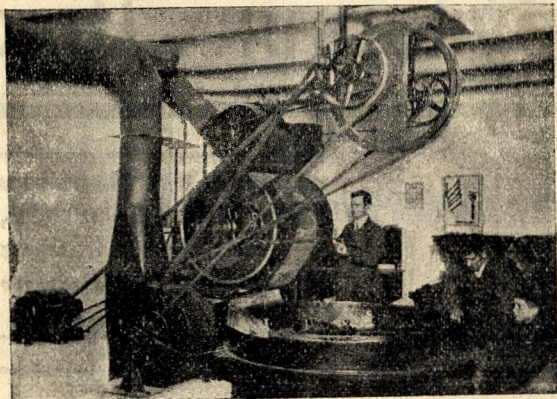
Тижневик призначений для земель Волині, Полісся, Підляша і Холмщини. 12 сторін. Передплата: місячно зол. 1'20, чвертьрічно зол. 3'50.

5. „Жорна“

Ілюстрований гумористично-сатиричний дво-тижневик. Виходить 1 і 15-го кожного місяця. Місячна передплата 50 сот.

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

Краєвий Союз Споживчий, кооператива з відповід. уділами
у Львові, Ринок 36.
ЦЕНРАЛЯ МІСЬКИХ КООПЕРАТИВ.

Пражарня кави

Основана в р. 1883. Має 32 станиці в більших містах краю для подрібної obsługi своїх понад 7.000 фізичних членів кольоніяльно-споживчими товарами, та є zarazом централею організаційно-товаровою для міських кооператив і доставцем товарів для приватних купців. Сума уділів зл. 216.000.—, запасні фонди зл. 85.000.—. Власних каменниць у містах (9) девять — гіпотечно необдовжених, та мурований 1-поверховий магазин на головному дворці у Львові. Торг загальний около 12 мільонів золотих. Між споживчими товарами продає в першій мірі вироби українського походження. Працівників 162.

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: кава, чай і какао у власному опакунні, богослужебні і столові вина — насіння господарських рослин і квітів — вуголь.

СКЛЕПИ: у Львові: Ринок 36, Личаківська 155, Більчевського 3, Городецька 23, Слодова 1. в Станиславові (2 склепи), Перемишлі, Тернополі, Дрогобичі, Коломиї, Стрию (2 склепи), Снятині, Самборі (2 склепи), Рогатині, Бородах, Сяноці, Городенці, Борщеві, Золочеві Збаражі, Косові, Мостиськах, Сокалі, Турці н/Стр.

На Волині: в Луцьку (3 склепи), Олиці та Володимирі.

**Найбільша і тому
найдешевша україн-
ська кооперативна**

Друкарня „Діло“

**виконує в найкоротшому
часі твори, брошури, афі-
ші, та всілякі інші друки.
адреса Львів, Ринок 10.**

Звідомлення Союзу Укр. Купців і Промисловців

„Торговельно-промисловий Альманах“ коштує в продажі зол. 3'50. Кожний член Т-ва доплачує ще 1 зол. за поміщення його адреси.

Хто дістав поштою „Альманах“ має отже прислати зол. 4'50. Цю належність просимо висилати **негайно**, бо СУК і П — немає фондів на покриття видання. Купці й промисловці повинні солідарно й здисципліновано зложити повищу квоту, щоб не змушувати Т-ва на непотрібні страти грошей та упімнення.

Практична частина книжки п. з. „Що треба знати кожному купцеві й промисловцеві“ вийшла окремою відбиткою, яку можна дістати по всіх книгарнях в краю і за границею. (Ціна відбитки зол. 2'50)

П. Т. Члени Т-ва повинні зайнятися кольпортажею „Альманаху“. Хто розпродасть 10 прим. книжки дістає 25% знижки. Запотребування зголошувати до Т-ва

**Союз Укр. Купців і Промисловців
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.**

**Центральний
Кооперативний Банк
„Краєвий
Союз Кредитовий“
Львів, 3-го Мая 15.
(ЦЕНТРОБАНК)**

ч. тел. 433.

Контото почт щадн. Варшава 143.467
Львів 503.267. Жароке контото в Бан-
ку польськїм (Власна камениця
при вул. 3. Мая 15).

Як центральна каса україн-
ських Кооператив приймає
вкладки ощадности та акре-
дитує українські Кооперати-
ви всіх видів, щоби піднести
господарський розвій укра-
їнського народу.

ВСІ УЖИВАЄМО

ЛИШЕ

**ЦИКОРТИ
„ЛУНА“**

виробу

Української Кооперативної Фабрики

„Суспільний Промисл“

Львів, XV. вул. Церковна 2.

Телефон 42-97.

**Кожний купець
має на складі**

**Кожний курець
жадає**

тільки

ПЕРШОЇ ЯКОСТИ

паперці і тутки

„КАЛИНА“

кооп. фабрики

„Будучність“

В ТЕРНОПОЛІ.

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

АКЦІЙНА СПІЛКА

Телефон ч. 3-82 і 52-92.

Конто в П. К. О. ч. 149.000.

Акційний капітал зол. 5.000.000 —

У всіх краях Європи і Америки власні кореспонденти.

ЛЬВІВ, вул. Словацького ч. 14.

Адреса телеграфічна: Землебанк — Львів

Жирновий рахунок в Банку Польським.

власна каменниця.

Годівля шляхотних канарків з мільодійним співом (нагороджений золот. медалем) і расових високонесних курей
„БРАМАНИ“

А. ПАУК, Львів — Погулянка 29.

„СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ КУПЦІВ І ПРОМИСЛОВЦІВ“

ЛЬВІВ, РИНОК 10. II.

обеднує всіх купців і промисловців по містах і селах.

За мінімальною членською вкладкою уділяє інформації і поради у всіх справах, зв'язаних з торгівлею і промислом безкорисно. (Провінція за залученням почт. значка на відповідь). Подає інформації безкорисно в справах купна і продажі нерухомостей, склепів і всякого роду товарів. Улаштовує фахові відчити і виклади. — Веде реєстр практикантів та дає посвідки відбутої приписаної торг. і промисл. практики.

Інтервенує в справах податкових і пр. і пр.

Найкорисніше, найпевніше і найлегше

умістите свої ощадности в золотих, долярах або в золотих в золоті

в КООПЕРАТИВНІМ БАНКУ „ДНІСТЕР“

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Опроцентування вкладок різдвяних, феріяльних, приданого і на уса-
мостійнення вище від опроцентування звичайних вкладок.

Хто щомісяця складає в Кооперативнім Банку „Дністер“ готівку на
премійну книжочку, може крім звичайних відсотків одержати на ви-
падок вильосування нагороду від 25 до 100 золотих.

Вкладчикам з провінції висилає Банк для надсилання вкладок ощадно-
стей безплатно складанки П. К. О. Таксамо безплатно висилає
Банк на бажання проспекти і інформації в справі щадничих вкладок.

Телефони чч.: 80-50, 4-57.

Д.М. КОНЮХ

Львів, вул. Мохнацького 6.

подає безкорисно інформації за залученням
почт. значка в справі купна і продажі неру-
хомостей, склепів — різних уживаних ма-
шин по okazійно низьким цінам, та в справі
горлицьких палених дахівок на покриття да-
— — хів — на догідних услівях. — —

К.І.Р. КООПЕРАТИВА ІНЖЕНЕРСЬКИХ РОБІТ

Львів, вул. Льва Сапиги 53, тел. 80-88

ПРОЄКТУЄ: житлові читальні чи кооперативні дома, церкви і т. п., включно з їх внутрішнім улаштуванням;

Б У Д У Є: кам'яниці, церкви, фабрики, молочарні, і т. п.

ІНСТАЛЮЄ: центр. опіювання, водотяги, парові китли, сушарні, і т. п.

В Е Д Е: у власному заряді склеп з електричними матеріалами (лямпи, жарівки, батерії, акумулатори) та радіоапарати власного виробу

Е.-ЖО

вул. СИКСТУСЬКА 29

телефон 3-30

Кравецька робітня

Михайла СТЕЦЯ

Львів, ул. Ягайлонська 24.

Абсолютента академії крою в Штутгарті і Липську, виконує для Всч. Духовенства реверенди, папістики, пальта і колпаки. Для Вп. Панів виготовляє всілякі кравецькі роботи швидко, елегантно, по найновішим взорам і по найнижчих цінах Великий вибір матеріалів.

Чим миємося?

Милом Центросоюзу

Чим шиемо?

Нитками Центросоюзу

Чим світимо?

Батеріями Центросоюзу

ФАБРИКА СВІЧОК "КЕРОС"

ВЛАСНИК ПAVЛО ДУРБАК і СИНІ

Львів 15.

Шевська кооперативна робітня

"ДЕРМА"

Львів, Михайла 4.

поручає обув готову й на замовлення

ПАНТОФЛІ, паучі, берлячі, чоботи фільцові, сандали — меши вигідні поручає:

"ІВІС" фабрика пантофель і паучів

Львів, ул. Собеского 9.
давніше Вроновська

КУПУЙТЕ! Кадило італійсько-королівське і ладани виробу

фабрики кадила

Й. КУРИЛКО

Львів, вул. На-Блонє ч. 36.

Пийте львівське пиво!

Б-ТИ МІХОТЕК

ЛЬВІВ, ЗАСЬЦЯВЕК 10.

Тел. 79-39.

СТРУДЕЛЬ, АНДРУТИ, МЕДІВНИКИ, ЧАЇВНИКИ, БІШКОПТИ.

АРТИСТИЧНО-
КЕРАМІЧНА
РОБІТНЯ
СКУЛЬПТОРА

С. ЛИТВИНЕНКА

Львів, Потоцького 58 А.
Тел. 5-60.

виконує всі праці в укр. нр.
стилях, входячі в обсяг
кераміки.

„ПРОДУКЦІЯ“

КООП. ФАБРИКА
МАРМОЛЯДИ І ПОВИЛ

Львів, Ринок 36.

Продається у всіх складах
„Народної Торговлі“ гур-
тово і деталічно.

Одинока укр. картонярня
з власною друкарнею

„ДЕКОРО“

Львів,
вул. Потоцького 58 а.
ч. тел. 3-44.

УКР. ХЕМІЧНА ФАБРИКА

„АТРА“

Львів, вул. Потоцького 58.

виробляє:

чорнило до писання всіх
родів і красок,
шевський клей „Кожумяка“
шевський віск,
шевську смолу.

Похоронне заведення

„ХАРІС“

Львів, вул. Корняків 3.
(Народний Дім) тел. 14-64.

Ставнславл Лаврїв

торговля споживчих товарів
Львів, пл. Бернардинська 12.
Добірний товар — ціни дешеві.

Олександр Окисько

Львів, Галицька 20.

торговля порце-
ляни, шкла, кри-
сталів, сервіси
на укр. мотивах.

КНИГАРНЯ

Наук. Т-ва ім. ШЕВЧЕНКА

у Львові, Ринок 10. тел. 5-54
Конто П. К. О. 154.627.

ВІДДІЛИ:

Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка,
відділ в Луцьку, вул. Ягайлонська 95.

Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка,
відділ в Перемишлі, Ринок 14.

Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка,
відділ в Крем'янці, вул. Широка 58.

Українська Книгарня
Ковель, вул. Варшавська 69.

Не марнуйте гроша

там, де можна його заощадити!

Наші люди не вміють замовляти книжок. Якщо кому треба напр. книжки, що коштують 50 грошів, то замість вислати ті гроші значками пошт., він пише: пришліть мені книжку за післяплатою! Отже книгар, маючи вислати сю книжку, мусить дорахувати порто в сумі найменше зол. 1'25, відтак кошти пересилки грошей — около 30 сот., значиться разом отся книжечка, що коштує 50 сот., буде тепер коштувати поверх 2 зол., іншими словами замовляючий викидає 1 зол. 50 сот. в болото! Коли отже бачимо, що посліплатна пересилка одної книжки коштує около зол. **1'50**, то гріхом є замовляти в цей спосіб книжки. Треба в першу чергу зажадати Катальогу книжок, а відтак завісігди висилати гроші згори, бо тоді заощаджуємо на коштах посліплати, бо замість 1 зол. 50 сот. — добавляємо до пересиланих грошей 20—50 сот. — — — на звичайне порто! — — —

== Це треба кожному знати при замовленні книжок! ==

В-во „РУСАЛКА“, Львів, Куркова 10

ПОРУЧАЄ:

Для аматорських театрів

найбільший вибір театр. підручників (поверх 200 різних пєс, річники „Театр. Мистецтва“, практичні підручники для режисерів).

Для торговців паперової бранжі —

листівки мистецькі, види й типи місцевостей, взори до вишивання, портрети, образи.

Для наших найменчих:

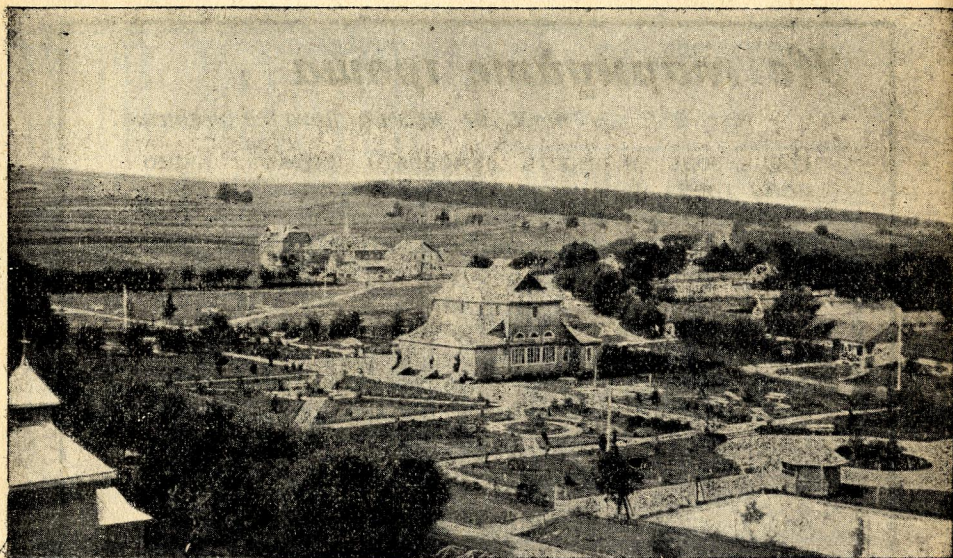
„Книгозбірня школярика“ — оповідання, байки, пєси для діт. театру.

Для всіх:

Народні вишивки — альбум зол. 3, Укр. вишивки ч. I і II по 3'50, Вишивки Сх. Галичини — великий альбум 25 зол. Монограми — 6 зол.

ДАЄМО ВЕЛИКИЙ ОПУСТ —

АЛЕ КРЕДИТУ НЕ УДІЛЮЄТЬСЯ.

Хворі на ревматизм, недуги нирок, шлунка, жіночі й нервові їдуть тільки до **ЧЕРЧА**, бо там найпевніші успіхи лікування і найдешевше. Сезон від 1 травня до 30 вересня. Залізнична станція Потік-Черче, п. Рогатин.

Х е м і ч н о -
к о с м е т и ч н а
ф а б р и к а

„Альое“

Львів,

Генінга 16,

тел. 6-24

КУПЦІ

що збувають на біл, знають
добре з досвіду, що гості, які
дбають за своє здоров'я, до-
магаються тільки

першоякісних виробів

„МАСЛОСОЮЗУ“

масло
сири, сирки
молоко
сметана, сметанка
яйця, мід і т. п.

Тому у власному інтересі ста-
райтесь, щоби у Ваших skleпах
не brakло товару

„МАСЛОСОЮЗУ“

„ІРА“

власитель

МИХАЙЛО КОВАЛІВ

Львів — вул. Кохановського ч: 7. тел. 77-92

НАЙЗАСІБНІШИЙ СКЛАД ТОВАРІВ
СПОЖИВЧИХ і КОЛЬОНІЯЛЬНИХ

— ГУРТ і ДЕТАЛЬ —

„БІБЛЬОС“

фабрика паперових виробів і друкарня
Львів, Японська 7. тель. 14-78.

виробляє і продає:

шкільні зшитки, рисункові бльоки, бруїїони, торговельні книги,
векслеві портфелі зі шкіри і полотна, нотеси, альбоми та
всяку паперову галянтерію.

Відділ друкарський друкує: молитвослови, книжки, журнали,
запрошення, і всякі праці входячі в обсяг друкарської штуки —
СОВІСНО, СКОРО і ДЕШЕВО.

А. Дуфанець

першорядна — загально ві-
дома кравецька робітня

Львів, пасаж Міколяша
телефон 87-41

НА СКЛАДІ
ВЛАСНІ
МАТЕРІАЛИ

Одинокa українська
парова фабрика
цукорків, помадок,
андрутів і печива

ФОРТУНА НОВА
у Львові, Кордецького 23
Телефон 26-14

Власна крамниця:
вул. Руська ч. 20.

ЖАДАЙТЕ
по всіх skleпах і ре-
сторанах МУШТАРДУ

МІКА

Замовляти можна:
ФАБРИКА „МІКА“
Львів, Городецька 121,
телефон 95-50.

Михайло Фляйшер

гуртовний склад паперу
Краків, Кармеліцька 6
філіяльні склади:
Львів, Сикстуська 23, тел. 40-87
Катовиці, Поперечна 10, т. 16-62
обслуговує всі видавництва та ін-
ституції папером всякого реда
гуртово й деталічно.

Рятунковий човен на морю
грає ту саму роль, що жит-
теві забезпечення в нашій бу-
денщині. Чим більше непев-
ною є ця буденщина, тим по-
трібнішим є життєве обез-
печення, яке переводять усі
Українці в своїм Товаристві

„КАРПАТІЯ“

Львів, Ринок ч. 38.

ДРУКАРНЯ

Й. Бучківський

Львів, Косцюшки 5.
в підвірю

виконує: товарів
картони в красках,
етикети, торговельні
друки, листи, мемо-
ранда, адресові карти.

ПРАВДИВІ КИЛИМИ ХАМУЛИ

це симфонія краси і тривалости
Мистецькі і вічні!
набути їх можна в головнім складі
у Львові, Рутовського 1
(біля Марійської площі)

Води мінеральні!
Лімонядки!
Вода содова!
Лікеретки!
виробляє фабрика

„Здоровля“

Львів, вул. Здоровля 9
телефон 14-72

Найкраща теч, порошки та паста до чищення металів

„СІЛЬВА“

Львів, Бандурського 5.

Шмір до возів

Паста, порошки до чищення зубів

„БЕЛІОДОНТ“

Львів, Бандурського 5.

вазелина, брилянтина та олій до волосся.

ЮЛІЯН ЛОМАГА

Львів, вул. Валова 11.

телефон 28-70

поруває по дешевим цінам

МАШИНИ до **писання**
ШИТТЯ

всілякі складові частини, прибори і т. п. **Власні репараційні варстати**

ТЕОДОР ПЯВКА

**Львів, вул. Руська 16 і
Личаківська 87.**

тел. 59-74 і тел. 80-76.

поруває

**МЯСИВО ВСІХ РОДІВ
і ВУДЖЕНИНИ
ПЕРШОЇ ЯКОСТИ.**

М. Самосій

Львів, Руська 18.

**ОПРАВА І ПРОДАЖА
ОБРАЗІВ.**

„Індохіна“

Одинокий укр. імпортер і паківня чаю по 1, 2, 5, 10 і 50 дк. і на вагу. Все свіжі транспорти різних сортів індійського, китайського і цейлонського. Замовляти на адресу:

„ІНДОХІНА“

Львів, вул. Валова 14.

Кооп. „ПЛАСТ“

Львів, в. Городецька 95

поруває :

Дріжджевий порошок, Ванілевий цукор, мелений перець, фарбу на крашанки, насіння городини.
СПОРТОВІ ПРИЛАДДА.

КНИГАРНЯ

„РІДНОЇ ШКОЛИ“

Львів, Сикстуська 20.

**Книжки шкільні
і канцелярйні прибори,
торговельні книги
ГУРТ І ДЕТАЙЛЬ.**

Для торговців велика знижка цін й угодження. Весь дохід на „Рідну Школу“.

**ВОЛІЧКИ-
ВОВНИ**

ТРИКУТНИК В КОЛІ

**А. С. П.
БІЛЬСЬКО**

МАГАЗИН ВЗУТТЯ
ІВАНА ДЕЙНЕКИ
„КОМЕТА”
ЛЬВІВ, РИНОК 21

поручаються ласкавій увазі Шан.
Громадянства: Магазины заосмо-
трені в великий вибір взуття
жіночого, мужеського, дитячого—
спортового, гумового і домового.
Для шкільної молоді поручається
спеціальне взуття дуже тревале
та непромакаєме.
Просимо оглянути наші вистави
та переконались о наших безкон-
курентційно низьких цінах.

Одинокі в краю україн-
ські графічні заведення
(літографія і клішарня)

„УНІЯ”

Львів, Мілковського 5.
92-97. Телефон 92-97.

виконують літографічні друки і друкар-
ські кліші одно і більше барвні.
гарно — дешево і скоро.

„СОЮЗНИЙ БАЗАР”

Кооп. з обм. пор.

Львів, вул. Руська ч. 20.

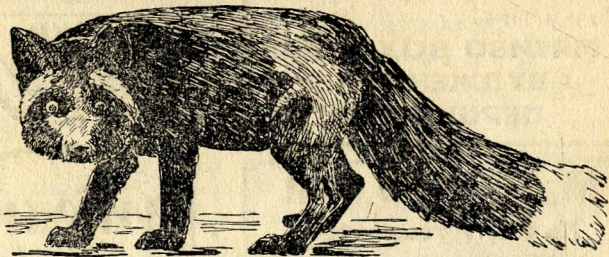
Українська Гуртівня паперового ділу.

Приладдя до писання, рисовання, мальовання,
зшитки, бруліони, пера, олівці, чорнило „Чайка”,
листові папери, струни, музичне приладдя, ма-
тівки, відзнаки, народне мистецтво.

КОНКУРЕНЦІЙНІ ЦІНИ!

ФУТРА

жіночі мужеські
„ЕТОЛІ”
шапки і боа
виконує з вла-
стих і принесе-
них матеріалів
після найнові-
ших журналів.
Приймає футра
до переховання
на літо від 1/134
Ціни знижені до
50 процент.

Юлія ГЛУШЕВСЬКИЙ ЛЬВІВ, КАПІТУЛЬНА 3.
(Ріг Ринку) телефон 54-46.

Видавництво
„Українська Преса“
видавець **Іван Тиктор**

4. Наш Лемко

Львів, Руська ч. 18.

часопис для Лемків, виходить двічі в місяць. — Піврічна передплата 1'80 зл. річна з гори 3'— зл.

5. Дзвіночок

Львів, Руська ч. 18.

часопис для українських дітей, виходить щомісяця. Передплата піврічно 1'20 зл., річно з гори 2'— зл., поодинокое число 20 гр.

6. Комар

Львів, Руська ч. 18.

веселий часопис (сатира, гумор) виходить два рази в місяць. Передплата: піврічна 3'— зл., річна 6'— зл., поодинокое число 30 гр.

7. Українська Бібліотека

Львів, Руська ч. 18.

виходить кожного місяця 1 том 126 сторін друку. Мистецька двобарвна обгортка, добрий, білий папір. Передплата чвертьрічна 2'60 зл., піврічна 5'— зл., річна 9'60 зл., поодинокий том 95 гр. Передплатники Нашого Прапора дістають Українську Бібліотеку даром.

8. Велика Історія України

Львів, Боїмів ч. 4.

виходить місячними трьох-аркушевиими випусками. Передплата: місячна 1'20 зл., чвертьрічна 3'50 зл., піврічна 6'— зл., річна 12'— зл. Передплатники Нового Часу дістають Велику Історію України за доплатою 40 гр. місячно.

3, 12 (1986)

6329

ФАБРИКА
ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О.ЛЕВИЦЬКА І СКА
У ЛЬВОВІ. ВУЛ.КОРДЕЦЬКОГО, 51.
ТЕЛ.60-04. ПКО 503-881.

Поручає

власні вироби найкращої якості:

Пасту до взуття „Елегант“ терпент.

Пасту до взуття „Елегант“ воскову

Пасту до підлоги „Французська маса“

Віск комбінований до підлоги

Васеліну до шкіри

СИНКУ до БІЛЛЯ

ПОМАДКОВУ і КОРОНОВУ

Шварц до чобіт

Віск шевський

Смолу шевську

Р1 6329_у

Торговельно-
промисловий
альманах